

PLENARA

Recenta plenară a Comitetului Central al P.C.R. este cel mai important eveniment politic din țara noastră în acest început al anului 1973, care, așa cum se precizează și în Rezoluție, este anul „hotărîtor pentru realizarea înainte de termen a actualului cincinal”. Era firesc ca, înainte de a porni asaltul decisiv pentru cucerirea mai devreme, dar în condiții optime, a cotelor fixate, înaltul comandament al partidului să analizeze cu toată grija bilanțul primilor doi ani și să stabilească măsurile care să asigure realizarea neabătută a obiectivelor stabilite de Congresul al X-lea și de Conferința Națională din 1972.

În articolul de față, ne-am propus să arătăm nu bogăția și diversitatea problemelor dezbătute în plen sau pe comisii, ci să subliniem deosebita semnificație a acestui eveniment ale cărui consecințe vor depăși, categoric, limitele anului 1973.

În primul rînd, din aprecierile conducătorului partidului nostru, din informările, din documentele prezentate și din discuții, se desprinde pregnant: grija pentru om, grija pentru popor, pentru fericirea căruia s-au stabilit aici atîtea măsuri importante. Proprietari și făuritori ai tuturor bunurilor materiale și spirituale, oamenii muncii văd în aceste măsuri expresia propriilor lor năzuințe de a realiza mai repede, mai bine, mai mult sarcinile pe care ei înșiși le-au stabilit în adunările pe întreprinderi și instituții, în adunări și conferințe de partid. Aceasta explică emulația pe care o subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea de încheiere a lucrărilor plenarei: „În întreaga țară domnește o atmosferă de puternic entuziasm în muncă,

ION BĂDICĂ

(Continuare în pag. 3)

VALENTE

spațiul citadin

Orașul a creat o nouă atmosferă, un climat diferit de al naturii, e un artificiu, spun unii și pe bună dreptate, totul e artificial, adică făurit de om și nu existent în natură, chiar dacă omul a prelucrat materiile naturii pentru a modela o lume a lui. Așa a fost de la început, de cînd omul și-a încropit prima așezare umană, un loc social. Cînd și cum au apărut primele orașe și dacă ele răspundeau unor necesități, ne-o arată istoria, sînt atîtea vestigii ale unor mari orașe, ale unor cetăți vestite, mărturiile unor epoci trecute. Omul social este un homo faber: cel ce făurește, cel ce elaborează bunuri materiale și spirituale. Fiecare participă, împreună cu ceilalți, la o activitate creatoare. Cetatea, orașul au apărut ca realități ale unei eflorescențe materiale și spirituale. În primul rînd, orașul înseamnă dezvoltarea meseriilor. Bertolt Brecht are un poem despre Theba, unde întreabă cu o aparentă naivitate: „Cine a clădit cetatea Thebei? În cărți sînt scrise doar numele regilor”. Este, desigur, o poezie închisă adevăraților făuritori ai cetăților antice: sclavii. Nu faraonii au construit piramidele. Sclavii au lucrat la toate minunile lumii vechi. Chiar și Columna Traiană a fost sculptată cu mîgălă și talent de excepție de sclavi și, credem noi, au

ION LUNGU

(Continuare în pag. 3)

- gînduri despre oamenii în alb • poezia lui emil botta •
- treptele debutului • facsimil • un galați de demult • strofe că-
- tre mare • cosmos și nostalgie • axiologia și condiția umană
- poșta redacției • trident • sport.

VIRGIL TEODORESCU

complicii vegetali

Fuioarele de iarbă au pătruns în fierul dur

Asemeni unui stol nebun de rațe,
Falsificînd geometricul contur, —
Viteza e un ghem de ațe.

Uitarea fulgii a-nceput să-și cearnă,
Și nimeni nu mai știe-ncordarea care-a

Nici șuierul fantastic în nopțile de iarnă,
Și nici picherul moșîind în post.

Traversele coboară lin spre șes
Ca notele-ntr-o tristă melodie,
Cîmpia tandră-nchide în ea un înțeles
Pe care semaforul nu-l mai știe.

Mașina e-ngropată în pămînt
Și nu mai poți de coama de fum să o ridici,

Ea zace-ncremenită în ultimul avînt :
Palatul vegetalilor complici.

Flori

Ilustrarea numărului cu picturi de SAVA HENȚIA, Muzeul de artă Constanța

CODUL NOSTRU MORAL

Rezolvarea cu succes a sarcinilor făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate nu poate fi decît opera eforturilor conștiente ale unor oameni stăpîni nu numai pe o temeinică pregătire profesională, posesori ai științei și tehnicii avansate, dar și exponenți ai unor înalte calități moral-politice.

Omul societății socialiste, trăsăturile sale etice, cetățenești se formează în procesul muncii, în cadrul noilor relații și sub influența activității ideologice-educative desfășurate de partidul comunist, de statul socialist, de instituțiile de învățămînt și cultură, de organizațiile de masă și obștești, de întreaga opinie publică din patria noastră. În această ambianță complexă, oamenii își formează noi convingeri etice, capătă noi deprinderi și obiceiuri, își făuresc un nou ideal moral, se eliberează de tarele trecutului, de moravurile și mentalitățile retrograde, inerente vechii societăți bazate pe exploatare. Aplicarea neabătută a normelor vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, respingerea fermă a oricăror încălcări ale acestora indiferent de persoană, contribuie în mod deosebit la dezvoltarea morală a omului, la creșterea lui în proprii săi ochi, a propriilor sale capacități și aptitudini. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta în cuvîntarea sa la adunarea jubiliară de la Drobeta Turnu-Severin: „După cum vedeți, tovarăși, ceea ce am discutat la plenara Comitetului Central din noiembrie în legătură cu etica și echitatea socialistă avem de gînd să aplicăm cu toată fermitatea în viață. Partidul Comunist este partidul cel mai umanist, deoarece întreaga sa activitate este închinată omului, bunăstării, fericirii acestuia. Facem totul pentru a ridica omul, demnitatea sa, pentru ca omul să fie stăpîn pe propria sa soartă — dar, tocmai pornind de la aceste înalte îndatoriri față de om, de la faptul că avem obligația să acționăm pentru înălțarea omului, pentru a-l face să stea cu fruntea sus în fața semenilor săi, nu putem admite încălcarea de către nimeni a demnității de om. Nu pot fi socotiți oameni înaintați ai epocii socialiste cei care lovesc în interesele semenilor lor! Trebuie să fim necruțători cu cei care încălcă normele și rînduiele societății noastre socialiste.”

Această cerință vitală, plină de responsabilitate și exigență, reflectînd gradul înalt de maturizare al societății noastre, precum și imperativul intensificării aportului tuturor comuniștilor și întregului nostru popor la statornicirea temeinică a principiilor moralei comuniste în sferele vieții sociale, a determinat Conferința Națională a P.C.R. din iulie 1972 să adopte documentul de o deosebită însemnătate principală și practică: **Proiectul de norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste**, urmînd ca după larga dezb-

A. C. PRUNDEA

(Continuare în pag. 3)

omagiu femeii

A intrat în tradiția poporului nostru ca, în fiecare an, ziua de 8 martie să fie sărbătorită ca Zi internațională a femeii. Este o zi care deschide primăvara, de o semnificație generoasă ca însuși anotimpul florilor. O zi în care fiii și fiicele țării își aduc prinosul lor de recunoștință mamelor, în care bărbații acestui pământ aduc elogiul lor unanim tovarășelor lor de viață și de muncă. Sub zodia de aur a socialismului, femeia și-a dobândit locul de cinste ce i se cuvine. Transformările revoluționare din țara noastră au generat mutații profund înnoitoare în viața femeii, i-au descătușat energiile, i-au asigurat o demnitate egală cu a bărbatului, i-au chezurat năzuințele.

Anul acesta marchează împlinirea unui sfert de veac de la data când a fost constituită Uniunea Femeilor Democratice din România, organizație care a avut un rol important în viața femeilor din țara noastră, în mobilizarea lor la îndeplinirea dezideratelor construirii noii societăți. La a 50-a aniversare de la crearea Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Se cuvine evidențiată munca plină de abnegație a milioanele de femei — uriașă forță a națiunii — care au participat activ, alături de bărbații și fiii lor, de frații lor, la întreaga operă de dezvoltare socialistă a României”. Sărbătorirea zilei femeii în acest an înmănunchiază astfel, ca într-o cunună, strădaniile și izbînzile femeilor din țara noastră pe calea luptei și muncii organizate, îndreptate spre îndeplinirea țelului unanim al edificării patriei socialiste.

De pe promontoriul acestui an putem realiza un bilanț de satisfacții, putem privi tabloul minunat al vieții noastre, putem și avem datoria să privim în viitor, cu toată îndrăzneala, cu o deplină fermitate. Sub conducerea înțeleaptă a partidului, întregul popor pășește cu încredere și entuziasm spre viitor. Integrate efectiv în procesul de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate, femeile își aduc o contribuție tot mai mare în fluviul de energii al țării, participă dinamic și creator la viața politică, economică și social-culturală. În mai toate domeniile de activitate femeile vin cu o pondere mereu sporită. Organizația de femei este membră a Frontului Unității Socialiste, reprezentantele femeilor fac parte din organele și organismele puterii de stat. Un număr de 67 femei sînt depute în Marea Adunare Națională, mii, zeci de mii de femei activează ca deputate în consiliile populare, ca membre în comisiile permanente, zeci și sute de mii participă în comitetele și consiliile oamenilor muncii din întreprinderi, în consiliile de conducere ale cooperativele agricole, în comisiile de control obște etc.

În județul Constanța a crescut

aportul femeilor în conducere, în activitatea politică, economică și socială. Din cele 48.236 salariate, peste 10.000 lucrează în industrie. În agricultură lucrează peste 25.000 de coope-ratoare. Ponderea lor este de 65—75 la sută la culturile prășitoare, în sectorul zootehnic și în cel legumicol. Din 137 ferme agricole, 43 sînt conduse de femei. Ne mindrim cu activitatea rodnică și energică a femeilor alese în conducerea unităților economice, cu direc-toarele, președintele, inginerile șefe. Femeile dețin o pondere de 65—70 la sută în domeniile ocrotirii sănătății, învățămîntului și culturii, domenii în care adaugă un plus de căldură sufletească, de sensibilitate. Tuturor li se cuvine să le aducem în această zi un elogiul. Ca o satisfacție a noastră, trebuie să subliniem preocuparea susținută a Comitetului județean de partid de a promova capacitatea și însușirile moral-politice ale femeilor, evidențiată și prin alegerea din toamna anului trecut a două secrete-re comunale de partid în județul nostru.

În prezent, toate forțele națiunii sînt îndreptate spre îndeplinirea exemplară a marelui program elaborat de Congresul al X-lea, a imperativelor puse în fața noastră, a tuturor, de Conferința Națională a P.C.R. din iulie 1972. În acest cadru de efervescență creatoare, creșterea rolului și îndatoririle femeilor ca membri egali și de aceeași răspundere ai societății. Comitetele și comisiile femeilor desfășoară o activitate susținută pentru mobilizarea maselor de femei în îndeplinirea actualului cincinal cu o jumătate de an mai devreme, la înalți parametri tehnici, pentru ridicarea necontenită a nivelului conștiinței și cunoașterii, pentru realizarea cât mai deplină a eticii și echității socialiste. Nu trebuie să scăpăm din vedere faptul că femeile le revine, în afara sarcinilor politice, profesionale și obștești, misiunea nobilă de a crește și educa tinerele generații, ziua de mîine a patriei. De cadrul moral și fertil pe care-l constituie familia socialistă, de atmosfera sănătoasă și stimulatorie din familiile noastre, aceste celule ale societății, depinde într-o mare măsură dezvoltarea generațiilor tinere, mlađițe viguroase ale viitorului țării.

La capătul acestor însemnări omagiale, vom cita cîteva cuvinte dintr-o ardentă profesiune de credință rostită de savanta Raluca Ripan cu prilejul alegerii ei ca membră activă a Academiei Române la 15 noiembrie 1948: „Noi luptăm pentru pace, pentru apărarea cuceririlor poporului nostru, pentru fericirea muncitorilor; acesta a fost și continuă să fie programul activității mele”.

Prof. VETA IONESCU,
președinta Comitetului
județean al femeilor

Fasciculul lămpii scialitice definește exact cîmpul operator, într-un con de lumină crudă, atît de puternică încît întuneacă restul imensei camere albe, de un alb aproape ireal. Liniste a-dîncă, de sacerdoțiu, o fantastică tensiune, cenzurată cu strășnicie, în gesturile oamenilor, de asemenea în alb. Pe masa de operație, o femeie, înfășurată din cap pînă-n picioare în giulgiul unor cearșafuri immaculate. Din ungherul meu, văd perfect atît pătratul schițat cu dunga vinătă a iodului, nu cu mult mai mare decît o palmă bărbătească, singurul lucru de pe fața pămîntului care mai contează în clipele acestea pentru echipa de operatori, — și văd și ceea ce chirurgii nu pot vedea: chipul femeii pe care o știu, după foaia de observație, tinără, cam douăzeci și trei de ani. Singele s-a tras undeva, în tainițele trupului, obrazul a împrumutat culoarea crizantemelor gălbui, trăsăturile de mască impietrită exprimă sfîrșeală, oboseală cumplită. Doar ochii, imenși, flăcări negre, aidoma ochilor brin-cușianului Narcis, strălucesc, înfinit mai viu decît cascada de lumină revărsată din tavan. Buzele femeii șoptesc, litanie abia auzită, și din frînturile de cuvinte înțeleg că întreaga-i ființă e impietrită de așteptare și de teamă.

— ...Pense !
— ...Catgut !
— ...Fașă !
— ...Foarfeci !

Operează doctorul Mitrenca și doctorul Guriotis. Un tinăr înalt, cu cîteva vițe negre scăpate de sub albul de lapte al calotei, doctorul Iurcu, anestezistul, urmărește, cu privirile de la un cadran la altul, un panou metalic încărcat de ace indicatoare, asemănător, la scară redusă, cu pupitrul de comandă al instalațiilor industriale. Este expresia mecanică, fizică, aritmetică a ghemului de carne, de gînduri, de senzații a omului în măruntăile căruia intră oțelul aseptizat al scalpului: puls, temperatură, tot ceea ce poate fi transpus în parametri. Mai puțin tensiunea flăcărilor negre din ochi, mai puțin covârșitoarea dragoste, pe care femeia ar vrea s-o strige pînă la cer, pentru viața minusculă către care își taie drum bisturiul, mai puțin așteptarea strigătului primar cu care a intrat fiecare dintre noi pe porțile vieții — lucruri pe care nici un computer de pe fața pămîntului, cu cele mai fine rele, n-ar fi în stare să le exprime. O incizie ușoară... încă una, mai apăsată, miinile medicilor au ceva din fantastica dexteritate a virtuozilor pianului, nu par să se grăbească și totuși fiecare pîriu infinitesimal de singe e stăvilît de o pensă hemostatică înainte măcar de a se defini. Degetele se mișcă din ce în ce mai repede, un allegro întrerupt dintr-o dată: în miinile doctorului e un copil, minune a creației, un om al cărui strigăt dintii înseamnă afirmare plenară a vieții. De-abia atunci ochii mei, flăcări neagră, se eliberează de fiorul de teamă...

...Cîteva zile mai tirziu, stăteam de vorbă cu femeia: moldoveancă de obîrșie, lucrează pe un șantier. Fusesse adusă noaptea cu „salvarea” — se impunea o intervenție urgentă, așteptarea, pînă dimineața, ar fi putut pune în pericol cele două vieți. „Legile hipocratice, sta-tornice de veacuri — imi spusese doctorul Mitrenca — ne obligă, și nu numai ele ci însăși sensibilitatea noastră ome-nească, să ținem seama de a-mindoi factorii binomului mamă-copil. În cazul de față, e vorba de o femeie care visa de ani de zile să devină mamă. Știam că o altă decepție, pe lîngă cele îndurate, i-ar fi pro-

gînduri despre oamenii în alb

...Cîteva zile mai tirziu, stăteam de vorbă cu femeia: moldoveancă de obîrșie, lucrează pe un șantier. Fusesse adusă noaptea cu „salvarea” — se impunea o intervenție urgentă, așteptarea, pînă dimineața, ar fi putut pune în pericol cele două vieți. „Legile hipocratice, sta-tornice de veacuri — imi spusese doctorul Mitrenca — ne obligă, și nu numai ele ci însăși sensibilitatea noastră ome-nească, să ținem seama de a-mindoi factorii binomului mamă-copil. În cazul de față, e vorba de o femeie care visa de ani de zile să devină mamă. Știam că o altă decepție, pe lîngă cele îndurate, i-ar fi pro-

I-am cunoscut mai bine pe oamenii în alb, am stat mult de vorbă cu ei și cu foști pacienți, la căpătiul cărora vegheaseră nu o dată, luptîndu-se cu boala: de o parte, puterea ascunsă a răului, insinuată în alcătuirea ființei umane, de altă parte, anii

de studiu clinic, iscusința dobîndită în îndelungă practică, tehnică — și încă ceva care, ca și durerea, nu poate fi transpus în expresie matematică: înțelegerea bolnavului ca pe un om care suferă și pentru care trebuie să faci totul ca să nu mai sufere. Avem aici, în Dobrogea, medici inimoși care, ca și con-frăii lor din celelalte părți ale țării, continuă cu noblețe tradițiile școlii medicale românești, de înaltă reputație. „L-am cunoscut pe doctorul Mitrenca — imi spunea un bărbat între două vîrste, milițian — încă de-acum vreo douăzeci de ani, pe cînd era medic de circumscripție la Baia. M-am dus cu o sciatică, nu mai puteam, cînd mi-era lumea mai dragă, mă punea jos. Mă-ncovoiam și gemeam de durere. M-a sucit, m-a răsucit, mi-a pus o șumedenie de întrebări, că mă și miram de ce insistă. Pe urmă mi-am dat seama că doctorul voia să vadă cu ce se deosebește boala mea de alte feluri de sciatică. El căuta omul, vindea un bolnav anume, nu un „caz de sciatică”. „A stat lîngă mine aproape o noap-te-ntreagă, după operație, relata o femeie. Eu eram în afară de pericol, copilul trăia... Dimineața a plecat frînt de oboseală dar mulțumit că totul se sfîrșise cu bine !”

...Am răsfoit cîteva dintre revistele medicale în care doctorul Mitrenca precum și alți medici constanțeni au publicat comunicări și studii de mare actualitate, după cit imi pot da seama ca profan; de pildă: studii privind depistarea leziunilor precanceroase în colectivitățile de femei (concluzii desprinse în urma unei largi prospectări a unor grupuri însumind aproape 3.000 de muncitoare de la Fabrica integrată de lînă, I.P.A.T. și C.E.I.L. Constanța), considerații pe marginea stringentei probleme a poluării (termenul, deosebit de sugestiv, aparține doctorului Tănase Mitrenca) femeii gravide cu medicamente — contribuție la o foarte largă temă de farmacologie care, în civilizația de azi, nu-i interesează numai pe specialiști, ci și presa internațională, opinia publică; apoi „dr. T. M. și dr. C. Don-goroz: Complicații și tratamente în avortul septic”, „dr. T. M. și dr. N. Voiculescu — Ane-miile secundare spoliei sângui-ne în obstetrică și ginecologie”, „dr. T. M. — Rinichiul de șoc în obstetrică și ginecologie”.

...De la practică la concluzia științifică, de la fina minuire a bisturiului pînă la generalizarea teoretică, după canoanele cer-cetării — hărnicia medicului, a-dinca lui sete de cunoaștere s-au vădit pe deplin. Un fapt revelator: ca o recunoaștere a activității sale științifice, doctorul de care vorbim a fost ales membru activ al Uniunii Medicale Balcanice. Viețile salvate, experiența propriei sale vieți, dorința perpetuă de perfecționare definesc, toate, figura omului în alb, cîstind profesia și pe cei pe care-i slujește, umăr la umăr cu ceilalți discipoli ai lui Esculap.

ALEXANDRU MIHALCEA

UN SFERT DE VEAC

Lucrările recentei Plenare a Comitetului Central al partidului au marcat cu solemnitate, încă din prima zi, sărbătorirea unui sfert de veac de la realizarea unității organizatorice și politice a clasei muncitoare și crearea partidului ei unic, marxist-leninist.

În cuvîntarea vibrant evocatoare rostită cu acest prilej, secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a reliefat importanța excepțională a acestui eveniment pentru transformarea revoluționară a societății și victoria socialismului în România.

Crearea Partidului Comunist Român a fost rezultatul unui proces istoric obiectiv, specific dezvoltării noastre sociale, de maturizare politico-ideologică a clasei muncitoare, de creștere a rolului ei în viața politică și socială a țării noastre. Ca avangardă a clasei muncitoare, ca forță călăuzitoare, marxist-leninistă, a luptei maselor mun-

citoare împotriva exploatării burghezo-moșierești, Partidul Comunist Român a organizat și condus marile bătălii de clasă ale proletariatului, polarizînd în acest sens aspirațiile și interesele vitale ale întregului popor. Năzuința către o tot mai strînsă unitate de acțiune a tuturor forțelor progresului social s-a afirmat cu pregnanță în lupta împotriva fascizării țării, împotriva înrobirii patriei noastre de către Germania nazistă. În condițiile ostile ale dictaturii antonesciene, ale teroarei sălbătice dezlănțuită de oligarhia militar-fascistă, această năzuință către unitate s-a impus cu stringență, dovedindu-și tăria de nezdruccinat. S-a dezvoltat pe o bază comună unitatea de acțiune a forțelor revoluționare și democratice, a sporit conlucrarea Partidului Comunist Român cu Partidul Socialist și

Partidul Social-Democrat. O perioadă decisivă, de profundă semnificație în îndeplinirea unității mișcării muncitorești, revoluționare și democratice din România a constituit-o pregătirea insurecției armate naționale. În aprilie 1944 a fost realizat Frontul Unic Muncitoresc, între Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat, în jurul căruia s-au unit într-o singură vrere toate organizațiile democratice și antifasciste, întregul popor. „Realizarea acestui front larg, al cărui nucleu l-a constituit clasa muncitoare unită — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — a fost condiția sine qua non a victoriei actualului istoric de la 23 August 1944, premisa eliberării țării în condițiile favorabile ale victoriilor strălucite obținute de Armata Sovietică, de celelalte

forțe ale coaliției antihitleriste.” Frontul Unic Muncitoresc a avut un rol precumpănitor în marile acțiuni politice care au urmat, acțiuni prin care clasa muncitoare din România și-a afirmat destinul ei istoric de clasă conducătoare. Instaurarea unui guvern democratic la 6 Martie 1945, reforma agrară, întreaga succesiune de evenimente care au dus, în cele din urmă, la abolirea monarhiei și proclamarea Republicii sînt dovezi grăitoare ale unității de luptă a clasei muncitoare, ale rolului său conducător. În aceste condiții noi, definitorii pentru poporul nostru, s-a trecut la constituirea unor organizații politice unice ale clasei muncitoare, cu conducere unică, la realizarea unui singur partid al clasei muncitoare, al năzuințelor întregului popor. La 21 februarie 1948, Congresul de

unificare a consfințit o realitate și o voință unanimă. „Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — a reprezentat, putem spune, și un eveniment important în mișcarea muncitorească internațională. România a fost prima țară în care s-a realizat fuziunea organizatorică și politică a partidelor politice ale clasei muncitoare într-un partid unic, ca rezultat al unui proces istoric obiectiv, al evoluției luptei politice de clasă, al dezvoltării sociale, al trecerii la transformarea revoluționară a societății românești pe calea socialismului.” În cei 25 de ani care au trecut de la unificare, partidul nostru și-a îndeplinit în mod exemplar misiunea pe care și-a asumat-o în fața clasei muncitoare, a întregului popor, conducîndu-ne cu fermitate și clarviziune pe drumul progresului și civilizației socialiste, spre comunism.

GHEORGHE SICLITARU

(Urmare din pag. 1)

fost pătași și meșterii daci, numai ei puteau să cunoască atât de bine războaiele cumplite cu romanii, portul și felul de a fi al dacilor. Este, în acest monument de prim rang al istoriei noastre, în fiecare chip și scenă, rotindu-se apoteotic, prevestirea genială a formării poporului român.

Cetăți au construit milesienii pe țărmurile Pontului Euxin. Le-au construit oare acei corăbieri și comercianți de unii singuri? Desigur că localnicii au pus temelii caselor și edificiilor la Tomis sau la Callatis, și-au zidit ei înșiși clădiri după modelul celor veniți aici din apele heladice. Orașele mai vechi poartă pecetea vechilor cetăți — e o continuitate. Centrul înseamnă cetatea. Zidurile groase trebuiau să înfrunte pe dușmani. Așa vor fi cetățile de scaun ale domnilor din Țările Române. Orașele mai noi păstrează ideea de centru, în sensul de centru administrativ și economic, ele proliferază și se dezvoltă ca țiguri, ca cetățile spirituale, ca centre economice, atingând proporțiile pe care le vedem astăzi.

Există și orașe fără trecut, orașe construite de la început, de dată recentă, avem câteva în țară, sunt ca niște expoziții în aer liber ale construcției socialiste.

Arhitectul celebru Oscar Niemeyer a proiectat noua capitală a Braziliei folosind unele, materialele, metodele și invențiile de azi. Acest lucru, ca esență a noului în construcții — îl putem vedea pe litoralul românesc, pe bulevardele capitalei noastre, dar spiritul propriu nouă umple cu clocotul său așezările, bulevardele, arterele noi.

O civilizație din beton și sticlă, din oțel și mase plastice, în care prezentul socialist și-a pus efigia sa de destin luminos. Priviți noile cartiere, marile cvartale, orașele satelit construite pretutindeni ca niște dovezi ale construcției și creației noastre, în care trăim noi, cei ce muncim, cei care făurim această lume a muncii. Așa cum uzinele sunt ale celor ce muncesc, ca și ogoarele, ca și minele etc., tot astfel spațiile noastre de conviețuire citadină sunt ale noastre. De aici plecarea de a trăi, de a te bucura de frumosul și utilul lor, dar și grija de a le păstra și de a le înfrumuseța, de a le îmbogăți.

Depinde deci de noi, de cei care trăim într-o așezare urbanistică, să facem tot ceea ce trebuie pentru a o vedea tot mai înfloritoare. O fințină arteziană, spectacular joc de ape în irizări de culori, sau un nou edificiu cultural, o clădire care să bucure ochii și să te îmbie în interiorul ei, să fie de folos oricui, nouă și generațiilor viitoare, lăcaș de studiu, de învățare spirituală, un monument, un parc cu verticale arborescente și spații florale pe care să-ți odihnești ochii — toate dau frumusețe orașului. Este un prilej de mândrie, pentru orice locuitor al unei cetăți moderne, oricare din edificiile, din înălțările zidite aici. Cu atât mai mare va fi satisfacția noastră știind că am contribuit direct la edificiile visate, că am pus umărul să le înfăptuim. Un spațiu artificial în care omul își simte lezată natura sa? Depinde de noi să facem din acest spațiu artificial nu un loc de regresie, ci unul al armoniilor posibile. Aflăm din ziare că la Los Angeles s-au plantat copaci din plastic pentru că cei adevărați nu rezistau smogului (termen care definește o concentrație mare de gaze

VALENTE

spațiul citadin

în atmosferă), că din aceleași motive la New-York se vind butelii de oxigen pentru funcționarii din birourile aglomerate, că o firmă intenționează să confecționeze măști de gaze pentru pietoni, că la Tokio s-au pus în vânzare pentru populație aparate de curățit aerul în apartamente, că mulți, foarte mulți oameni din întreprinderile bancare sau comerciale din vestul Europei suferă de stress (termen ce numește „staționare lincedă”, lipsa de mișcare) etc. etc. Ce bine că la noi nu există asemenea pro-

bleme, vor exclama imediat unii. Să avem grijă să nu existe asemenea probleme. Să veghem la prospețimea aerului, la păstrarea culorilor, la înmulțirea copacilor și florilor, să contribuim cu toții la înfrumusețarea continuă a spațiilor citadine în care trăim și în care vor trăi urmașii noștri, generațiile de mâine. Există numeroase preocupări și soluții pentru înfrumusețarea acestor spații, chiar locul de muncă trebuie să fie frumos, să placă ochiului, să nu tulbure urechea — și câteva invenții de Henri Coandă au fost puse în aplicare în marile întreprinderi din țara noastră, sisteme de aerisire, de evacuare a gazelor, de atenuare a zgomotelor. Aș zice chiar că în primul rând locul de muncă, acolo unde crezi, unde făurești bunuri materiale și spirituale, să fie plăcut, să te inspire, să te stimuleze creator. Dar toate acestea depind numai de noi, de fiecare în parte.

CODUL NOSTRU MORAL

(Urmare din pag. 1)

tere publică și pe baza propunerilor și observațiilor făcute de comuniști și de ceilalți oameni ai muncii, să fie supus aprobării Congresului al XI-lea al P.C.R.

Rezultă, din cele arătate, că partidul nostru concepe așezarea relațiilor sociale proprii socialismului pe baza principiilor eticii și echității socialiste, ca o acțiune conștientă, organizată, prin efortul și participarea plenară a comunistilor și a tuturor oamenilor muncii. Pentru ca să devină o realitate certă codul nostru moral, trebuie să se ducă o luptă susținută împotriva acelor relații neprincipiale care se mai stabilesc între unii oameni, trebuie spartă acea țesătură de păianjeni care împiedică mersul nostru înainte, activitatea noastră creatoare. Nu este de ajuns să constatăm că există atitudine înaintate și înapoiate, ci trebuie să le promovăm pe cele bune, să ardăm cu fierul roșu pe cele care frânează bunul mers al muncii, care alterează relațiile dintre oameni și înjosesc ființa umană. Întreaga activitate educativă este chemată: „Să combată cu toată

fermitatea reminiscențele din gândire și mentalitățile retrograde, să lupte împotriva influențelor ideologiei burgheze, a tuturor concepțiilor care propagă violența, disprețul față de om.” În activitatea noastră de zi cu zi să nu se tolereze minciuna, falsitatea, ipocrizia, să se combată cu toată tăria încercările de inducere în eroare a organelor superioare, a tovarășilor de muncă, sustragerea de la răspunderi și îndatoriri. Numai în acest fel vom răspunde la entuziasma chemare adresată de secretarul general al partidului la Consfătuirea cadrelor didactice care predau științele sociale: „Nu numai să le studiem și să facem propuneri de îmbunătățire a lor, dar să le aplicăm și, pe baza experienței pe care o vom câștiga, să putem să tragem concluziile necesare în vederea definitivării lor la Congresul al XI-lea al partidului. Această ar fi, cred, cea mai eficientă contribuție la elaborarea unor criterii și norme care să constituie îndrumar pentru fiecare membru de partid și membru al tineretului comunist, pentru fiecare cetățean al patriei noastre.”

plenara

(Urmare din pag. 1)

toți cei ce muncesc de la orase și sate își concentrează eforturile pentru valorificarea la maxim a resurselor noastre economice, în scopul realizării în fapt a tuturor angajamentelor asumate.”

Plenara atestă o dată mai mult cu cită răspundere și promptitudine știu să vină în întâmpinarea acestui entuziasm și a acestor eforturi, partidul și statul oamenilor muncii, stabilind cu competență și răspundere căile optime de realizare integrală și la timp a tuturor acestor măsuri. Scepticii — dacă vor mai fi existind, pe unde vor fi existind, se vor convinge și ei că realizarea integrală și la înalt nivel calitativ a cincinalului în patru ani și jumătate este expresia vie și concretă a dorinței poporului nostru de a urca mai curând treptele spre belșug și fericire, de a scoate România din rîndul țărilor în curs de dezvoltare și a o așeza în rîndul celor dezvoltate, în rîndul celor mai dezvoltate. Actuala plenară are semnificația unui act nu numai de mare valoare politică și economică, dar și de mare valoare etică. Ea este un model de consecvență între vorbă și faptă, pentru realizarea țelurilor de mare valoare umană. Pentru că tot ceea ce Conferința Națională de anul trecut a stabilit în lumina hotărârilor Congresului al X-lea al

partidului și-a găsit acum soluțiile de rezolvare. N-a fost uitat, n-a fost omis nimic. Mai mult încă, Plenara este un strălucit exemplu practic al modului cum funcționează una din principalele pîrghii ale orînduirii noastre: democratismul. Și nu mă refer numai la caracterul larg cuprinzător al dezbaterilor și la masiva participare la ele, ci la sentimentul pe care, urmărind lucrările plenarei, fiecare din noi l-a trăit că, de fapt, aceste dezbateri sînt — cum și sînt în realitate — continuarea, la nivelul cel mai înalt, a dezbaterilor și transformarea aici în hotărîri a propunerilor făcute în atîtea consfătuiri în care, cu toții, acolo unde muncim, am chibzuit să realizăm și cum anume, cincinalul în patru ani și jumătate.

Dovadă a deplinei consecvențe politice, a unității de vederi și acțiune pe toate planurile, la toate nivelele, plenara, ca de altfel toate manifestările partidului nostru, constituie un exemplu strălucit al unității depline între partid și popor, între conducerea partidului și a statului și toți oamenii muncii, în năzuința și lupta pentru construirea mai devreme a societății noastre multilateral dezvoltate. De aceea am trăit și trăim sentimentul că Plenara din 28 februarie — 2 martie 1973 a fost plenara noastră, că hotărîrile adoptate sînt propriile noastre hotărîri pe care ne simțim total angajați să le transformăm în tot atîtea înfăptuiri.

FRONTUL UNITĂȚII SOCIALISTE ÎȘI LĂRGEȘTE ATRIBUȚIILE

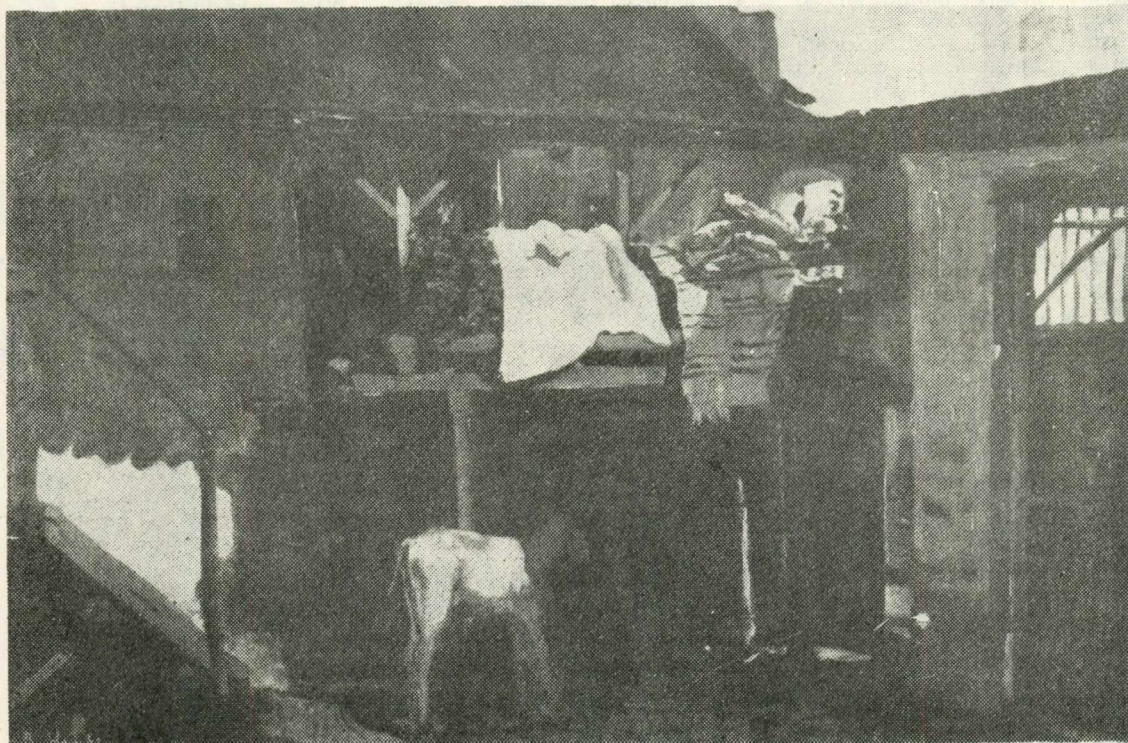
Plenara din 28 februarie 1973 a Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste este unul din evenimentele de importanță majoră în viața politică a țării noastre, a cărui semnificație o subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntul său pentru prezentarea proiectului de hotărîre pe care acest înalt for l-a dezbătut și aprobat.

Documentul respectiv precizează că Frontul Unității Socialiste „are misiunea să canalizeze energia, capacitatea și hotărîrea tuturor categoriilor sociale și organizațiilor obștești în scopul înfăptuirii politicii interne și externe a partidului, pusă în slujba înfloririi continue a patriei, a creșterii prestigiului ei internațional.”

Este vorba, așa cum precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu, de creșterea rolului de coordonare a activității tuturor factorilor componenți ai F.U.S., de mai buna coordonare a con-

trolului obștesc, a muncii cultural-educative de masă, a activității externe a diferitelor organisme componente, totul, pentru a se evita cazurile de paralelism și pentru a crește eficiența întregii munci, pe toate planurile. În toate sectoarele. Prețioase și revelatoare sînt precizările în legătură cu activitatea cultural-educativă de masă: „Este de înțeles — spune tovarășul Nicolae Ceaușescu — că pentru a ridica eficiența activității educative în concordantă cu hotărîrile plenarei Comitetului Central din noiembrie 1971, este necesar să considerăm mai bine și să unim pe baza unui program unitar, eforturile tuturor factorilor care concurează la formarea omului nou, la lărgirea orizontului general de cunoaștere al poporului”. În acest sens, hotărîrea insistă asupra sporirii atribuțiilor consiliilor F.U.S. la toate nivelele pentru coordonarea acțiunilor organizațiilor componente, în vederea desfășurării unitare „a activităților cultural-educative menite să asigure cultivarea principiilor eticii și echității socialiste, promovarea normelor fundamentale de muncă și de viață proprii societății noastre, sădirea în conștiința maselor a atașamentului neclintit față de partid, dragostea fierbinte pentru patria noastră socialistă.”

Hotărîrea indică și mijloacele folosite pentru realizarea acestui obiectiv de importanță capitală. În primul rînd, este vorba de o sistematică activitate „de informare a maselor”, de „organizarea dezbaterii cu populația a proiectelor de legi și hotărîri”, extinderea „consultărilor cu cetățenii asupra problemelor care privesc bunul mers al activității generale”, acordîndu-se „cea mai mare atenție propunerilor pe care le fac cetățenii, modulul în care acestea sînt rezolvate”. Aceasta este de fapt expresia celui mai larg democratism, a unui democratism în acțiune care dinamizează conștiințele, popularizează și canalizează energiile creatoare ale poporului.

Casă la marginea orașului

PLATON PARDĂU: ore de dimineață RADU CIOBANU: zilele

Autor al mai multor plachete de versuri (**Arbori de rezonanță**, 1963, **Monolog**, 1965, **Vânătoarea interzisă**, 1967, **Păsărea vine la noapte**, 1968, **Planete albastre**, 1970), al unei piese de teatru (**Zile de toamnă**, 1970), al citorva reportaje (**Roadele muncii unite**, 1961, **Itinerar sucevean**, 1964 etc.) și al unei proze epistolare (**Scara lui Climax**, 1970), Platon Pardău a publicat la sfârșitul anului trecut, la Cartea românească, un roman de actualitate (în accepția proprie a termenului) care, mai mult decât toată creația sa de până acum, a suscitat vii comentarii. Romanul, intitulat **Ore de dimineață**, este inspirat din viața de partid și are drept cadru un oraș de provincie care, la sfârșitul deceniului șase, se află în plin proces de industrializare și perfecționare a relațiilor sociale. Teatrul acțiunii îl constituie sediul comitetului regional spre care se îndreaptă, în primele ore ale zilei, activiști cu munci de răspundere, reprezentanți ai unor întreprinderi sau organizații, diferiți solicitanți de audiențe, personalul de serviciu ș.a.m.d. În modul acesta, viața întregului oraș se reconstituie treptat, la scară redusă. Chiar dacă nu tot ceea ce e important se petrece în secvența aleasă de autor ca timp prezent al romanului, reunirea personajelor e un bun prilej de a răscoli trecutul, de a face incursiuni în biografii și în istoricul relațiilor dintre oameni. În mod special, cei care au venit pentru audiențe au ocazia, în sala de așteptare, să mediteze asupra împrejurărilor care i-au adus în situații dramatice sau false și să-și comunice opiniile, să se confrunte cu cei din jur. În contextul transformărilor revoluționare de după război, transformări care au pus în valoare resurse umane nebănuite, s-au format caractere noi, complexe, dar s-au manifestat și cazuri de veleitarism, de carierism, de impostură. Paul, una dintre figurile luminoase ale cărții, este, de pildă, victima opacității unora dintre foștii săi conducători direcți care, punând mai presus confortul și siguranța propriei lor existențe, decât progresul general, nu puteau fi decât incomodați de un tânăr entuziasmat, angajat în „lupta cu inerția”. Evoluția sa, analizată cu luciditate de romancier, își dezvăluie însă și implicațiile mai subtile. Personajul însuși ajunge, prin introspecție, să înțeleagă — și să acționeze în conformitate — că integritatea participării sale politice nu putea fi suficientă siesi, că erau necesare un mai acut simț al realității și o înțelegere mai adâncă, dialectică a psihologilor. Militând cu dăruire pentru aplicarea unor principii, dar ignorând situația concret-istorică, mentalitatea reală a celor cu care lucra, tânărul a dat curs unui elan autentic, dar ineficace. El și-a însușit, printr-o experiență destul de dureroasă, acest adevăr și venirea sa la sediu dovedește că, departe de a fi un înfrînt, și-a păstrat energia de a lua totul de la început, cu o conștiință matură. Îl va înțelege Virlan, noul secretar al comitetului regional? Îi va reîncredința o muncă politică? Pentru a răspunde la aceste întrebări, Platon Pardău realizează, în paralel, scena destituirii președintelui sfatului popular orașenesc, Mandache — funcționarul șters a că-

rui unică dorință este ca la adăpostul unor fraze stereotipe, birocratice, să-și poată gospodări în tihnă micul avut personal. Admonestîndu-l pe președinte, dîndu-i o adevărată lecție, Virlan insistă asupra faptului că oamenii nu sînt vinovați atunci cînd nu au apatitudini de conducători, ci atunci cînd, lipsindu-le asemenea aptitudini, se încăpățînează totuși să-și păstreze, prin orice mijloace, funcțiile de răspundere: „Tu, de fapt, nu ai încredere. Nu ai încredere în nimic. În afară de socotelile tale, care-ți arată dacă-i bine sau nu să cumperi vaci ori să vinzi vaci. Și nici de aceea nu-s sigur, că ziceai cum că nevasta te-a îndemnat. S-ar putea să fii, totuși. bun gospodar, dar la tine acasă. Vezi, Mandache, nu era mai bine să fi rămas țăran? Scăpai și de critică, aveai viață ușoară...”. Este de presupus, prin urmare, că Virlan, dușman al imposturii în activitatea politică, va aprecia cum se cuvine vocația lui Paul pentru această activitate și va intuit, totodată, mecanismul prin care cel venit să-i ceară ajutorul fusese înălțat cu ani în urmă. Pînă la sfârșitul romanului, cele două personaje nu se întîlnesc, deși e evident că ele vor colabora într-un viitor apropiat. Prin aceasta, Platon Pardău întrefine tensiunea lecturii și deplasează accentul de pe derularea faptelor pe caracterul de dezbateri al scrierii sale. Pentru că romanul, în egală măsură, este un studiu caracterologic și o lucidă dezbateri — desfășurată la nivelul monologului interior sau al dialogului, stimulată de evenimente și urmînd să producă evenimente.

S-a reproșat romanului **Ore de dimineață** faptul că nu ridică experiența la rangul de literatură, că nu adîncește psihologia personajelor și că, în general, are o consistență de reportaj. Obiecția se bazează pe aparențe și este contrazisă de existența unor personaje realizate pregnant și a unor situații cu valoare simbolică. Comportamentul lui Calomfirescu, de pildă, apare descris în detaliu, personajul pîrînd filmat cu încetinitorul și adus în prim-plan. Ca șef al colegiului, el și-a făcut o preocupare din a întocmi și a ține la zi dosarele activistilor de partid, minuțioasă arhivă dîndu-i satisfacția perversă că, în timp ce oamenii se plimbă și acționează liber, el ține în mînă, în umbră, toate firele vieților lor.

Corectitudinea maniacală și plăcerea vinovată de a-i transforma pe semenii în marionete nu se manifestă însă doar în

relațiile de serviciu. Inapt de sentimente firești, șeful colegiului se consacră soției sale abia cînd aceasta este ținută la pat de o infirmitate și cînd el își poate exprima afecțiunea prin îngrijiri medicale, adică tot prin gesturi precise, goale de conținut, prin automatisme. Fina nuanțare comportamentală distinge clar asemenea pagini de stilul mai schematic al reportajului. Totodată, Platon Pardău depășește și o altă limită, o exagerare în sens invers, a genului — pe care, de altfel, l-a practicat — și anume, consemnarea pasivă a gesturilor și faptelor. Același Calomfirescu nu este doar un personaj cu manifestări variate, ci și un prototip, în individualitatea sa concretă putîndu-se recunoaște un mod de dezumanizare. Cu pătrunzător simț de observație și bună cunoaștere a psihologilor sînt analizate diferite alte personaje: Tudor, secretarul cu probleme organizatorice, al cărui spirit umanitar, dublat de capacitatea de a lua decizii ferme chiar cu prețul asumării unor riscuri, se consumă doar aparent în duioșii de moment, adolescenținul Damian — omul de acțiune a cărui incompetență retorică îl transformă într-o pradă ușoară pentru Calomfirescu, portarul Țiru, pentru care oamenii se împart în două categorii în funcție de deținerea sau nedeținerea unei responsabilități în aparatul de partid, Teofana — femeia de serviciu paralizată de acuzațiile nedrepte, dar tăioase ca un brici, ale sadicului Rian-schi ș.a. Pe de altă parte, o confruntare ca aceea dintre Tudor și colonelul Cavafi depășește, prin semnificații, cadrul în care se desfășoară. Sînt puse față în față nu două personaje, ci două principii: a acțiunii pentru a contribui la bunul mers al societății și a acțiunii pentru a acționa. Explicînd colonelului că nu trebuie să vadă în misiunea sa un scop în sine și, la nevoie, chiar obligîndu-l să n-o facă, Tudor dovedește că, mai devreme sau mai tîrziu, criteriile morale își găsesc reprezentanții și se impun.

Deși urmărește în profunzime reacțiile sufletești, deși a construit un roman cu multiple semnificații, Platon Pardău s-a expus unor obiecții de soi al celor enumerate din cauza incapacității sale de a diferenția personajele prin limbaj. Aceasta este, de altfel, una dintre caracteristicile prozatorilor moldoveni: ei pot povesti tot ce se petrece în conștiința personajelor, dar nu pot intra în rol, nu pot adopta limbajul unuia sau altuia. Ro-

mancieri în adevăratul înțeles al cuvîntului sînt muntenii; moldovenii sînt, cu prioritate, povestitori, arta lor constă în a relata pe același ton întîmplările și gîndurile cele mai diferite. Tonul romanului lui Platon Pardău este unul de dezbateri activă, deschisă, fără obsesii calofile, fără false pudori și fără menajamente, exprimînd un optimism grav, o încredere în valoarea argumentelor și a comunicării între oameni. Personajelor — cele mai multe angrenate în viața politică — li se potrivește acest ton. Dar atunci cînd un timpărit hîtru ca Birlea acuză o sufocantă (și modernă!) lipsă de timp, sau chiar cînd Paul, într-o discuție intimă, amicală cu Sid afirmă printre altele că nu trebuie lăsat ca „iarba indiferenței să acopere monumentele”, impresia este de inautenticitate. La o viitoare ediție, scriitorul ar putea revedea asemenea replici pentru a desăvîrși un roman interesant, valoros, necesar în contextul literaturii de azi.

Interesantă, la Radu Ciobanu, este capacitatea de a abandona experiențe și de a iniția altele. După ce, prin nuanțele din **După-amiaza bătrînelui domn** (1971), a dat impresia că va evolua exclusiv în interiorul unor sfere de influență, prozatorul a publicat la scurt interval romanul **Crepuscul** (1971, premiul Uniunii Scriitorilor) — reprezentare originală și amplă a declinului spiritualității „onorabile” mic-burgeze. În **Zilele** (Ed. „Albatros”, 1972) asemenea orientări dispar, împreună cu preocuparea de a construi echilibrat, proprie, în rîu sau în bine, cărților anterioare. Viața irumpe acum de pretutindeni, dilatănd prezentul, și scriitorul abia reușește să dea faptelor o aparență ciclică, închizîndu-le ca între două coperti între o introducere și un final care seamănă între ele. Faptul că sursa de inspirație o constituie realitatea imediată, cotidiană ar putea explica această pulverizare a viziunii. Dominat de propriul său roman, Radu Ciobanu dezvoltă uneori inutil, din punct de vedere estetic, diferite ramificații epice sau întîrzieri contemplative asupra portretului unor personaje. Cu prețul renunțării la arhitectonică, se realizează astfel o impresie de fluentă, de viață nestînjinită, cu atît mai surprinzătoare cu cît derivă din evocarea unui mediu provin-

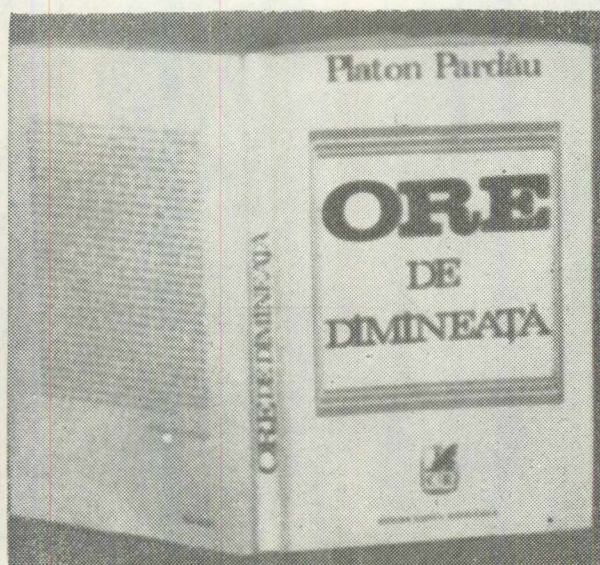
cial. Evenimentele, uneori dramatice, nu se produc însă la suprafață, ci în intimitatea relațiilor dintre oameni. Medicul Matei Bogdan, protagonistul romanului, traversează, de pildă, o criză erotică declanșată de obtuzitatea soției sale și alimentată de dragostea aproape incestuoasă pentru o elevă de liceu la care găsește reciprocitate sentimentală, dar a cărei vîrstă pură o face inaccesibilă. Totodată, medicul, din cauza neverosimilei sale integrități profesionale, provoacă iritarea celor din jur și trebuie să suporte, agravîndu-și neliniștile, blamul public. Asemenea seisme sînt trăite însă cu decență și nu tulbură cu nimic calmul superficial al provinciei. În același climat se petrec, printre altele, un adulter, o crimă și o sinucidere, dar de fiecare dată stilul de viață al locuitorilor micii stațiuni balneoclimaterice absoarbe ecourile întîmplărilor, transformîndu-le în comentarii difuze, în surdină.

Datorită discursivității sale, romanul este larg deschis diferitelor reminiscențe livrești. În **Crepuscul**, organicitatea construcției nu îngăduia imitarea unor modele sau, cel mult, le restructura și le făcea de nerecunoscut. În **Zilele**, asemenea modele și-au strecurat iradiațiile, favorizate de arborescența atotcuprinzătoare a narațiunii. Pasiunea medicului Matei Bogdan pentru firmament, văzută ca o compensație eterică în mijlocul unei lumi conformiste, și, în special, episodul în care colegul său, doctorul Pătrașcu, îi aduce, de la Viena, mult visatul tratat de astronomie amintesc, fără echivoc, piesa lui Mihail Sebastian — **Ultima oră** (eventuala intenție a autorului de a polemiza cu imaginea convențională a provinciei din piesa lui M. Sebastian nu a fost fericit pusă în aplicare). Pe de altă parte, idila cu Daria, însoțită de inevitabila cazuistică a bărbatului matur, se situează în umbra cazului similar analizat de Garabet Ibrăileanu în romanul **Adela**. O predilecție aparte manifestă Radu Ciobanu pentru descifrarea psihologiei adolescenților. Aici, el redevine original, sondînd procese sufletești instabile și contradictorii în care se prefigurează personalitățile de mai tîrziu. Lucida și visătoare Daria, oscilînd încă între copilărie și feminitate, proteicului Mihai, care, asemenea unei plante fragile vibrează la toate adierile, sau delinquentul minor Ion Răuț compun o sumară, dar prețioasă colecție de figuri adolescente.

Ceva din atmosfera romanului **Crepuscul** se perpetuează în **Zilele** prin personajul Caius Popp — scriitorul de „modă veche” care, la vîrstă senectuții, se adaptează pitoresc exigențelor prezentului.

Fără a fi compus din elemente întotdeauna redutabile, ultimul roman al lui Radu Ciobanu se impune printr-un dinamism interior care însuflețește faptele. Prozatorul dă impresia că ar reuși să intereseze chiar și dacă s-ar limita să povestească romanele altora, datorită oralității și persuasiunii stilului său. Totodată, încercarea de a descoperi umanitatea dintotdeauna și de pretutindeni într-un teritoriu pe care literatura l-a acoperit de poncife reprezintă o experiență îndrăzneată, chiar dacă neîncununată de succesul întreprinderii anterioare.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

TREPTELE DEBUTULUI

Dacă debuturile neobișnuite, excepționale, prin care se vestește apariția unor puternice personalități artistice sînt rare, nu e mai puțin adevărat că orice debut este în sine un eveniment ce depășește firescul. Speciala împrejurare că numeroase debuturi primite cu justificat entuziasm nu au fost confirmate de evoluția ulterioară a autorilor nu are altă explicație; chiar dacă debuturile nesemnificative nu sînt puține, se poate observa totuși că printre „furnizorii” de literatură mediocră ori submediocră sînt și mulți autori aflați la al doilea sau la al treilea volum. Debutul presupune o maximă concentrare, o strîngere decisivă a forțelor, implică o „pregătire” prealabilă, din care nu lipsește o atentă confruntare cu tendințele existente în momentul literar dat; această „încordare” nu rămîne niciodată fără rezultate, care pot fi cîteodată surprinzătoare. Debutul este echivalent cu un examen și după ce proba a fost trecută urmează „destinderea”, de multe ori trădătoare: posibilitățile reale ale autorului abia acum sînt dezvăluite la proporțiile autentice. Contribuie, la succesul unor asemenea „deghizamente”, fiindcă nu despre altceva este vorba în ultimă instanță, și un anume automatism critic foarte răspîndit, deoarece nu notele distinctive, personale, sînt căutate, ci accentul este pus pe trăsăturile de serie, comune, specifice unui obștesc „prototip” poetic. Este motivul pentru care un autor realment înzestrat, dar încă șovăitor, riscă să fie mult mai puțin bine primit decît un altul care își compensează lipsa de vigoare lirică prin abilitate și prin virtuozități artistice, datorită cărora se poate ușor crea o falsă impresie de siguranță și de proprietate a limbajului poetic. Trebuie făcută, de aceea, distincția între debuturile care nu au decît o consecință bibliografică — apariția unui nou autor, nu însă și a unui nou poet — și cele în care mai presus decît stîngăciile și ezităările sînt semnele unei vocații ce-și caută încă un principiu ferm de cristalizare în forme definitorii: acestea sînt debuturile așa-numite „obișnuite”. Dacă, spre exemplu, despre un volum de debut cum este „Castelul din siclane albe” de Anamaria Pop (Editura „Albatros”) nu se poate spune, cu bunăvoință, decît că este prematur, în culegerile „Adierea tărîmului” de Florin Costinescu (Editura „Albatros”), „Cuvintele, frumoase flori” de Mara Nicoară (Editura „Cartea românească”), „Ohaba, țara asta” de Radu Anton Roman (Editura „Cartea românească”) și „Lebede ale puterii” de Dușan Petrovici (Editura „Albatros”) există, sub crusta unor prea groasă a reziduurilor produse de o insuficientă combustie lirică, nuclee de autentică poezie a căror viitoare degajare de impurități poate fi hotărîtoare pentru destinul literar al acestor autori. Astfel, la Florin Costinescu fiorul de gravă contemplație a rosturilor firii se subțiază pînă la dispariție prin preluarea nediferențiată a unor formule ce indică o înrobitoare descendență din poezia lui Lucian Blaga, la Mara Nicoară o sensibilitate explozivă este constrînsă să se manifeste prin intermediul unei expresii impersonale, ce ține de locurile comune ale limbajului poetic actual, la Radu Anton Roman exultanța adolescentină se prefăce în jubilație grăbită, a cărei precipitare exclude posibilitatea unei viziuni organizatoare, la Dușan Petrovici dorința de originalitate expresivă îmbracă forma efectelor de pirotehnie lingvistică, obținute prin utilizarea procedeelor suprarealiste, deși poetul este mai degrabă un temperament vitalist, dominat de elanuri sentimentale mascate prin bruscete metaforice și asociațiuni deliberate șocante. La această treaptă a debutului pe care aș numi-o „aluvionară”, orice surpriză este posibilă, inclusiv aceea a renunțării.

Numai aparent diferită este situația debutanților care se impun printr-o ordine poetică riguroasă păstrată, semn de maturitate și de îndelung exercițiu prealabil, dar nu și întotdeauna de personalitate, fiindcă nu trebuie exclusă ipoteza unei inspirații mecanice și rigide, ale cărei articulații descriu la nesfîrșit o aceeași mișcare într-o repetiție a gesturilor ce transformă pe acești autori în proprii lor epigoni. Sînt debuturile cele mai „dificile”, deoarece originalitatea închisă în ea însăși își poate deveni cel mai primejdios inamic: suprema treaptă a debutului deschide brusc perspectiva versantului de coborîre.

Rămîn, firește, în afara acestei categorisiri, debuturile excepționale...

MIRCEA IORGULESCU

cerea, contemplația sînt însă tulburate de multe ori de ecouri vagi din afară. De ele poetul se eliberează simlind. Plînge și imploră cu exagerare moartea, se umilește cerînd să fie umilit cu un aer tragic atît de excesiv încît nu poate să nu devină teatral, fals. Și cum secretul de fabricare a iluziei îi stă la îndemînă, inventează diabolic catastrofe, se prefăce că vrea să colaboreze cu destinul în partea lui cea mai neagră exact din aceleași rațiuni care-l fac pe omul din popor să pronunțe numele nenorocirii de care se teme cel mai mult, pentru a o face inofensivă, consumînd-o pe planul purei verbalități: „ce se vede acolo ca noaptea care se naște?/ E moartea care te scrutează și care te recunoaște./ Ea șterge scrisul de pe frunte cu un burete/ și pleacă apoi trîntind uşile de perete” (18); „Astăzi nu vă acord audiență/ desperare, dezamăgire, legiuni crîncene ale morții./ Treceți pe-aici altă dată, niciodată/ și depuneți cartea de vizită (...) vai mie, barca pare un sicriu,/ timonierul e palid, gluga îi acoperă feasta” (20); „A murit impostorul, falsul Dionysos”, vesti crainicul de aramă/ și peste mine așternu o năframă./ Dar luna văzînd cum zăceam asasinat, tembel,/ dojenind pe o-moritori, le grăi: „Dionysos era el” (24).

Nici imaginile vapoaze nu sînt lipsite de picurii otrăvii. Argintul e culoarea pașiei, a pădurii, a lunii dar și a apei — peste semnul cel mai puternic al dorinței de dispersie. Stelele, pentru care nutrește un „dor extatic”, sînt contemplate în magica lor frumusețe cu trupul aplecat peste oglinda apei de parcă și-ar afla lăcașul în albia ei. Apa este și cer. „Cerul meu e acest limpede iaz”, spune poetul și acest lucru indică nu numai o oglindire, ci un punct de interferență, un punct aleph. Dispersia dorită este în fapt o și mai mare personalizare. Cel care stă „nemișcat/ ancorat într-o apă fumurie” pare un element primordial care dă organicitate, ca un lîant, cosmosului. Prin el se stabilesc înruderile esențiale devreme ce „pădurea” îi este „mamă”, „codrul” — „frate”, „pămîntul” — „văr” iar „rîurile” îi sînt „surori”. Există în această proiectare romantică în component cosmic, dovada unei extreme generozități și o mindrie neumbrită. Pe lîngă austeritatea lui, paradisul lui Emil Botta are și detalii mai calde. Ici-colo se văd arcade delicate sprijinite de flori, arcuiri de porumbei, păsări cîntătoare (mierle, privighetori, cucii — fiecare cu o semnificație atribuită sever) care împodobesc de pildă locul de întîlnire al lui Endymion cu Luna: „În raiuri nalte, sub arcul porumbeilor/ s-au întîlnit Endymion și Luna/ de ești poet, îi vezi, de vrei cununa,/ cum luce sus. Iubire, frupt al zeilor” (136). Uneori se aude sunînd „cornul toamnei” sau, ca un ecou, șoapta mistralului trecînd prin palmierii sudului: „Ah, vîntul ne mînte cu farmece muzici/ cu șoapta mistralului, a palmilor sudici/ cu hieruvicu-i viers de vioară” (163). Aparițiile sînt extraordinar de fragile. Aproape că toate doresc să fie aeriene, să danseze prin văzduh. O căprioară este întrebată de aripi: „Unde ți-s aripile, căprioară?” (110). Chiar și poetul are sentimentul că se dematerializează odată ce „suie treapta nopții”. Trupul capătă densitatea de fum a umbrei: „și cade amurgul. Mi-e umbra ușoară!” exclamă el trăind o dulce beatitudine. Tandrețea însă poate fi înlocuită foarte repede de cruzime: într-un loc, delicata mierlă e descrisă ca un mare mutilat: cu ochii scoși, ciocul spart, penajul smuls. La o petrecere într-o pădure, cineva moare și este ars pe rug de confrăți, tulburîndu-se în acest fel spiritele pădurii: „A fost o ardere de toată frumusețea — se comentează cinic — o friptură

MIRELA ROZNOVEANU

(Continuare în pag. 6)

le, fiecare o virtuală agresoare. Teamă de ridicol împinge lucrurile și pe un alt făgaș. Poetul încearcă să-și falsifice imaginea cu același zel cu care își modifică gesturile și își cenzurează vorbele un străin picat în mijlocul unei adunări cu aparențe ostile. Panica este întărită și de tensiunea unei culpabilități fără obiect. Pentru a para ostilitatea, se supralicitează imaginea negativă conform unui principiu al marilor timizi care spune că cea mai rea părere despre tine e bine s-o ai tu însuși. Astfel că imprecățiile împotriva propriei persoane se acumulează, se fac dezvăluiri jenante, poetul cerșeste disprețul rîndindu-se atît cît n-ar îndrăzni nimeni s-o facă, din groaza imensă de ultragiu: se numește „cavaler gîndac, vierme cavaler” (53), „descreierat poet” (88), „un ins cu ochi umezi și proști” (142), „un manechin idiotizat, cu privirea lîncedă” (Trintorul). Neînțelegerea domnește în aer pentru că de multe ori poetul nu știe că de fapt era așteptat, respectat și chiar prețuit. Dar cine să i-o strige în torentul zgomotos de

poezia lui emil botta

vorbe și gesturi? Nu-i rămîne decît refugiul în acea lume imaginară, un palat al iluziilor unde este vrăjitor și personaj vrăjît totodată. Ca și pentru prințesele din poveste, drumul este o scară.

„Suind treapta nopții” renunță, sătul, la „lumini” și la „claruri” (184). Lumina orbitoare, egală, nu lasă loc și pentru petece umbrite, ascunzătorii sau alte refugii necesare pudicului. Pe cînd aici, înainte de toate, el găsește ocotire. I-o oferă mai întîi „cortul pădurii” imaginare. Pădurea, respectiv codrul, este cînd mamă, cînd tată, frate sau soție: „Să mă refugiez în cortul pădurii, / Întunecatul April e pe urmele mele” (7); „Să vă mai văd odată / Păduri-Eurydice”, (5); „Săgetătorul te-a fulgerat, / Capricornul te-a sfîșiat./ O, Codrule tată, amărit mai ești” (107); „Murmurau a dragoste crengile/ cînd în brațe te-am luat, pădure toropită./ La elysea noastră nuntă (...) Bine-i să mori prea timpuriu./ în dulcea plasă/ în pădurea deasă,/ într-un cort ruginiu...” (198). Exaltat, poetul însuși se vede acum ca un han generos pentru sufletele chinuite în căutare de adăpost sau de hime-re: „...mi-e inima, sîrăcuța, un han/ unde trag noaptea ciudați călători/ și pleacă și singur mă lasă în zori” (30). Dar, înaintea pădurii în care-l simte alteori și pe violentul paznic Briareu, apa, riul — leagănul iubitei Undine — înmănunchează suma de calități materne. Riul, somnoros ca un cîntec dulce, monoton, fluid, estompat de coloanele de catifea ale acestei lumi și ieșit parcă din flautul lui Marsyas, este cel mai fubit loc de tihnă și reverie. La Emil Botta riul apare aproape ca o apă statică, un lac cu rare zbateri, și ele leneșe. Starea ideală este „nemișcat/ ancorat într-o apă fumurie” (14). Mișcarea pare agreată, sofistic, numai pentru că este precedată de un moment zero: „Ah, alergare și zbor/ vă iubesc nemișcarea” (380). Ocotitoare este și ceața pentru că învăluie difuz asperitățile și dizgrațiosul. În „golfurile ceții” din „insula cețoasă” a iluziei se intrupează „ciocirlii de ceață” din a-burii răzleți, sau vreo „măias-tră... cu trupșoru-n fum”. Tă-

Sînt mai multe posibilități de a cuprinde sintetic, printr-o metaforă, liniile de forță în jurul cărora se structurează rotund, asemeni unui organism cosmic autonom, creația lui Emil Botta. Mai întîi ea este rodul unei sensibilități concentrate asupra ei înseși într-un mod particular ce se poate indica simbolic prin complexul celor douăsprezece fete de împărat din poveste atît de fragile încît, rănite de lumina zilei, își petreceau adevărata viață noaptea, pe un alt tărîm, unde un vrăjitor le îndeplinea într-un castel al iluziilor orice dorință. În alt fel, opera ar descrie o lume circulară al cărei semn ar fi cel al manechinului. Aici, cel despre care vorbește autorul, și el un personaj al lumii imaginate, fuge desperat de spectrul Singurătății, Desperării, Melancoliei, căutîndu-le însă totodată într-un galop cînd comic, cînd tragic. În fine, ar mai putea fi invocat un cub de catifea, ferit de „conjurația oamenilor și a lucrurilor”, mobilat cu puține elemente: o pădure, un riul, un firmament cu lună și stele, cîteva păsări cîntătoare la care se adaugă patru sau cinci sentimente. Este un cosmos simplificat (o replică la diversitatea infinită a materiei atît de anxioasă pentru poet) imaginat ca o cameră de protecție în care proprietarul ei lasă să se deruleze cu egală fervoare întîmplări minunate sau scene crude. În fiecare caz se distinge o idee proprie: prima vorbește despre un domeniu nocturn favorabil iluziei, a doua avansează ideea de spectacol, cea de-a treia face sensibil sentimentul de limitare artificială, de ieșire din cauzalitatea firească a lumii. Le urmează apoi opoziția implicită dintre finitul simțit nelimitat, deoarece el este sediul unei lejerități de exprimare, și infinitul lumii. Se despart astfel din capul locului două domenii: unul al reveriei hărăzit cu răcoare parfumată și muzici picurate subtil unde mișcarea sau transformarea acționează cu bunăvoință, și altul aflat sub patronajul „Spectrului solar” — un spectru din categoria celorlalte enunțate mai înainte — ce îngreunează viețuirea cu diverse suferințe. Aici, camera este pentru spirit o „temniță”, orașul — un „dedal” sufocant îngrădit la rîndul lui de verigi de dealuri ca un zid de netre-vut. În alt sens, ele sînt tot atîtea centuri interpusse între eu și exterior pentru a asigura o mare nevoie de securitate. Dintre lejeritate și securitate, sub imperiul „Spectrului solar”, poetul o alege pe cea din urmă: „Am auzit despre un Spectru Solar (și tremur de frică/ și mă bate, mă bate/ sentimentul ciudat/ de nefiresc, neștire).../ Nu-i nimic, nu-i nimic, îi șoptesc, / nici sămînță de spectru.../ Dar tremur și eu/ cînd șoptesc: nu-i nimic,/ nu-i nici umbra de spectru” (p. 345). Acest aranjament nu este dictat, după cum se va vedea, de vreun pesimism incurabil și nici de dorința de claustrare în arhipelagurile iluziei din dispreț pentru evidența lumii reale. De asemenea, nu poate fi vorba de drame de neînțelegere sau incomunicabilitate atîta vreme cît Emil Botta își trăiește pasiunile și sentimentele în și prin intermediul naturii — e adevărat, o natură stilizată — cu care stabilește un adevărat alfabet al corespondențelor. Motivul este ceva mai intim: dintr-un întreg cortegiu de strategii prinde contur un sentiment exacerbant al pudoarei. El acționează cu o putere inhibitorie atît de mare încît este în stare să paralizaze orice inițiativă în aceeași măsură în care deformează tenace orice impuls venit din afară. Urmările imediate sînt o atmosferă statică hrănită de momentul opac al dilemei și tendința de apărare de un univers el însuși impudic prin multiplele forme incontrollabi-

GHEORGHE DRĂGAN :

corabia argonauților

Întimplarea face să cunoaștem mai îndeaproape parte din insomniile cărturărești ale lui Gheorghe Drăgan, cu care o vreme am trecut pe coridoarele aceluiasi liceu de tirg moldav, mai apoi prin amfiteatrele Universității ieșene, încredinșându-ne adesea iluzii la care n-am încetat încă să ostenim. Taciturn peste măsura îngăduită unui adolescent, sceptic și ironic față cu toate cele lumești, Gheorghe Drăgan debutează destul de devreme cu versuri, iar în ultimul an de liceu, în 1961, obține cea mai mare distincție pe țară, la olimpiada de literatură. La aceste din urmă amănunte am ținut să ajung nu din cine știe ce pretimpuriu apetit pentru „memorii“, ci fiindcă ele reprezintă exact cele două ispite care l-au frământat,

l-au inhibat, l-au îndemnat și iarăși l-au oprit de la o opțiune decisă în preocupările scriitoricești. Se destăinuia cu versuri când îl credeam definitiv devotat harului critic, debutează cu un volum de critică într-un moment în care părea complet indiferent la vinzoleala foiletonistică din revistele de care s-a ținut destul de departe, avându-le chiar în coastă. Această prelungă ezitare în marginea capacității complementare de a face literatură și a o comenta, de a scrie poezie și de a o judeca, își așează, iată, destul de necruțătoare pecele pe cartea sa de început, **Corabia argonauților**, apărută la sfârșitul anului trecut în editura Junimea. Aș spune despre acest volum că nu conține

nici o eroare dusă pînă la capăt, așa cum nu cuprinde nicio inițiativă spirituală desăvîrșită. Lipsește pur și simplu formula și statornicia ei, consecință incontestabilă a unor nostalgii de creator mereu amestecate în treburile judecătorești. Găsim între copertile ei fel de fel de itinerarii **argonauți**, începute și părăsite, reflecții și citate din cele mai surprinzătoare direcții, modalități de exprimare critică extrem de diverse, mergînd de la poem la exegeză. Efortul organizatoric al autorului este aproape zadarnic, fiindcă fiecare titlu reprezintă altceva și toate la un loc, un neostoit periplu. Ceva mai unitar este primul capitol, unde totuși **Baudelaire și Eminescu** este o încercare comparatistă cu destule riscuri, **Elan și egocentrism** la Al. Macedonski, o tentativă psihocritică, însă cu instrumentație pur estetică, **G. Bacovia sau refuzul poeziei**, imaginea dilatată a unui paradox, așa cum **Către editarea unui poet: D. Iacobescu** este cu evidență mai mult decît o pledoarie, poate cea mai bună aplecare critică asupra poeziei acestui simbolist, din cite s-au încercat. Dar jo-

cul deconcertant de modalități abia aici începe și o disponibilitate reală pentru meditație și analiză tinde să fie transformată în dexteritate în sine, prin chiar supralicitarea ei. Interesul se împarte expert peste prea multe lucruri deodată și prea îndepărtate ca valoare, pentru a nu-l surprinde pe Gheorghe Drăgan zvirind uneori sonde cosmice în paharul cu apă. Multe observații de bun simț, insolite, altele de veritabilă subtilitate, se dizolvă în zelul de a spune **totul** despre artă, de la Platon, la Fl. M. Petrescu, de la Shakespeare, la Ștefan Iureș, de a demonstra rapidă exhaustivitate și nonșalantă disipațiune: curente și principii, morală și teorii, poetică și cinematograf, **Renaștere și suprarealism** etc., în spații adesea neîncăpătoare. Pricina unei experiențe într-atît de eteroclită în rezultatele ei stă negreșit și în expectativa prelungită peste cele trebuincioase unui tînăr critic, ce nu-și poate consolida personalitatea decît printr-un contact ordonat și coerent, uneori dur, cu publicul și confrății.

Iată de ce, preget să afirm unde anume în **Corabia argo-**

nauților începe destinul de fapt, al unui critic cu vocație certă. Poate în eseu — voi cita reperele cele mai elocvente — (**Mitul și poezia modernă, Nebunia lui Don Quijote**), poate în istorie literară (am amintit primul capitol al cărții), poate în polemică (**Nostalgia polemicii**), poate în jocul liber — dar liber pînă la capăt — al apoftegmei și al enunțului aforistic („A spune un adevăr în cuvinte nepotrivite înseamnă a deservi adevărul însuși“, „Albia riului cu greu o poate schimba un ins care taie curentul“, „patriotismul nu este expresie a patriei, ci a atitudinii față de ea“... etc.). Poate într-o viitoare întoarcere la aceleași nevoi întîme ale poeziei printr-o mai eroică uitare de sine. Căci, ceea ce Gheorghe Drăgan dovedește a avea în **Corabia argonauților**, de netăgăduit este în primul rînd inteligența lecturii sporită cu vocația judecătii expresive, capacitatea asociațiilor revelatoare, calități deloc anonime, ce se cuvin însă altfel exploatare, și în nici un caz din puncte de vedere care să fie în parte ale sale, fără a fi în întregime ale nîci unei opere.

AL. PROTOPOESCU

Lectura nouă a operei de început, aparținînd Hortensiei Papadat Bengescu (ocasionată de ediția definitivă de „Opere“ 1972, începută sub auspiciile prestigioasei edituri „Minerva“) ne-a obligat să revenim cu alte perspective asupra prozei feminine.

Ca oricare mare scriitor, autoarea „Apelor adînci“ oferă mereu alte impresii, surprinzătoare și chiar contradictorii. Ceea ce am constatat mai înainte, analizînd ciclul Hallipilor, rămîne valabil într-un plan mai larg. Necesitatea unei nuanțări în receptare față de meandrele psihologiei feministe, reflectate în opera autoarei, ni se pare acum de neocolit. Deși rămîne în domeniul senzorialului, realizînd deci o cunoaștere a lumii în primul rînd prin simțuri, Hortensia Papadat Bengescu dezvăluie adesea virtuți analitice evanescente prin explorarea sufletului feminin în ipostazele sale cele mai ascunse. Există în feminitățile din „Ape adînci“ zone mistериоase de penumbră sufletească, unde popasul introspecției

reper

APE ADÎNCI

divulgă impresii de imponderabilă puritate. Simțurile sînt filtrate de orice zgură materială, abstractizînd gesturile afective și dîndu-le o aură ireală. Răsfîringeri narcisice de mare elevație impulsionează reacții inedite ce transcriu cele mai subtile **itinerarii interioare**. Femeile știu să-și interiorizeze acut tentațiile erotice, refuzarea aspirațiilor voluntare exteriorizîndu-se în abundența lirismului. Cifru simțurilor îmbracă la ele alt cod și sentimentele expurgate de orice violențe se impregnează de o ambiguitate stranie. În latența acestei ambiguități se află concentrate reveriile cele mai pure. Capta-re stărilor liminare dintre senzații și sentimente, notația contururilor schimbătoare ce

configurează misterul sufletului feminin, iată capacitatea esențială a prozatoarei la începuturile ei. Pentru a trece mai tirziu la construcțiile epice cvasiobiective, Hortensia Papadat Bengescu a încercat să se familiarizeze mai întii cu „detaliile“ și „culorile“ cele mai rafinate spre a reuși să le integreze apoi într-o sinteză vastă. Episodul „Femei, între ele“ din suita „Ape adînci“ ilustrează examenul de virtuozitate analitică a prozatoarei. Cu o atenție minuțioasă de adevărat psiholog, ni se consemnează toate avatarurile sufletesti ce pot încăpea în „aventura ochilor“: „Există povești ale gesturilor tot așa de frumoase ca ale ochilor? Apropieri care au basme lungi, atingeri, dezmierdări cari au drumul lor lin și treptat,

desfătarea și educația tactică, aventurile lor mărunte. Sunt! Dar eu am fost **predestinată** basmelor ochilor. Știu eu ce zi prodigioasă ar fi fost aceea, prin ce fenomen ar fi putut sufletul meu, gonit de pe drumurile ochilor și pregătit pentru ale singelui, să mă fi dus pînă la gesturi? Am socotit că ele duc spre ceva tumultuos și misterios de unde nu se mai poate salva nimic; acolo nu sunt poteci de alee, sunt lunecături pe care te poți rostogoli dezordonat și vertiginos pînă undeva foarte departe în fibrele omenești; mi-au părut că aparțin acelor faruri de-a căror lumină am rămas departe...“ Pasiunea pură a unei iubiri prin „ochi“ concentrează sinuozități catastrofale și numai tremurul subțire al unei pleoape poate fi semnul apropierii unui uragan; totul însă trăit în interior, totul rămas în latența enigmatică a sensibilității feminine atît de nobile, și nedivulgat decît prin alfabetul incert al privirilor. Povestea simbolică a Marinei îmbracă personajul în văluri imponderabi-

le, aerate, străine de carnalitate, dar autoarea, într-o expresie pronunțat lirică, descoperă fulgurant esența feminității adînc refulate: „Nu știu prin ce mișcare dezvăluse pe jumătate fruntea din buclele ușoare ce o acopereau, și apăsarea ca o lespede pală, pe care erau adîncite trei dungi, dezgolind mai mult din ea decît dac-aș fi surprins-o în transparența cămășii fine. Această dezordine în felul obișnuit al pieptănăturii părea că e însăși despletirea amantei: obraji se supseseră și arcul gurii, arcul perfect care ar fi putut poza și penelului și dălții, se deschisese ușor pe strălucirea dinților mici și albi; roșul domol al buzelor mărginea acum un colț purpurat de adîncime și, **dacă i-ai fi stors răsufierea, ai fi avut esență de pasiune.**“ (s.n.). Prozatoarea configurează o „mitologie“ a sufletului feminin, extrăgîndu-i deocamdată liniile de idealitate. Scriitura ei se fixează acum în inefabilul evanescentei analitice. Parfumurile lirice sînt încă prea tari.

MARIN MINCU

ANA BLANDIANA :

octombrie noiembrie decembrie

Și acest din urmă volum al Anei Blandiana, cu un titlu hiperboreean, „Octombrie Noiembrie Decembrie“, obligă la o receptare anume a poeziei sale. Părînd a ignora experimentele, unele atît de strălucite ale confrăților, Ana Blandiana își cultivă o adolescență tirzie, capricioasă și definitiv confesivă. i-maginea de altfel ideală a poetei. O astfel de ipostază explică în bună măsură secretul pătrunderii sale în conștiința publicului generos, fiind în același timp și motivul unor mai vechi contestări. Fără a încuraja nici una din aceste direcții, de multe ori

infidele dar tot atît de posibile, se impune a observa de la început fidelitatea de sine a tinerei poete și autenticitatea actualului său poetic, marcînd favorabil poezia sa. „Octombrie Noiembrie Decembrie“, cu ambiția nedeclarată a unui mic itinerariu epic, lasă să se întrevadă virtuțile unei poezii al cărei farmec poate fi sesizat în prospețimea unor reflecții și mai puțin în aventura unui limbaj particular, a unor posibilități de expresie. De data aceasta pare atenuată, spre binele poeziei, implicația revendicativă a unor poeme din volumele ante-

rioare, propunînd fericit imaginea cuplului erotic, a cărui puritate este de presupus. Dar nici de astă-dată aerul stînjitor-polemic ce însoțea mai vechile poeme nu este definitiv abandonat, chiar în poezii amintind de starea de grație, departe deci de orice incertitudini morale. Credem că intuiim aici intenția poetei de a reabilita o anumită poezie de dragoste, căreia să nu-i fie străină luciditatea, dar și inefabilul, gravitatea cunoașterii, dar și candoarea constanțială. Cuplul erotic își acceptă condiția dramatică: „Dacă ne-am ucide unul pe altul/ Privindu-ne în ochi, în ochii noștri în jurul cărora/ Genele stau ca o coroană de spini/ care încunună definitiv/ Orice privire/ Dacă ne-am ucide după ce ne-am privit cu dragoste de țărîn în

ochi/ Și cunoscîndu-te ți-aș spune:/ Mori/ Mori, dragul meu/ Va fi atît de bine/ Vei rămînea numai cu mine“. Un poem ca „Ține ochii închiși“ pare un desen naiv, de un rafinament real: „Ține ochii închiși/ O singură dată ni se dă/ Și trebuie o singură dată să dăm,/ Nu te întreb nimic, așteaptă/ Ultimul fulg de timp să apună/ Și se face gol în ceruri/ Și liniște, abia atunci/ Desprinde-ți brațul stîng din cuie/ Și lin răstoarnă ceasul de zăpadă“ (Ține ochii închiși).

Insatisfacțiile acestei poezii țin nu de-o modalitate de expresie sau alta, cît de „turnura“ ei. Integralitatea actualului poetic îi este refuzată Anei Blandiana, poezia sa realizîndu-se într-o notă de ingenuitate care simplifică condiția și exigența creației. Poezia Anei Blandiana stă încă sub semnul unei nevoi de artificiu, de ornamental.

Chiar într-un poem de reală vibrație („Cuplul“), poeta explicitează abuziv, încercînd textul poetic: „Unii te văd numai pe tine/ Alții mă văd numai pe mine,/ Ne suprapunem atît de perfect/ Incît nimeni nu ne mai poate zări deodată/ Și nimeni nu ne poate zări pe muchia/ De unde putem fi zăriți amîndoi“. Alteori, modul aluziv-filozofic pare impropriu unei astfel de poezii de distincții diafane. Poezia Anei Blandiana se consumă cel mai adesea ca un comentariu inteligent, cu certe aplicații decorative, cu o imprevizibilă dispoziție afectivă, de unde și farmecul ei aparte. Dincolo de-o anumită preferință tematică nu putem desprinde imaginea fundamentală, unică, obsesivă a poetei. Capriciul unei teme sau al alteia încă decide pentru o întreagă lirică feminină.

VASILE PETRE FATI

(Urmare din pag. 5)

ce nu s-a mai văzut! Flăcările înteteite îmbrățișau prada, guri lacome o devorau“ (Terra incognita). Sau, terorizat de capriciile Ninei bălăioara, Simbotin își imaginează o existență senzațională pigmentată de amor și cadavre (Trîntorul). Poate fi spus în acest loc un

poezia lui emil botta

lucru și anume că prin căutarea iluziei, a imaginarului, a visului, Emil Botta ajunge, din punctul lui de vedere, la înțelegerea plenară a cosmosului. Prozele par o expresie a unei neputințioase adaptări — sub vălul mascaradei, bufoneriei, pa-

rodiei — ameliorată de visarea unui liman mai pur. Numitul „Milu Umilul“, „semnul cuvîntului Vai“ se privește în oglinzi paralele, multiplicîndu-și la infinit deznădejdea. Autoironia, autodetracarea pe care le-am pomenit, ca efecte

ale pudoarei, sînt prezente chiar în modul de concepere a poemelor. Ele, după cum a observat George Călinescu, sînt de obicei compromise spre final. Încercarea de a banaliza rodul stării poetice pe măsură ce el se înfiripă ca act de valoare, este rezultatul aceleiași alternări dintre spiritul constructiv și cel distructiv, din-

tre visare și trezie sau expansivitate și pudoare, granițe între care pendulează opera lui Emil Botta.

Tonul poeziei și mai ales al prozei, protocolar, întortocheat, cu ceremonioase evitări ale cuvîntului direct, ale frazei concise, ascunde aceeași timiditate vorbărească.

* Versuri, Ed. Eminescu, 1971.

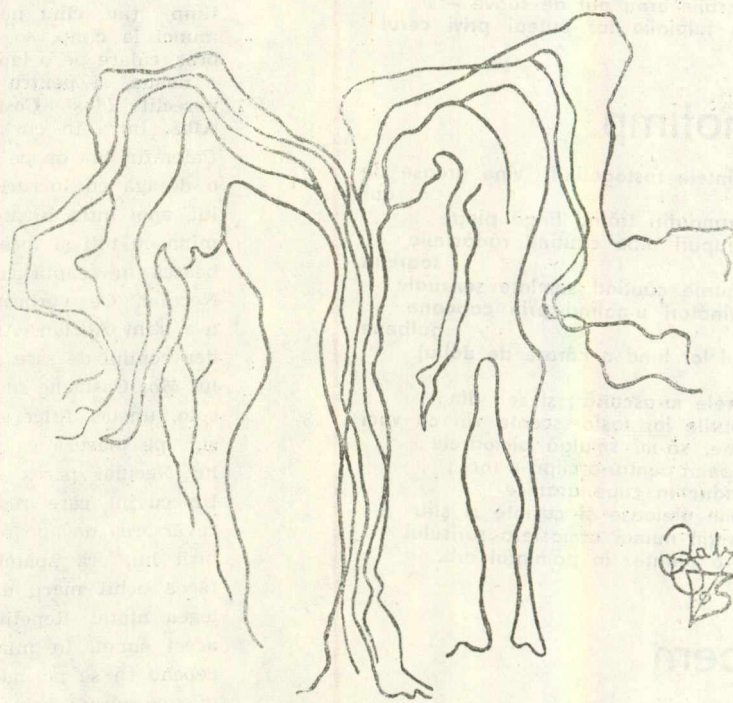
Într-o seară ca un armoniu
să vii și să treci
Umbră gelozelor porți diluata Samsarii
propunându-ți luna Greieri și elopote

Un răgaz șterpelit dintre
salieni cu aurilii

Na cere terții credința: se va-nălța
nici terii ca un armoniu simetrie
Fii multumit cu această pîlnie
prin care murea picură în meche

Să vii și să treci
Să știu c-ai răpit
sora unui trecut războinic

Ștefan Aug. Doinaș

Desen de NUȚU ZAHIU

— Ce ai, omule?

Tonul femeii fusese aspru. Era ostentivă. Venise cu o plasă încărcată de cumpărături. Își scoase grăbită rochia. Rămăsese în furou. Își scoase și sutienu în fața oglinzii. Bărbatul întoarse capul spre fereastră. Nu voia să-i vadă sinii, picioarele obosite de alergătură și din pricina asta, la acel ceas, de neprivit. Femeia își surprinse acreala din glas. De aceea repetă pe un ton ceva mai dulce:

— Spune, Georgică, ce ai? Acasă era „Georgică”. Dar și în maiou era tot căpitanul Gheorghe Partenie. Era furios. Venise obosit și asudat, își scoase cămașa și acum fuma cu ochii pe fereastră. Nu i se întâmpla prea des să nu fie în apele lui. Nevastă-sa știa că în după-amiaza aceea trebuia să repare radioul stricat de câteva zile. Aparatul zăcea neatins, la locul lui.

— Mă duc repede să prepar ceva la bucatărie că vine „cea mică” de la școală și n-am ce să-i dau. Ia un bulin, dacă te doare capul! Căpitanul stătea la fereastră, fumându-și țigara. Femeia voi să-i zică ce-i spunea de obicei în aceste împrejurări, adică să nu-i facă fum în casă, dar văzându-l în neaptele lui, luă plasa și se duse la bucatărie. Ce să fac cu el? — se întreba căpitanul pentru sine, mormăind o injură, urmărind pe fereastră un camion care se propăși în fața trotuarului, chiar lângă semnul care-i interzicea parcare. Camionul n-avea nici o legătură cu gândurile lui, dar injurătura avea două adrese simultane: una pentru personajul care-l preocupa și alta pentru șoferul care nu respectase semnul.

— Ce să fac cu el?

— Cu cine, Georgică? îl întreba nevastă-sa care se mai foia în sufragerie.

— Ia, cu un nătarău!

— Nu vrei o cafea? Îți trece. Și ia bulinul ăsta. Știi că și mie îmi ia durerea de cap cu mina.

Căpitanul o privi cu totul și cu totul absent. Luă tableta, pentru că o durere de cap îl încercuia ca un chipiu. Fumase mult și se enervase cu nă-

tăraul de recrut. Poate a fost, totuși, o glumă, gândi el. Dar în armată nu se glumește. Eu sint cel slab și n-am știut cum să-l iau. Lasă-mă, domnule, cu „n-am știut cum să-l iau”, că nu sintem la școala de dans ca să ne invităm unii pe alții după codul manierelor elegante. Am crezut că se răzgîndește... De aceea, l-am lăsat. De ce să-nceapă armata cu stîngul? În prima zi n-a vrut. S-a încăpățînat ca un măgar. Am mai văzut țărani încăpățînați, dar ca ăsta nu mi-a fost dat. În bucatărie, nevasta căpitanului pusese de cafea. Se auzise apa de la robinet, curgînd scurt. Șoferul camionului cumpăraseră repede ceva, probabil țigări, sau un ziar de la tutungerie și urcă grăbit în cabină. Porni motorul și ma-

ÎNDÎRJIT CA UN CATÎR

de VICTOR FRUNZĂ

șina se urni sprintenă din loc. Se teme să nu dea peste el un agent de circulație, gîndi căpitanul. A șters-o repede. Pe trotuar îl zări pe vecinul de apartament. Era cu căruciorul. Mergea încet, fără treabă, ca omul care trebuie să stea pe stradă cît mai mult, chiar dacă se uită a suta oară la aceeași vitrină. Ce bine e să nu ai griji, gîndea căpitanul. Vecinul părea, cel puțin la acea oră, un om fără griji. Eu nu m-aș putea plimba cu mina asta. — O vrei mai dulce azi? Nu răspunse. Căpitanul vedea numai o față încruntată, o frunte de două degete și un păr creț ca de miel de lapte. Ce-o fi sub fruntea aia? De ce nu vrea? Văzuse băieți de la țară, încăpățînați, dar într-un anume fel. Nu pusese mina

pînă la armată pe o carte tehnică și aici, despărțiți de coasă, ori de furcă, se trezeau deodată în ei o dorință pe care pînă atunci nu o ghiciseră: să fie ce nu sint, să umble cu mașini complicate, să mesterească, sau măcar un camion, ori altceva, pe roate să fie, deși degetele lor butucănoase și brăzdate de șanțuri adînci nu cunoșteau decît pămîntul și copacul. Încăpățînarea acestora îi plăcea, se învățase cu ea, an de an, de cînd instruia bobocime. Dar acum, se întîlnea pentru prima oară cu o încăpățînare de alt soi, ceva monstruos, necunoscut. Animalul îl privea țintă, cu fața încrămășată și nu voia să se urnească din ale lui. De două zile dura chinul ăsta. Acum trebuie să sfîrșească într-un fel. Dar cum?

„M-ai dă-l încolo, nu merită!”, — își zise căpitanul alungînd obsesia. Voia să se agate de un gînd vesel, de ceva ce urma să-l dispună, fiindcă, de fapt, era un om ce căuta în orice lucru un pic de haz. Într-adevăr, privind trotuarul văzu un tip care, numai din felul de a merge, putea trezi zîmbetul. Făcea pași săltați, ca la dans, bălăbănindu-și minile cu dărnicie, la dreapta și la stînga. O plasă pe care o ducea în mîna stîngă se bălăbănea și ea, prelungind mișcarea minilor. Era o dulceață, numai să-l fi văzut și te punea risul. Curios, însă, cîți oameni erau în jurul tipului cu pricina care mergea dansînd și dansa mergînd, nici unul nu-l băgase de seamă, dară-mi-te să se mai dispună puțin, măcar în sinea lor. Așa sint oamenii, trec pe stradă, fiecare cu gîndul la pisica uitată în bucatărie, ori la capra vecinului și rămîn nepăsători, cufundați în lumea lor, chiar dacă le-ar ieși în față un elefant. Și mai curios era că sesizînd hazul omului cu plasa, nici el nu rîse. Nu avea chef și asta numai din pricina încăpățînatului pironit în „nu-urile” lui, cu toată puterea pe care o avea în co-pite.

(Continuare în pag. 14)

AURORA CONȚESCU

scrînciob

Pe blănuri de vulpe, pe blănuri de nură,
pădurea coboară, uitarea se urcă.

Întoarce-te, suflet, în nufăr,
cu fața la somn, spre cîmpia
popas lingă foc unde-și mută
cu luntrea legată de funia lunii,
vinați de-ntunerice, spălați de
cuvinte,
cît poți să cuprinzi înapoi
și-nainte.

secretă alchimie

Îmbălsămez cu fluturi și cuvinte
un trup fragil, foșnind a cositor,
din care s-a topit în băi de cior,
ecoul fermecat de mai-nainte.

Un inorog lovește din picior,
orb la durere, surd la jurăminte,
și leagănele intră în morminte,
și floarea se usucă pe cotor.

Vezi, nu mai vin, amirosind a
cîr pârul verde, desfăcut
să te îmbun cu melodia oarbă,
cu care îi supui, cîntînd, pe
melci:

mi-e brațul greu de trupul unei
îmbălsămat cu fluturi și cuvinte.

de sticlă
așteptarea

Aștept să tacă iarba cu greieri
aștept să fiarbă iarși, de berze
oceanul de deasupra și cel de
dedesubt,

solfegiind pe galben, arpegiind
pe roș.

Vreau, ca pe-o amuleță la gîtul
tău să porți
această toamnă dulce, ca un
seraf mîhnit,
căzut din creanga lunii și-n
dalii adormit,
cu sufletu-n afară, sfințit de
fluturi morți.

Numai să nu se spargă, numai
de sticlă așteptarea. S-o legăm,
din brațul cu preaplînul,
în celălaltul, smult
s-o repet,

de golul ce mi-l lasă. Cum trec
prin madrepur
mareele — edictul emis de-un
visător
albastru de departe și galben
de demult.

vînătoare cu șoim

Binevenit fii, Prințe, sol de seară.
Descalce. Ți-e calul alb de
spume.
Vii tocmai din țînutul de sub
brume,
în care rînd pe rînd,
ingenunchiară

făpturile rozalbe din albume,
bunicile subțiri de-odinioară,
cu crengi de liliac în miini de
șoim
și cavalerii-n mucedă costume.

Privindu-ne ca două guri de
flinte
ce se țintesc pe două metereze,
să ne trimitem pajii înainte,

să scoată șoimii dintre
paranteze,
și — unul altuia svirlindu-ne
sfidarea —
să declarăm deschisă
vînătoria.

ARTHUR PORUMBOIU

stare de mit

O, de mult, de mult, cind singele meu se bucura de existența stelelor s-au luminat apele și s-au deschis florile
s-au aprins focuri și voci grave ;
voci din vechime au cîntat în jurul focurilor
și ierbile erau atît de suave —
prin tulpinile lor puteai privi cerul

anotimp

Cuvintele rostogolind vine groase de aur
și trandafiri trăind lingă pietre
și trupuri albe căutînd rădăcinile soarelui
și gurile căutînd semințe senzuale
și vinători umblind prin capcane galbene
(risul lor fiind o cărare de doliu)

Pietrele m-ascultă ; și zeii din trupurile lor fosforescente vin cu voci calme, să-mi smulgă picioarele înțepenit pentru-o clipă-n roci ;
ei aduc în cupe uranice
arome uleioase și cuvinte și știu să rețin numai atmosfera surisului și s-o plantez în pămîntul orb.

poem

Acolo-n fiorduri albe, aripile strălucind luminări dureroase pentru ochii spiritelor scufundate
Acolo-n înghețatele lacuri singura corabie veștejind ochiul luminii.
Frigul rupind din carnea mea ca un urs, și eu devenind stea...
Eu în cetatea albă — singura corabie cioplită din propriu-mi trup — hrănindu-mă cu amintiri
Eu în nordul acela tirziu sîngerind o singură făclie

noapte, s-apleacă-n taină filamentoza

Noapte, s-apleacă-n taină Filamentoza îngindurata umbră plutind ca o arcă oh ! nu mai vin acele-aurite —
anotimpuri :
tinăra Parcă
pe aripi străvezii și cu trup de lumină mă ducea-n munții albaștri, vechi unde izvoarele se-mpleticesc în pinza subțire,
unde zeii umblă prin via albastră în veșminte de mire
Acolo, acolo-n străvezie peșteră amintirea mamei umblind în veșminte de ceară ;
acolo ne-am auzit singele contopit cu lumina-n extaz ;
acolo-a uitat moartea să-mi dăltuiască
sinuoasa-i cărare-n obraz

Lumina era bună ca palmele mamei
Acolo se-aud și-acum stelele-n riu și pașii mei străvezii și mari snopuri de griu aprinzînd pentru mine făclii ;
și încă-mi stăruie, încă-mi stăruie în singe, pura zimbire a mielului —
El acum undeva-n văi stelare cu albă sfială ne privește ;
ne vom întîlni suflete blind ;
undeva,-n valea nespuse de pură încă mă-ngrop și aud pasul tău străveziu călcîndu-mi pe față

ritual de început

Rădăcinile focului. Dansam roșii, suave sarabande, și-n seară aduceam sucuri și sunete și-o aripă amară ;
El le primea cum un țaran cupa de lapte —
Doamne, ce poftă sălbatică rupindu-le svicnetul tinăr ! —
Și noi eram ceata Lui fragedă și singuratică.

una dintre cele mai mari bucurii ale casei lui Neculai Calomfir, era venirea de la țară a lui Moș Costache Iapă Albă. Era înalt, subțiratic, avea părul argintiu, mustăți albe, ochi albaștri, plini de vioiciune, straie cafenii și vorbea cu accent moldovenesc, de-ți era mai mare dragul să-l asculți. Nu pleca din casă, fără să spună o snoavă, o întimplare sau o poveste pentru copii.

Avea doi fii la militarie, în regimentul 11 Siret, din Galați. Din cînd în cînd, mai ales pe timp rău, cînd nu se putea munci la cîmp, se repezea la oraș, călare pe o iapă albă, cum e neaua, și pentru asta fusese poreclit Moș Costache Iapă Albă. Intra în curtea casei lui Calomfir, lua de pe spatele iepei o desagă cu lucruri pentru fiii lui, apoi intra în atelier. Dădea mîna cu toți și începea să vorbească în șoaptă cu meșterul Neculai. Ce vorbeau, niciodată n-a știut Adrian. Atît doar vedea copilul de șase ani, că ochii lui Moș Costache fugeau de colo colo, uneori fulgerau de minie și, pe măsură ce vorbea, fața lui Neculai parcă se întuneca. Un cuvînt care răsuna des în revărsarea de ape repezi a vorbirii lui, era „pămînt“. Adrian făcea ochii mari, dar nu înțelegea nimic. Repetîndu-se mult acest sunet, în mintea lui începeau să se perinde cîmpii, să mișune țărani arînd sau semănînd, cum văzuse în pozele lui. „Asta-i ! Nu vor să ne dea nici atîtica !“ încheia întotdeauna Moș Costache. Cum dădea cu ochii de copii, se înșenina deodată, parcă și-ar fi reamintit de el, la vîrsta lor, și-l auzeai: „Ce fac copiii moșului ? Ia veniți încoace !“ Copiii se duceau spre el, sfioși, Sotirache începea să se uite lung la el, la gura lui, din care ieșeau minuni cu zmei și împărați ; Adrian îi pune mîna pe braț, uitîndu-se la el, ca la un uriaș, cu atîta dragoste și uimire, încît țăranul nu se mai putea stăpîni, îi lua în brațe și-i săruta, lipindu-le fața fragedă de obrazul lui uscățiv. — Copiii moșului ! de mult nu v-am văzut. Ce mai faceți voi ? Ei tăceau, simțîndu-se bine în brațele lui.

— Ce vreți voi să vă spun ?
— O poveste cu urși ; spunea Sotirache, cu un zîmbet rugător și cu ochii duși în zare. — Și una cu un om, care avea o suță și unu de copii ; adăuga Adrian. Și începea să le povestească, cu glasul lui domol și blind, atîtea întîmplări minunate, încît copiii îl ascultau înmărmuriți. Cînd sfîrșea, Sotirache, cu ochii pierduți în zările cu palate și zîne, șoptea ca prin vis : „Și, pe urmă?“ — Pe urmă ? spunea Moș Costache, clipînd viclean din ochi, Iapa albă alerga Pe o margine de lac, Iară broaștele făcea : „Oac, oac, oac !“.

Copiii rideau din toată inima și-și culcau fruntea pe pieptul lui. Moș Costache lăcrima, amintîndu-și de fiii lui, pe care, odată, îi legăna în brațe, adorîndu-i cu basme și cîntece, și care, acum, se chinuiau cu viața de cazarmă, îndurînd sudălmile unor oameni fără suflet, departe de crîngurile înflorite, de cîmpiile cu lanuri de griu și floarea-soarelui. Ca să se simtă o clipă la țară, le aducea în traistă cîteva flori, un snop de griu și o rămurică din pomul ce le umbrea casa. Băieții își lîpeau obrazul de ele și izbucneau în plîns. — De ce plîngeți, măi băieți ? — Aici, e greu, tătucă ! greu de tot !

UN GALAȚI DE

(fragment)

— Instrucția, marșurile ? — Nu, astea n-ar fi nimic ; astea sînt frumoase, că-s pentru țară. Dar oamenii, cum se poartă, vorbele grele, bătăile din te miri ce. Să ne înjure de mamă, mămuca noastră sfîntă, care ne-a născut, și noi să stăm drepti, să-i ascultăm, să nu spunem un cuvînt. Asta e pentru țară, tătucă ?

— Las' că nu mai e mult și veniți înapoi.

Îi săruta repede și pleca să nu-l podidească plînsul. Feciorii rămîneau în urmă, privindu-l pînă se ștergea în zări.

☆

Era o după-amiază cenușie și rece de duminică. În atelier, nu era nimeni. Adrian se chinuia să picteze în acuarelă, o casă de țară, umbrită de pomi. Pe cînd se adîncea în visările lui, lăsîndu-se furat de farmecul culorilor, ușa se deschise încet și o umbră se strecură înăuntru. Se uită lung la ea. În treacăt, prin fața lui, i se desluși ca din ceață chipul unei femei pline la trup, cu ochii negri, coana Sultana, o bună prietenă a mamei lui. Le auzi vorbind încet. Din glasurile lor, se simțea că erau stăpînite de o teamă crescîndă. — De unde știi ? întrebă Elena. — Mi-au spus oamenii, care i-au văzut venind din capătul orașului. Sînt mulți, puzderii. Prefectul a dat ordin să se acopere toate ferestrele caselor, cu pături sau covoare. Noaptea, să se stingă luminile. — De ce ? — Nu știu. — Se zice că pe unde trec...

Elena și coana Sultana începură să se vâieie înspăimîntate. Peste cîteva clipe, ferestrele au fost acoperite cu covoare. Era pe la ora 5 după-amiază. Prietenele s-au dus să vorbească în altă încăpere. — Nu te miști de aici, Adrian ! îi spuse Elena. Să nu te uiți pe geam : nu e voie. — De ce ? — Așa... Astăzi, nu e voie. E primejdie mare. Să nu te uiți ! — Dar e întuneric. — Uite, îți aprind lumînarea din sfeșnic, să poți vedea ce pictezi.

Nu se mai auzea trecînd pe stradă nici un om, nici o trăsură, nici un tramvai. O tăcere stranie se lăsase peste tot orașul. Copilul încercă să întindă cîteva pete de culoare, dar mîna îi căzu oboșită. Era în așteptarea unui lucru, care trebuia să se întîmple. Dar, nu se întîmpla nimic. Tăcerea îl apăsă. Numai de alături, glasuri urcau și coborau pînă la sunețul cel mai stîns.

Deodată, în stradă, începu să se audă ca o bolborosire de ape curgînd printre pietre ; apoi, ca o ciorovăială de vrăbii adunate

în copaci. Uneori, zgomotele se potoleau, prefăcîndu-se într-un murmur prelung, într-un oftat amar, la auzul căruia inima copilului se strîngea înfiorată, și, pe nesimțite, începu să crească o larmă de voci, o năvală de pași, ca niște huruituri de pietre curgînd la vale din vîrfurile unui munte.

Adrian nu se mai putu stăpîni. Vuietul se făcuse asurzitor. Se duse la fereastră și ridică încet, cu teamă, un colț de covor. Privi afară. Un fluviu de oameni se rostogolea pe strada largă, oameni de țară, cu sumane lungi, peticite sau rupte, unii în zdrențe, cu opinci, cu securi și ciomege, cu coase pe umeri, mergînd cu pași apăsați, vorbind tare, mișcînd brațele cu aprindere ; o avalanșă de mii de piepturi aplecate înainte, ca de suflarea unui vîfor năprasnic. După un timp, zgomotul se îndepărtă.

Doi țărani se opriră în dreptul geamului, prin care privea Adrian. Erau întorși cu spatele și el nu se sfii să-i privească. Cu încetul începură să se miște, încît chipurile lor se deslușiră. Unul, de statură potrivită, era gras și avea o față mare, rozalie, ciupită de vărsat, ochi albaștri, bulbucați, iar din mijlocul feții, atîrna ca o gușă de curcan, un nas roș, uriaș. Celălalt era tuciuriu, cu ochi negri, cu mustață scurtă și țepoasă, ca de arici.

Adrian nu-și mai putea lua ochii de la ei. Deodată, ochii albaștri se ațîntiră asupra lui Adrian și fața rumenă se lumină de un zîmbet. Țăranul îl zărise pe copil și inima i se umpluse de bucurie, după ce străbătuse întinsa pustietate a străzii, cu casele închise și ferestrele oblonite. Se apropie de geam și-l arătă pe copil prietenului său. — Ce faci tu, acolo, minzu' tatii ?

— Mă uit ; spuse Adrian, fără sfieală, simțînd că e om bun. Copilul i se părea o floare ivită într-un deșert de piatră.

— La ce te uiți ? — La nasul matală... De ce e așa mare ?

— Așa l-o făcut Dumnezeu... Și amîndoi țăranii se porniră pe ris, văzînd naivitatea copilului și felul lui de a vorbi pe șleau. Tirziu, după ani, Adrian avea să afle că, în acel amurg cenușiu, văzuse cu ochii lui o pagină din Răscoala de la 1907. Toată noaptea, țăranii au dormit afară, pe trotuare, în Tirgu-Nou, pe lingă tarabe, prin unele curți, a căror poartă o găsiseră

deschisă, pe pămînt. Pe nechezat de duhul. Sotir somn. Auz curte, s-a sgeam. În in albă, care smina încet dezmiardînd nu cumva deschise ochișorul, îl cu — Ce-i, Sot dormi ? — V curte ! Adrian priv — E iapa l venit ! Vor despre ce s pînă cînd, c adormiră, u tuia, întii ș ce il privi de chipul l blindețe îng Dunăre scli

rări ale răs trecu din or cea tălăzu zmulse din lui, la trece care străbăt lung și-n l al lui Moș răsună scur lor ! Auzînd ca unul. Se mari și p Domnească. Palatului

colo, se strî de-a lungul flămînzii tu prejur. Vor blind, încît reau mai r frunze. Înc țărănilor fa simțeau dir pretutîndeni suri în odai — Ce vrei ?

Amineată ? Palatul Ad și eu umăr umărul ? C — Dacă sîr și eu cuvî te duce !

— Și eu sî am îndurat pe inimă Să nu te mă ! Cine tîmpla. Ar lomfir înco copilă ! Ce Niște oame fectul îi va ce număr r felege că spune și eu tul, om cu

PETRE VLAD

patria

Patria nu-i doar un tărîm mărginit de ape Ci drumul nesfîrșit care trece prin inima noastră și curge urcînd, lărgînd viitoarea lui matcă.

Patria nu-i doar pămîntul cu munți albi sărutînd soarele, cu riuri sărutate de stele : Piscurile ei luminoase își află obîrșia-n noi Limpezimile stelelor ei din adîncul nostru izvorăsc.

Patria își soarbe din singele nostru frumusețea Și puterea ei crește din rădăcinile miînilor noastre ;

Urma neștearsă a trecerii noastre e patria, Ecoul năstăvilit al faptelor inundînd infinitul Patria e crezul în noi și-n dragostea noastră...

har

Nu știu destin mai mare și m ca harul mistuirii de suflet și și nu cunosc mai crudă și sfi ca-n febra dăruirii să treci il

În ceasul zămislirii mi-au hă să fiu străfulgerarea de dor și-orbita grea, de cîntecul neșă-și îplinească sensul tulb

Îngenunchind o clipă pe cul spre-adîncă reculegere, astru e fericitul care și-a-nvîns sin cu steaua-naltei patrii de-ap

DEMULT

de GRIGORE SĂLCEANU

ra rece sau pe
iezul nopții, un
a sfișiat văz-
s-a trezit din
un tropăit în
și s-a uitat pe
ic, zări o pată
șca. Iși plimbă
așa lui Adrian,
nu sfieală, ca
sperie. Adrian
văzându-și fră-
e în brațe.
ne? De ce nu
să vezi ceva în

lelung. Tresări.
Moș Costache! A
gult, în șoaptă,
trecea în oraș,
și de oboesală,
n brațele al-
che, apoi, după
și să minună
inocent, de o
că, Adrian. Pe
primele fulge-
ui. Un freamăt
om și toată a-
le trupuri se
aștarea somnu-
nei năluci albe,
t Galațiul, în
alul de zăpadă
che. Glasul lui
Sculai, frați-
toți se ridicară
rară în rinduri
spre Calea
iseră în fața
nistrativ și a-
om lingă om,
elor boierești,
satelor dim-
încet, atit de
e mulțimii pă-
un foșnet de
ea și respectul
stăpînire se
ștea ce plutea
ian auzi gla-
inților.
ci, Neculai, așa
lă duc și eu la
rativ, să pun
— Cum să pui
i face?
e nevoie, iau
— Neculai, nu

la țară. Și eu
duc! Mă arde
a de spus. —
ci! Mi-e tea-
se se poate în-
presimțire. Ca-
ă ridă. — Ești
poate întimpla?
dreptate. Pre-
lta și văzînd în
au venit, va în-
a suferă. Voi
uvint și prefec-
e, văzînd că și

imos pe lume
înd
oluptate
înd.

părinții
scufund
ti, din mine
t, profund.

ăcerii
erat
atea
cununa.

un orășean gindește ca ei, nu
va rămîne nepăsător.
— Asta va fi tot? — Asta. E-
lena s-a liniștit, dar, văzîndu-l
că pleacă, adăugă: — Numai
atit? Dar, atunci, de ce sînt tul-
burată? — Ei! așa sinteți voi,
femeile. Trecu un ceas. Elena
se frămînta în chinurile aștep-
tării. Trecură două; și Neculai
nu venea. Se uită în stradă. Nu
se vedea tipenie de om. Parcă
sufcase o vijelie. Deodată, ușa
se deschise și Calomfir, mergînd
încet, cu privirile rătăcite, căzu
doborit pe un scaun. — Ce-i?
Ce s-a întîmplat?

Îi luă capul între miini și i-l
rezemă de pieptul ei. Neculai
era de nerecunoscut. Îi dădu să
bea un pahar cu apă. — Am
fost cu țărani la Palatul Admi-
nistrativ. Tăcu mult timp; apoi,
urmă: — Toată prefectura era
înconjurată de ostași înarmați.
Sus, în balcon, a apărut pre-
fectul. A întrebat: — Ce vreți?
Din mijlocul țărănilor, a ieșit
Moș Costache. — Să trăiți,
domnu' prefect. Noi am venit
la dumneavoastră, ca la tatăl
nostru, să vă rugăm să ne as-

S-a iscat zarvă și un al treilea
glas a spus: — Domnu' prefect,
dați-ne făgăduială că vom căpă-
ta pămînt; altfel, nu ne miș-
căm de aici!

Prefectul a făcut un semn și
cîțiva soldați l-au ridicat pe
Moș Costache și l-au dus în
prefectură. Un ofițer a dat or-
din și soldații au luat poziție de
tragere. — Toată lumea se în-
toarce acasă! a strigat prefec-
tul. — Da' cu pămîntu', cum ră-
mine? a îndrăznit cineva.

— O să vedem noi... Acum, ple-
cați în satele voastre!

Neculai se opri, luîndu-și capul
în miini. — Și?... făcu Elena în-
grijorată. — Nimeni nu s-a
mișcat. — Dacă nu vă clintîți
de aici, veți fi secerăți de gloan-
țe! a țipat ofițerul. — Mai bine
așa, domnu' căpitan, a zis un
om; că la țară, tot moartea ne
așteaptă. Ori ne dați pămînt
să-l lucrăm, ori gloanțe! —
Pentru a doua oară, vă spun,
urniți-vă de aici!

— Asta-i dreptate? a strigat un
țaran, de s-a cutremurat văz-
duhul.

— Să ni se facă dreptate!
Dreptate!

— Încă o dată vă mai spun:
clintîți-vă de aici!

Nimeni nu s-a mișcat. S-a au-
zit o comandă scurtă, ca un
răcnet: — Soldați, foc! Un
trăsnet mi-a luat auzul și am
văzut căzînd femei, cu copii în

acesta le-a spus: — Uite ce e,
măi băieți: avem ordin de la
stăpînire să executăm pe cei
care au pus la cale răscoala. U-
nul din voi va trage în cel mai
aprig și primejdios dintre capii
răscoalei. Dacă nu vă supuneți,
vă trimtem la închisoare pe
viață.

Fură duși într-o curte pustie,
înconjurată de ziduri. Adus de
doi ostași, apărui un om înalt,
cu părul alb, fluturînd în vînt.
S-au oprit la mijlocul zidului.
L-au lăsat singur și s-au îndep-
ărtat. La cîțiva metri de el, a
fost postat unul din frați. Veni
comandantul și porunci:

— Soldat, arma la ochi!
Tudorel se cutremură, recunos-
cîndu-și tatăl. O voce groasă și
mîhnită de om obidit ieși din
pieptul condamnatului:

— Să nu tragi în mine, băiatul
tatii! Eu te-am adus pe lume!
Brațul lui Tudorel, ținînd arma,
alunecă încet de-a lungul tru-
pului.

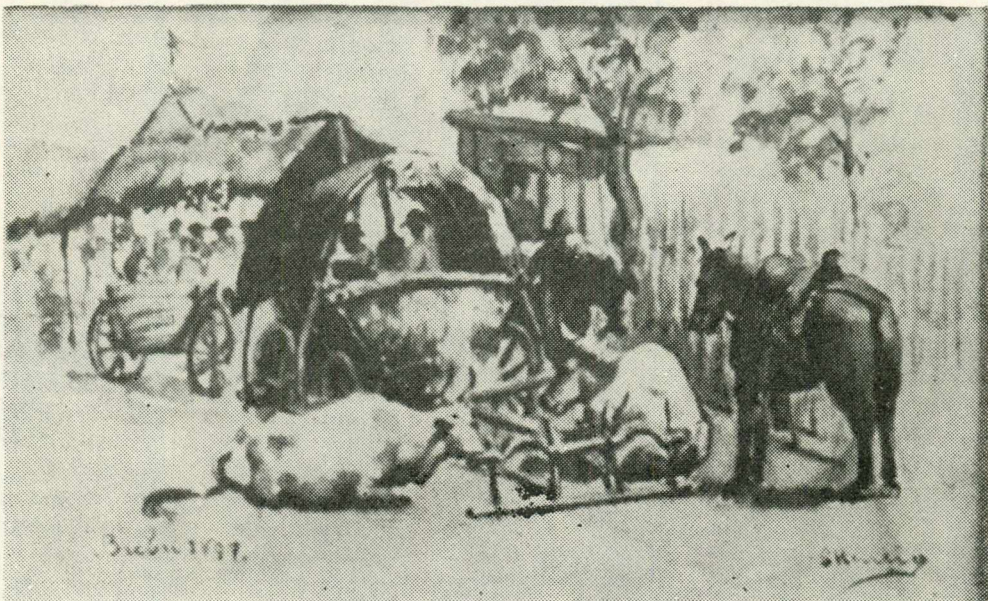
Scos din minți, comandantul
strigă cit il lua gura:

— Soldaat, arma la ochi! Dar
nimic nu se petrecu.

— Să nu mă ucizi, fiule! că eu
ți-am dat viață! se auzi din
nou glasul lui Moș Costache.

— Dacă nu-l ucizi, nu mai vezi
lumina zilei. Te trimitem la
ocnă! Pe viață! — Nu pot să
trag în țata și în nimeni altul
nu pot trage. Mai bine la ocnă!
— Așa, dragul tatii! Las' că te
apără Dumnezeu.

— Să vină celălalt! Fratele lui,
adus în fața tatălui, tremura
tot de minie și revoltă. Coman-

Tîrg

cultați, că noi nu mai putem
trăi așa... Ne-a ajuns sărăcia...
Nu mai avem nici de unele. Ne
mor copiii de foame. O lecuță
de pămînt, domnu' prefect! să
avem și noi, unde semăna pi-
nea.
— Păi, voi sinteți mulți; de
unde să vă dau?
— De la cei care au mult; a
spus moș Costache.
— Acela e al lor!
— De ce nu și-l lucrează sin-
guri? s-a ridicat un glas din
mulțime.

brațe, oameni bătrîni, flăcăi. În
cîteva clipe, Calea Domnească
a fost acoperită cu lacuri de
sînge...

Și Neculai, luîndu-și capul în
miini, începu să plîngă cu ho-
hote. Elena se prăbuși pe un
scaun, zguduită de durere.
După cîteva zile, s-a hotărît e-
xecutarea ațîțătorilor la răscoa-
lă. Cei doi fii ai lui Moș Cos-
tache erau pe cîmp, la instruc-
ție. Au fost chemați amîndoi la
cazarmă. Intrînd la comandant,

dantul îl privi lung. Acesta pă-
rea în adevăr un soldat con-
știent de datoria lui.

— De la cine e ordinul? în-
trebă Zamfir. — De sus! — O
fi de sus, dar eu, în tata, nu
trag! — Atunci, la ocnă! — La
ocnă!

Cei doi fii ai lui Moș Costache
au fost închiși, iar tatăl lor a
avut aceeași soartă.

✱

Numărul mare al celor uciși de
stăpînire făcuse să se întindă un
nor greu peste Galați.

OCTAVIAN GEORGESCU

strofe

către mare

1

Un sfînx mi-apari din valurile bete
cu întrebări coloane de regrete

Îmi ceri mereu să îți răspund
unde-s săruturile toate;
s-au prefăcut în crini pe prund

Îmi ceri să-ți spun de mingii
topite sînt cărările de ieri
răsar arar pupile de mister.

2

Ca-ntr-un noian de semne ronde
s-au risipit și nopți și zile
pierdute-s brunele agile
departe-s candidete blonde

Cum din iubire nu rămîne
decît o tainică figură
o mreață un virtej o goană
himeră ești de necuprins
în veci nesățioasă gură.

3

Poți să-mi destăinui al tău suflet
ca pe o sete ne-implinită
ca pe o patîmă țiară
ca pe o zodie cumplită

Poți să-mi destăinui al tău freamăt
ca pe o spaimă de tăcere
ca o posesie sublimă
ca pe un pod de emisfere

Felucă ești ca o nălucă.

4

Cît ești de singură în alb
ca o mireasă părăsită

Cît ești de singură în verde
ca o savană în pustii

Cît ești de singură în vinăt
ca un amurg plutînd departe

Chiar în mirajul vast al verii
ca o panteră stai la pîndă.

5

Cînd nu te mai dolesc
lugubră ești ca și sfîrșită
din plumb topit din mărăgună
vulcan ce stă ca să irupă.

Cînd ochii mei te înconjoară
tandă revii cu dans de șarpe
letargică împreunare de rodii
și de căi de lapte.

6

Cît ești de aprigă minune
de început de pururi astăzi
cu sărutările puls magic
cu-mbrățișările ventuze
cît ești de aprigă îmi spune
suflul tău larg ca o cometă
eu sînt acela ce-ți dă nume.

noi sîntem

doar frunzarul

Și bîntuit de-atîta neliniște și visuri,
oceanul sparge cerul cu munți înalți de scrum,
pe munți dau buzna brazii înfometați de spațiu,
prin spațiu ard frenetic mari aripi și-și fac drum.

Pădurea de cenușă-n vlăstare noi cutează,
miraculoase duhuri în pulsul lor se scurg,
și frunză lingă frunză, și rază lingă rază
se mistuie-n văpăile-aceluiași amurg.

Noi sîntem doar frunzarul pădurilor de taină
de-un straniu dor aprinse, de-același dor căzînd,
și bîntuiți de-atîta neliniște și visuri
ne pierdem în lumină să nu pierim nicicînd.

pe cîmpul de luptă al nopții

Cu drapelele zdrențuite
pe cîmpul de luptă al nopții,
cu puținele umbre urmîndu-l
în ceasul de cumpănă,
c-un nimb dureros agravîndu-i paloarea,
abia se retrage tăcut,
prăbușîndu-se-n somn.

Doar el, și în vis urmărînd
glasul tainic ce-l cheamă,
surîzînd enigmatic, ignoră
cadavru-i de aur,
și cînd lumea, departe în urmă,
răsună de clopote,
sublimîndu-se-ntreg în lumină
fecundează pustii.

COSMOS ȘI NOSTALGIE

O nouă traducere a Divinei Comedii înseamnă, de fiecare dată, infinit mai mult decât o concentrare patetică de cultură și sensibilitate; mai mult chiar decât cea îndelung visată congenialitate pe care metamorfoza trupului glorios al operei pare a o conferi celui ce a săvârșit-o în domeniul, dezmarginat dar strict, al limbajului. O nouă traducere a Divinei Comedii reprezintă tentativa supremă (al cărei eșec poate fi, deopotrivă, estetic și nostalgic) de a restitui acestui limbaj energiile prin exercițiul cărora, după cum ne reamintea Hölderlin, „ceea ce rămâne, întemeiază poezii”. Traducerea izbutește, în aceeași măsură cu o creație ori-

ginală, să replieze limbajul asupra semnificațiilor lui ultime și să regenereze exercițiul lui aleatoriu, revelându-i taina limpede a întemeierii lui prin verb. Este cea mai grăitoare mărturie că traducerea nu reprezintă o alterare aberantă a funcției „poetice”, ci chipul ei reflectat, pe care îl transfigurează aceeași voință de a explora tărîmul orfic al limbajului. Călătoria inițiată de sufletul lui în poemul lui Dante este o descindere în sus prin care verbul uman regăsește reflexe aurorale. Asemeni nestematei lui Raymond Lull, care concentra universul logicii în fațetele u-

nui poliedru, Divina Comedie recompune cuprinsul existenței omenești prin emanația unei ordine a iubirii. De aceea, încă o traducere a ei prilejuiește celor care locuiesc lumile în expansiune o nouă imagine a cosmosului transparent și armonios. Poemul lui Dante este, deopotrivă, obiectul privirii noastre miraculate și mediul translucid care îl vădește. Numărul de fațete ale acestei game supreme este virtual. Fiecare traducere îi dăruiește câte una. Aurora stranie care inundă retina noastră la fiecare nouă privire în profunzimile acestui tărîm al mirajului se numește nostalgie.

CORNEL MIHAI IONESCU

DANTE divina comedie

INFERNUL

Cîntul XIII

- 1 Nici nu trecuse Nessus bine vadul
Că noi intram într-o pădure care
Nu poate să-nzestreze decât iadul.
- 4 Nu frunze verzi, ci sumbre, nu cărare,
Nu drepte crengi, ci strîmbe și
hidoase,
Nu fructe dulci, ci stîmpiciuni
amare.
- 7 Jivinele ce fug de cîmp fricoase
Între Cecina și Cornetto, parte
N-au de păduri atît de-ntunecoase.
- 10 Aici e cuibul harpiilor moarte
Și care din Strofade — vii și rele
Pe cei din Troia i-au gonit departe.
- 13 Ca duhuri au tot aripi mari și grele
Pe burți umflate pene, cîngi
drept gheare,
Chip de femei și glas de cucuvele.
- 16 „Al doilea din cercul cel în care
Intrăm — grăi Virgiliu — ia
aminte
Se-ntinde cît pădurea-ngrozitoare
- 19 Pin-la nisipul cel în veci fierbinte.
Și-acum fii gata ca să vezi ce
poate
N-ai crede-o-n scris sau spusă din
cuvinte.”
- 22 Oftări adînci și plînsese-nfundate
Auzul mi-l loveau, dar nu
privirea,
Și-am stat pe loc cu reci fiori în
spate.
- 25 Credeam că el credea, că-aș crede-n
firea
Aceea poate-a unor duhuri care
S-ascund ca să-și ascundă
tînguirea.
- 28 Dar l-auzii : — „O creangă, oarecare.
Din orice pom dacă-ai s-o rupi,
ei bine,
La ce nu crezi vei da curînd
crezare.”
- 31 Așa făcui — și sînge ca din vine
Mă improșcă din pomul rupt —
și-o voce
Urlă : — „De ce mă frîngi? Ce ai
cu mine?”
- 34 Apoi, ca-n gheara unui chin atroce,
Țipă din nou, stropindu-mă cu
sînge :
— „De ce mă mutilezi, o, duh
feroce?”
- 37 Fui om și eu, deși acum mă strînge
Un ciot, dar șarpe să fi fost,
cuprinsă
De milă cum, privirea ta nu
plînge?”
- 40 Precum la capăt o nuia aprinsă
La celalt capăt sevă dă, ferbinte,
Astfel din creanga de copac
desprinsă —
- 43 Și sîngele și-a duhului cuvinte
Curgeau și mă frigeau atît de tare.

- Că o zvîrlii, de groază scos din
minte.
- 46 — „De-ar fi crezut în Cartea mea —
cu mare
Durere-n glas, vorbi poetul —
poate
N-ar mai fi rupt crenguța ce te
doare.
- 49 Dar spre-a afla că-n coaja unei
cioate
Stă un fost viu, eu l-am împins
s-o frîngă
Și rău îmi pare-acum de-aceste
toate.
- 52 Ci ca să-ți dau și-o mîngîiere lîngă
Atîta chin, cum el iar sus
se-ntoarce,
Să-i spui ce-ai fost, ca lumea să te
plîngă.”
- 55 Grăi iar ciotul : — „Vorba ta îmi
stoarce
Balsam pe rană. Deci e drept ca
vouă
Un suflet chinuit să se descарce.
- 58 Eram deținătorul celor două
Chei ale marii inimi Friderice
Și-așa le foloseam pe amîndouă —
- 61 Că toți, nu ce gîndește, ci ce zice
Știau cel mult de cel față de care
Credința mea nu a știut s-abdice.
- 64 Dar Clevetirea ce pe limbă are
Venin, iar ochii încruntați și-i ține
Fixați mereu pe curțile cezare.
- 67 Pe toți curtenii i-asmuți pe mine,
Iar ei pe August — că din slavă,
ceața
Dizgrației mă-nvălu-n rușine.
- 70 Și-atunci eu cel ce drept am stat în
fața
Oricărui drept, pe cînd eram
puternic,
Cu mine-am fost nedrept luîndu-mi
viața.
- 73 Dar pe butucul ce mi-i trup
nemernic,
Vă jur c-am fost fidel pe cît de
mare
Mi-a fost cazarul cel de faimă
vrednic.
- 76 Deci fie ca acel dintre voi care
Se-ntoarce-n lume, de pe amintire
Să-mi steargă pata ce pe strîmb
mă doare.”
- 79 — „Mai pune-i întrebări” —
povătuire
Îmi da magistrul, cînd văzu că
tace
Sărmanul ciot și plînge în neștire.
- 82 Dar eu șoptii : — „Nu-mi aflu-n
suflet pace
De ce-am făcut și copleșit de jale.
Nu-i pot grăi, dar tu o mai poți
face.”
- 85 Spre ciot, Virgiliu : — „Dacă rugii
tale

- El îi va da urmare, ne poți spune,
Tu, duh captiv al scorburei fatale,
- 88 Într-un copac de-aici, prin ce minune,
Un suflet intră — și dacă mai
poate,
Scăpa cîndva din crunta uniune.”
- 91 Gemu bușteanul de părea că scoate
Cu glas și vînt și vorba împreună:
— „Mă voi grăbi să vă răspund
la toate.
- 94 Cînd sufletul de trup se despreună
Prin sine însuși, Minos îl aruncă
De la-nceput spre-a șaptea
văgăună.
- 97 Dar tot căzînd, în firoasa luncă
El nimerește, iar apoi răsare
Și crește ca și spinul, fără muncă.
- 100 Ca vrej întîi, apoi ca trunchi din
care
Consumă harpii frunze sanguine,
Durerii dînd și cep și cuvîntare.
- 103 La Ziua-de-Apoi ca strai oricine
Își va lua iar trupul, noi năduhul,
Căci nu mai poți să iei, ce-ai rupt
din tine.
- 106 De buturuga-n care-nchis li-i duhul
Vor sta a noastre hoituri
spînzurate
Și va duhni de ele-ntreg văzduhul.”
- 109 Aveam spre trunchi urechile-
aplecate,
Crezînd că de vorbit încă mai are.
Cînd o vînzoală, pe neașteptate
- 112 Se auzi venind din depărtare.
De parcă pe-un mistreț hăitași în
goană
Prin codru l-alungau
cu-nverșunare.
- 115 Și iată doi sărind prin stînga-n
svoană
De ramuri rupte — și-amîndoi o
pată
N-aveau pe trup ca să nu fie rană.
- 118 Și unul : — „Moarte, ia-mă înc-o
dată !”
Iar celălalt : — „Nu-ți scot și alte
culpe,
Dar n-ai fi-ajuns pe-aicea
niciodată,
- 121 La Tope dacă-aveai asemeni pulpe”.
Apoi sleit, într-un tufiș, fugarul
S-ascunse ca un iepure de vulpe.
- 124 Ci-n urma lor parcă întreg
Tartarul
Își asmuțise-o haită de cățele,
Cu limbi de șerpi și dinții ca
pojarul.
- 127 Și pe tufiș sărind, în bucățele
Il forfecară pe acela care
Fugise-acolo spre-a scăpa de ele.
- 130 Iar Domnul meu mă duse-n graba
mare
Lîngă tufișul care, mărăcine
Cu duh în el, striga în sîngerare :
- 133 — „Giacomo, ce-ai făcut fugind sub
mine ?!
Ne-au rupt pe amîndoi... Ce lege
cere
Să ispășesc acum și pentru tine ?”
- 136 Și-atunci Virgiliu : — „Lumii
efemere,
Ce nume i-ai lăsat ca amintire,
Tufiș scaldat în sînge și durere ?”
139. Gemu tufișul : — „Voi ce-n
răvășire
Vedeți azi duhul meu, cu mîini
miloase
Culegeți frunza ruptă și-n
mîhnire
- 142 Pe crengi mi-o puneți ca pe niște
oase...
Sînt din Cetatea ce Ocrotitorul
Schimbîndu-și-l, pe pagini
furtunoase
- 145 Și-a scris prezentul ca și viitorul,
Iar dacă-n Arno n-ar mai privi
Marte.
Ar cade-n tîndări și Botezătorul,—
- 148 Precum Cetatea cu crenele sparte
Și cu cenușa urmei lui Atila.
N-ar mai fi-avut de înviere parte.
- 151 Iar eu-s aici, că-n ștreang mi-am
stîns festila.”

În românește de : GEORGE BUZNEA

Manifestările despre care scriem: expoziția pictorului Ion Mătăsăreanu (deschisă în marea sală de recepție a hotelului „Parc” din Mamaia), a pictorului Traian Marinescu (în foaierul Teatrului de dramă din Constanța) și a membrilor cenaclului U.A.P. din Tulcea, se înscriu printre actele de cultură din care Dobrogea și-a făcut o veritabilă tradiție. Ne vom ocupa de fiecare, în ordinea impusă de succesiunea cronologică a vernisajelor.

★

Cele 40 de pinze semnate de Ion Mătăsăreanu, lucrări noi, cu excepția a două-trei, marchează într-un fel împlinirea unei etape din creația artistului. Căci dacă, până la această expoziție, desenul și culoarea se aflau într-un relativ echilibru, tablourile de la „Parc” certifică o anumită propensiune a culorii, nu neapărat în detrimentul desenului, care și mai păstrează oarecum funcția ordonatoare, ci în sensul unei vădite înclinații pentru exprimarea mai liberă, în tușe accentuate, aplicate larg, cu rapiditate. De altfel, aici stă, credem, unul din resorturile prolificității lui Mătăsăreanu, în afară de aplicația sa la muncă, dovedită de atâtea ori. Ca și în expozițiile precedente, peisajul este genul predilect, modulat pe o largă gamă coloristică și exprimând nu atât înregistrarea unor note exterioare, o „priveștișă”, ci proiecția unei stări de spirit. Mătăsăreanu rămâne același romantic, mereu atent la corespondențe, pictor pentru care culoarea nu are o existență în sine, ci este marca unei impresii profunde, este pur și simplu o impresie interpretată cu uneltele artei. Iată de ce ultima sa expoziție se structurează conform unei logici interioare, fie că e vorba de peisaje, majoritate numeric, de naturile statice sau de portrete (acestea fiind totuși puține la număr), pe coordonatele unei viziuni romantice careia îi sînt proprii extazul în fața priveliștilor naturii, percepția în relație directă cu omul, umanizată, simplitate, ingenuitate, optimismul. Marea este tema predilectă. **Luminiș pe întinsurile mării** (ultimele raze ale soarelui scăpătat la orizont închipuie o pată de lumină definitorie pentru atmosfera întregului, siluetele oamenilor de pe țărm integrându-se în ansamblul de calm, de adîncă pace), **Răsărit pe mare** (lumină reverberată în apă, tonuri dulci, suflu liric), **Valuri spre țărm** (goana veșnică a elementului

trei expoziții

fluid către stîncile aspre ale țărmului), **Promontoriu**, sînt, toate, peisaje care celebrează prezența primordială a mării. Aria tematică a peisajului nu este însă exclusiv de factură marină, pictorul probîndu-și disponibilitățile pentru acest gen și în alte tablouri, de profundă sugestie: **Toamnă la Cazino**, **Peisaj rustic**, **Nocturnă la Mamaia**. O pinză de dimensiuni remarcabile, intitulată **Proletari luptînd pentru dreptate** (grup de muncitori portuari, într-o atitudine eroică), vădește iscusința pictorului în punerea în pagină a scenelor colective. Fie că este vorba de peisaj, de naturile statice (**Crișanteme**, **Dalii**, **Tufănele**) sau de portret, expoziția lui Mătăsăreanu este expresia unei sensibilități proaspete, vibrînd profund în fața spectacolului lumii.

★

Urîndu-și cu consecvență, ca tehnică și modalitate de expresie, drumul ales, **Traian Marinescu** prezintă, cu cele 25 de tablouri expuse, o certă largire a ariei tematice. Este vorba atât de compozițiile care exprimă o certă idee social-politică, de pildă **Răscoala din 1907** și **Poarta țării**, cît și de seria peisajelor, a marinelor cărora artistul le acordă o subliniată preferință. Se pare că tehnica de care vorbim este cu deosebire nimerită, grație fuziunii tonurilor, pentru crearea unor scene de adîncă sugestie. „Răscoala din 1907” întruhipează, în mase dense, sumbre, apoteozate de o volbură de foc, iureșul celui an de singe. (Este interesant de remarcat, la acest tablou, relația organică dintre subiect și uneltele de tratare; aici, poate mai mult decît în alte lucrări, tehnica adoptată de pictor slujește perfect atît ideea cît și structura compoziției. Este un tablou sintetic, zugrăvirea unei idei, nu o „scenă”, nu o relatare). Cu noua expoziție, Traian Marinescu adaugă piese noi seriei de marine. În **Marina IX**, de pildă, pictorul pune în valoare experiența dobîndită în lucrările anterioare cu caracter similar; tonurile sînt mai ferme, nuanțele capătă un plus de subtilitate. O piesă aparte considerăm că este **Marea galbenă**: o marină, desigur, dar și o îndrăzneală căutare cromatică, juxtapunere de tonuri care îngăduie privitorului, în funcție

de unghiul de percepere, să vadă, de fiecare dată, altfel tabloul. Pictorul a intuit, fără nici o îndoială, largile posibilități pe care i le oferă tehnica în care lucrează pentru a sugera atmosfera de mit, de tensiune emoțională. În acest sens, tablourile **Furtuna** (tot o marină, dar „ieșită”, prin suflul emoțional deosebit, din seria celorlalte) și **Așteptare** sînt probante, ca și splendida **Noapte a amintirilor** în care umbra compactă și zonele rarefiate de lumină întretes în jurul celor două personaje enigmatice, proiectate fantastic, o atmosferă care pare să descindă din paginile mateine.

★

Expoziția cenaclului plastic tulcean, deschisă la galeriile „Dacia” din localitate, dă, în ansamblu, impresia unei accentuate diversități tematice, de la peisaj — firește, aspectele surprinse pe pinză aparțin priveliștilor nord-dobrogene — pînă la grafică (în privința căreia regretăm numărul redus de piese) și sculptură, de asemenea slab reprezentată numeric. **Vasile Pavlov** expune **Cherhana la Dranov** și **Șantier în lucru**; pictor al Tulcei și al deltei, lucrările artistului vădesc o riguroasă selecție a elementelor peisajului, limbaj plastic adecvat spațiului înfățișat, viziune integratoare. Planurile sînt observate cu rigoare, lumina meșteșugit dozată, tablourile lui V. Pavlov prospere și căldură. **Construcție în port și Vase în repaus**, acuarelele lui **Constantin Găvenea**, sînt structuri de volume fluente, încărcate de fiorul liric caracteristic pentru întreaga creație a pictorului. În **Muncă patriotică** (ulei), **Mihai Vasiloancă** recurge, pentru a sugera înmănușarea energicilor, la o multiplicare paralelă a unei siluete umane, procedeu avînd o oarecare atîngere cu grafica; mult mai convingătoare nî s-au părut **Calea puterii** și **Vremuri de luptă**, desene în peniță, metafore plastice sugestive și iscusit realizate ca tehnică, exprimînd totodată o marcată conștiință civică. **Florentina Ilea** expune un „Portret”: detașarea elementelor duce, după opinia noastră, la pulverizarea întregului. Rămîn doar iscusința aplicării tonurilor, suavitatea culorilor, observație la care se pretează

și „Jocul” **Mariei Pelmuș**. **Ilegaliștii**, portret de **Paraschiva Durboacă** (tonuri calde de brun, viziune viguroasă) este o sinteză alegorică de reală putere de comunicare. **Maria Popescu-Suciu** prezintă două pinze: **Flori** (tonuri armonice, inteligent puse în pagină, impresie de prospețime) și **Drăgi la mal**, compoziție cam încărcată de surplusul de tușe negre. Un sector aparte al expoziției nî se pare a fi constituit de lucrările subsumate unei tematici mitice, de explorare a resurselor atît de largi ale mitului; în această categorie grupăm **Vestitorii** lui **Eugen Barău** (tușe rapide, tonurile implică o prevestire sumbră; este vădită strădania de a crea atmosferă: un călăreț fantomatic urmărește o barcă-dragon, care poartă un bărbat încremenit într-o atitudine grotescă; totul este proiectat într-o viziune fantastică), **Icar** și **Festivalul florilor** de **Eugen Bratfanof** (primul, un portret-simbol, excelent, construit în tonuri calde de brun și roșu, Icar umanizat de o înfinită melancolie în privirile întoarse în sine, alungit ca o figură de El Greco; cealaltă pinză e o alegorie de inspirație folclorică, cu figuri hieratice, de vechi iconografie românească), cele două xilografii de **Ștefan Găvenea** (**Atracție**: siluete avîntîndu-se în zbor icaric către un cer stăpînit de mari păsări ale deltei, simbol al transcenderii de la elementul immanent al Terrei către înălțimi, și **Pescar**, în structurarea căreia piese viziunea alegorică joacă rolul de căpătîi), picturile în ulei ale lui **Ștefan Știrbu** și cele două sculpturi în lemn (**Ciuha I**, **Ciuha II**) de **Mihai Mihai**. Compozițiile lui Știrbu atestă găsirea unui drum propriu, cristalizarea unei personalități formate; și **Peisaj**, și **Flori**, și **Grădina de la Sabangia** sînt rodul unei viziuni folclorice cenzurate de o solidă cultură plastică, sînt pinze incântătoare, aparținînd unui univers de gingăsie, de exuberanță cromatică. Lucrate cu o rară grijă pentru detaliu, asemenea miniaturilor persane, tablourile amintite sînt expresia unei sensibilități, a unei prospețimi rare. Volumele lui **Mihai Mihai** se caracterizează prin vigoare, printr-o materialitate densă, puternică. În ansamblul său, noua expoziție a tulcenilor certifică convingerea că nordul Dobrogei dispune de veritabile talente, de remarcabile forțe plastice.

M. ALEXANDRU

pictorul SAVA HENȚIA în dobrogea

S-au împlinit 125 de ani de la nașterea lui Sava Henția (1848-1904), pictor de o rară noblete și modestie, care a lăsat numeroase opere, portrete, naturi statice cu vinat, compoziții istorice, scene de masă, țiguri, figuri de țărani etc., expuse în muzeele patriei, cele mai multe aflate în muzeul din Sebeș, locul de origine al artistului. Mai mult decît înaintașul și profesorul său Th. Aman, Henția a încercat, și uneori a izbutit, să depășească spiritul academismului, căruia îi era supusă arta vremii sale. Opera sa, care evoluează deci sub semnul contradicțiilor dintre academism și tendințele înnoitoare ale unei arte realiste, va fi mai aproape de viață și de natură decît a înaintașilor săi. Pentru un pictor ale cărui opere de debut se situează sub semnul influenței lui Pierre Prud'hon ca urmare a studiilor făcute în Franța, este posibil ca această trăsătură să se datoreze experienței acumulate în timpul campaniei din 1887, cînd, alături de Nicolae Grigorescu și împreună cu G.D. Mirea și Carol Popp de Sztamary, surprinde în notații spontane aspecte variate, autentice ale vieții de pe front și din spatele frontului. Prin ele Henția, pictor de portrete, va vădi voca-

ția sa pentru compoziții, pentru scene cu personaje numeroase, integrate firesc în peisaj. Aparținînd unor perioade diferite din creația artistului, revelatoare pentru calitățile sale certe de portretist, cele opt lucrări datorate artistului, existente pe simeza Muzeului de artă Constanța și a Muzeului Dinu și Sevasta Vintilă din Topalu, expuse în contextul picturii secolului XIX, prezentată cronologic, sînt edificatoare și pentru locul lui Henția în plastica românească de la sfîrșitul veacului trecut. Cu cît apare mai des preluată în studii și articole vechi mențiune a „descoperirii” Dobrogei de către pictori la începutul secolului XX, cu atît mai obstinată este căutarea noastră de a stabili legăturile, fie cît de mici, ale unor reprezentanți ai școlii românești cu Dobrogea anterioare acestei date. Iată, așadar, că nu numai Aman, Grigorescu, Jiquidi, Luchian, Mirea, Hârlescu, Bunescu, Voinescu ș.a., a căror prezență în Dobrogea ne propunem a o consemna în viitor — ci și S. Henția s-a aflat aici în anul 1898. Pe baza schițelor și notațiilor executate atunci „pe viu” el va realiza tabloul cu caracter festiv „Inaugurarea podului de la Cernavodă”, în care prospețimea notației, spontaneitatea liniei, fluiditatea atmosferei se pierd în favoarea minuției pozei festive, intenționat ceremonială. Vizita lui Henția în Dobrogea,

condiționată desigur de comanda ce i se ceruse pentru tabloul evocator al momentului inaugural, nu este însă, credem, unică. Ca și alți artiști veniți în Dobrogea pentru comenzi, sau mînați doar de dorul călătoriei, ca Grigorescu de pildă în 1881, Henția va lăsa, de asemenea, o singură lucrare posterității, mărturie a prezenței sale aici.

Ea se integrează acelei categorii de opere cu valoare istoric-documentară, concordantă spiritului picturii istorice a secolului XIX, din care nu lipsește nota de „vedere a locului” grupînd deci elemente de topografie și etnografie locală, prin acestea cu atît mai valoroasă pentru noi.

FLORICA POSTOLACHE

Portret
de
copil

300 de ani

MOLIÈRE ★)

S-a scurs timpul, s-a scurs... În zadar încerca olimpiantul Goethe să-i clameze oprirea prin Faust-ul care-i întruhipa chintesența gîndirii sale de-o viață, cerîndu-i clipei fericite să rămînă. În zadar încerca Lamartine, poetul de mare profunzime al Meditațiilor, să-i oprească zborul și cursul orol.

S-a scurs timpul, s-a scurs... Și iată că anii s-au împlinit 300, de cînd inima unui slujitor al teatrului în toate tainele sale a încetat să mai bată, în scenă, acolo unde și-a trăit el toate bucuriile și necazurile vieții. Atunci, într-o seară de februarie, juca în teatrul de la Palais-Royal, unde Ludovic al XIV-lea dăduse găzduire trupei sale — denumită de-acum „trupă a regelui” —, pentru a treia oară, comedia-balet „Bolnavul închipuit”. Vechea sa ranchiună împotriva medicilor — sau mai corect spus a șarlatanilor ce practicau medicina — prindea proporții fabuloase. În rolul lui Argan, simțea o plăcere sadică să se lase jefuit pentru boli pe care le imagina pînă la ultima suflare. Și n-a mai ajuns să-și înfrîngă maldăile închipuite intrînd el însuși în clanul medicilor, după ce învăța stereotipele recomandări făcute bolnavilor. În seara aceea, b o l n a v u l închipuit n-a mai apucat să se vindece, căci interpretul, omul ce-i îmbrăcase haina, nu i-a mai putut da viață pînă la capăt. Cortina s-a lăsat, s-a produs rumoare, apoi deodată nu s-a mai știut nimic. Intr-o noapte — căci nici preoții a căror ipocrizie o biciuise prin „Tartuffe” nu aveau să-l ierte și nu i-au îngăduit ceremonia cuvenită — a fost înmormîntat fără să se știe cînd, fără să se știe unde.

Și cine nu știe astăzi, cine a fost această stea de prima mărime în constelația Franței, pe firmamentul teatrului universal, al culturii universale. Jean Baptiste Poquelin, fiul destoinicului tapițer al regelui, care voia să-și vadă băiatul avocat, îndrăgise teatrul. Îl îndrăgise încă de copil cînd asista la spectacolele de improvizație ale „Commediei dell'arte”, și l-a îndrăgît mai ales după eșecul suferit cu „ilustrul teatru” pe care-l înființase la vîrsta de 20 de ani într-un cartier parizian. Ca un adevărat pasionat, a pornit atunci să peregrineze pe drumurile țării în fruntea unei trupei, în care el era director și actor, regizor și din ce în ce mai ades autor. 12 ani a străbătut țara de-a lungul și de-a latul și în popasurile sale a cunoscut locuri și oameni, bucurii și necazuri, moravuri și năravuri. Cînd s-a

ROMEO PROFIT

(Continuare în pag. 14)

*) La 17 februarie, împlinindu-se 300 de ani de la moartea marelui dramaturg și om de teatru, UNESCO a consacrat anul 1973 ca an Molière.

UN SUCCES RĂSUNĂTOR

În prima jumătate a lunii februarie, Corul sindicatelor din Constanța a reușit un succes de mare prestigiu, clasându-se, cu 97,5 puncte, în fruntea tuturor formațiilor participante la concursul „Cîntare patriei”. Li se cuvine tuturor membrilor acestei valoroase formații, muncitori, ingineri, cadre didactice, înfăcărând cuvînt de laudă pentru pasiunea și seriozitatea probate în confruntarea, deloc ușoară, la care au fost martori cîteva milioane de telespectatori, pentru dăruirea cu care s-au pregătit. Același elogiu i se cuvine maestrului Boris Cobaslian, dirijorul sub bagheta căruia cei 110 coriști au adus orașului și județului Constanța lauri victoriei. Voci autorizate și-au mărturisit admirația, prețuirea pentru formația a cărei deosebită valoare a încîntat, a entuziasmat. „Sonoritate caldă și sensibilitate — iată ce m-a impresionat la corul din Constanța” (Dumitru Botez); „Acordaj excelent, tehnică desăvîrșită și, ceea ce se înfăcșorează rar la un cor de amatori, o cultură a stilului demnă de invidiat. Un cuvînt de mare laudă pentru Boris Cobaslian, muzician valoros, dirijor ce înfrunghie o sumă de calități la cea mai înaltă cotă artistică” (Vasile Donose); „Ceea ce trebuie remarcat este dobîndirea unui stil propriu de interpretare, varietatea modalităților prin care abordează repertoriul de la o partitură la alta” (Alina Popovici, în ziarul „Munca” din 6 februarie a.c.); adăugînd la cele de mai sus că formația constănțeană s-a distins prin „emisie vocală îngrijită, dicțiune prelucrată, frazare corectă”. De la solistul Ion Turcu, croitor de meserie, împătimit de cîntec, și pînă la Cristina Ștreangă, copil de 10 ani, care a cîntat ca solistă, acum cinci ani, cu aceeași formație, pe scena Ateneului Român, coriștii, oameni care au reprezentat Constanța în nobila confruntare, și-au dăruit cu ardoare timpul lor liber cîntecului.

Cuvinte de laudă se cuvîin, urări de noi succese, adresate deopotrivă și Corului Școlii militare de marină „Mircea cel Bătrîn”!

☆

„Vom face totul pentru cor...”

...ne-a declarat tovarășul Ion Burchelan, membru în biroul executiv al Consiliului județean al sindicatelor.

— Cum apreciați succesul corului constănțean?

— Succesul înregistrat ne-a bucurat pe toți, populația județului, a orașului, ca și pe factorii responsabili, cu atît mai mult cu cît confruntarea a fost „strînsă”. Apreciez acest succes ca pe rezultatul eforturilor deosebite pe care au înțeles să le depună coriștii, ca pe rezultatul măiestriei dirijorului Boris Cobaslian, om care trăiește pentru muzică. Datorită faptului că a știut să aleagă repertoriul, datorită exigenței și seriozității sale, a obținut un rezultat extraordinar. Victoria se datorează, și nu în mică măsură, sprijinului acordat de comitetul județean și comitetul municipal de partid pentru asigurarea condițiilor de pregătire.

— Care au fost pricinile impasului în care s-a aflat, la un moment dat, formația?

— A fost un timp cînd corul n-a mai avut activitate susținută, din pricina unor proaste condiții pe care noi le-am creat corului, unor neînțelegeri

dintre noi și dirijor, care n-a putut fi suplinit. Toate acestea tîin de domeniul trecutului...

— Ca for tutelar, ce veți întreprinde?

— Vom crea corului cele mai bune condiții de activitate, atît pentru repetiții, cît și pentru spectacole. Ne gîndim la asigurarea unei activități concertistice permanente, la lărgirea repertoriului, la îmbogățirea lui îndeosebi cu cîntece patriotice, inspirate din realitățile vieții noastre socialiste. Și, în limitele posibilităților financiare, ne gîndim la organizarea unui schimb de experiență cu alte formații corale!

☆

„Ne angajăm pe drumul performanțelor...”

...ne-a declarat, la rîndul său, maestrul Boris Cobaslian.

— Care au fost premisele succesului?

— Munca îndirjită pe care am depus-o cu toții, coriști și dirijor, pentru a reprezenta Constanța cum se cuvine. Succesul a fost un „miracol” (folosesc expresia unor membri ai juriului). Timp de o lună și jumătate, corul s-a întrunit zi de zi, cu punctualitate și dăruire, chiar și duminicile.

— Ce gînduri de viitor aveți?

— Am mai spus — și spun și acum: concursul, oricît de sever, nu e rațiunea de a fi a unui cor. Iată de ce mă gîndesc la o viață concertistică permanentă. Derința noastră e să facem din corul constănțean o formație de performanță. În 25 de ani de cînd dirijez coruri de amatori, m-am convins că performanțele se realizează cu astfel de formații, nu cu cele profesioniste. Mă voi strădui din răsputeri să mă ocup și de alte coruri, să scriu alte și alte piese ale genului. Putem munci în așa fel încît activitatea corală constănțeană să se situeze în permanență la loc de frunte...

M. ANDRIESCU

De curînd s-a susținut în cadrul „Societății de filologie română” o valoroasă comunicare: „Dicționarul limbii române din secolul al XVI-lea”. Autorul interesantei comunicări a fost conferențiarul universitar dr. Florica Dimitrescu-Niculescu. Despre asemenea comunicări, de obicei, nu se scriu referințe, ci se publică textul lor. Cînd se va publica, cititorii comunicării vor afla despre un proiect unic: pentru prima dată în lexicologia română se pune problema elaborării dicționarului limbii române din secolul al XVI-lea (DLR XVI). Și mai este un motiv care justifică prezentul articol: comunicarea pune concluzii la cea mai meticuloasă și grea parte, totuși terminată, din elaborarea dicționarului, anume excepția cuvintelor din textele vechi respective de c.700.000 de fișe lingvistice și clasificarea lor alfabetică. În continuare, dr. Florica Dimitrescu arată metoda științifică ce va fi urmată în opera de prelucrare a fișelor și de redactare a dicționarului însuși.

Această importantă muncă de specialitate filologică și lingvistică, despre care se știe foarte

dicționarul limbii române din secolul al XVI-lea

puțin, se desfășoară din anul 1967 de un colectiv restrîns de cercetători, în cadrul „Comisiei de texte românești vechi” de pe lîngă Secția de științe filologice a Academiei R.S. România. Numita „Comisie...” își îndeplinește activitatea în două sectoare: unul care pregătește alcătuirea dicționarului limbii române din secolul al XVI-lea (conducător conf. dr. Florica Dimitrescu, secretara comisiei); al doilea pregătește ediții de texte românești vechi din secolele XVI—XVIII (conducător prof. dr. docent Dan Simonescu, președintele comisiei). Colaboratorii ambelor sectoare sînt specialiști cu o experiență verificată de cercetare științifică din institutele lingvistice academice, profesori universitari, oameni de știință.

Importanța comunicării conferențierei dr. Florica Dimitrescu constă tocmai în acest fapt, că dezvoltarea activității sectorului DLR XVI în etapa excepției celor c.700.000 fișe și arată orientarea metodică a sectorului în a doua etapă, aceea de prelucrare a fișelor strînse pînă acum și redactare a DLR XVI. „Comisia...” a prezentat Secției de științe filologice a

Academiei R.S. România chiar macheta cu redactarea a 20 de cuvinte, asupra căreia s-au scris două referate cu aprecieri pozitive de către specialiștii indicați de Academie.

Care este linia de orientare a dicționarului?

DLR XVI va înregistra cuvintele din toate textele manuscrise și tipărite ale secolului al XVI-lea. Aceste texte, deși sînt în parte cunoscute de lingviști (Psaltirea Scheiană, Codicele Voronețean, Psaltirea Hurmuzachi, tipăriturile lui Coresi ș.a.), totuși ele nu au fost cercetate pentru un dicționar specializat.

Multe dintre texte au fost descoperite în ultimii ani și de aceea nestudiate lexicologic în vederea cuprinderii lor într-un dicționar. Putem da exemple: **Evangheliarul** slavo-român tipărit la Sibiu, 1551—1553, de Filip Moldoveanu; **Tetravangelul** aceluiași tipograf din Sibiu, 1546; **Liturghierul** lui Coresi, Brașov, 1 iunie — 31 august, 1570; **Pravila** ritorului Lucaci, 1581, cel mai vechi manuscris juridic românesc; **Apostolul** slavo-român, manuscris copiat de popa Bratu, între anii 1559—1560; documente

și scrisori particulare din regiunea de nord a Transilvaniei și Moldovei ș.a. Va fi, deci, un dicționar exhaustiv, pornind de la toate textele cunoscute. Dar lucrarea va fi și un dicționar explicativ, cu traducerea noțiunii în limba franceză, astfel că va aduce servicii eficiente și lingviștilor străini. Sensul cuvîntului va fi ilustrat cu toate nuanțele lui în pasaje extrase din texte, puse în ordinea cronologică, ceea ce va contribui la studiul istoric al limbii române literare. Pentru fiecare cuvînt se va arăta originea lui, ceea ce va sublinia caracterul etimologic al DLR XVI. O inovație în metoda lexicologică actuală este semnalarea cuvîntului cu toată frecvența lui din text. De exemplu, se poate întîmpla ca noțiunea așa să apară de două ori într-un rînd, sau în două rînduri succesive: se va face o fișă pentru fiecare situație. În vederea acestui scop, în glossarele care însoțesc edițiile de texte vechi publicate în ultimii ani, s-au făcut indici lingvistici cu frecvența cuvintelor din text.

A doua secție a „Comisiei de texte românești vechi” activează

ză în domeniul editării. Spre deosebire de DLR XVI, secția de editare ia în studiu textologic texte manuscrise și tipărite chiar din secolele XVI și XVIII. Ponderea cade asupra **editării textului**. Introducerea nu va fi întinsă. Glosarul se va face cu frecvența cuvintelor, prin indicarea rîndurilor. Textul va fi dat în facsimile (pentru specialiști), dar și în transcrierea interpretativă în litere latine. Trimit, ca exemplu, la un text care însă nu corespunde integral statutului textologic orientativ al „Comisiei...”: este lucrarea **Evangheliarul slavo-român de la Sibiu, 1551—1553**, București, 1971 (419 p., Editura Academiei R.S.R.). Ediția prezintă textul bilingv numai în facsimile, omînd transcrierea în litere latine, corectă, îngrijită cu minuție de L. Demény. Adică s-a neglijat un fapt caracteristic progresului cultural contemporan. Azi, asemenea ediții intră în centrul de preocupări nu numai ale specialiștilor, dar și ale elevilor, studenților, cadrelor didactice din învățămîntul general și liceal. Aceștia sînt lipsiți de posibilitatea unei lecturi facile, la îndemîna oricui.

În schimb, această abatere a editurii, spuneam, de la Statutul textologic al „Comisiei...” este compensată prin ceea ce două studii introductive, cel lingvistic al acad. Emil Petrovici, cel istoric al lui L. Demény. Lucrările lui L. Demény din domeniul istoriei tiparului din sec. al XVI-lea, publicate în ultimii ani, trebuie recomandate ca model. Metoda de cercetare, la noi, este nouă: compararea alfabetelor tipografice între ele, ale oficiilor tipografice existente la noi în secolul al XVI-lea; al doilea, aplicarea rezultatelor la care au ajuns cercetările filigranologice (privitoare la mărcile — filigranele — fabricilor de hîrtie). Aceste două puncte de vedere științifice au avut un teren propriu de aplicare la acest text, care este nedat și fără indicarea locului de imprimare. Studiul istoric și poligrafic-tehnic al lui L. Demény lămurește convingător că Tetravangelul este imprimat la Sibiu de Filip Moldoveanu între anii 1551—1553.

Semnalăm studiul lingvistic al acad. Emil Petrovici (p. 9—21), neterminat din cauza morții lui fulgerătoare; el duce la concluzia că este o traducere în graiul moldovenesc, dusă de Filip Moldoveanu la Sibiu, unde a tipărit-o. Face parte dintre produsele aceluia centru de traduceri în limba română a cărților bisericești a cărui existență o presupune acad. Al. Rosetti în întîia jumătate a secolului al XVI-lea. Documentatul studiu exhaustiv al lui L. Demény (p. 22—119) epuizează problema analizînd critic toate opiniile emise asupra acestor opere, începînd cu cele din anul 1883 (P. Sîrku) și 1891 (Ion Bogdan). Așa de exemplu, opune părerii lui Emil Petrovici, opinia lui Ion Gheție, care susține că textul are particularități lingvistice comune graiului bănățean.

„Comisia de texte românești vechi” are în planul ei de perspectivă 27 texte, dintre care aproape jumătate sînt pregătite, gata a fi transmise editurilor (de ex., Psaltirea Hurmuzachi, Cazanica I și Molitvenicul lui Coresi, Psaltirea slavo-română coresiiană, Istoria ieroglică, Apostolul popii Bratu, Miscelaneul lui Gherman Filip din Urmeniș, Floarea darurilor ș.a.).

Ședința a fost prezidată de acad. Al. Rosetti. Discuțiile care au urmat au subliniat urgența tipării DLR XVI, dicționar unic, primul de acest fel, care va fi o operă fundamentală, de necesitate capitală pentru cercetarea lingvistică, istorico-literară și studiul limbii literare române. Unele discuții pentru imprimarea DLR XVI s-au și purtat cu Editura enciclopedică.

CONSTANTIN NOVAC

DAN SIMONESCU

TV

DATORII CURENTE

torului, de limpezire a creației, și cu cel al cititorului, de constantă propensiune către carte. Interesul real pentru simplitate în creația literară nu se poate justifica în afara interesului de a elucida ideea de simplitate însăși. Alături de acestea, întrebări fals incititoare de genul **considerați că un poet trebuie să fie înțeles**, aserțiuni ca **simplitatea e o chestiune de măiestrie** amenință o excelentă tribună a adevărului, după cum se declara programatic **Revista literară TV**, cu invazia unor întristătoare truisme.

☆

Cura de Jean Gabin s-a terminat, probabil din lipsă de alte resurse. Arhiva de filme atît o fi avut, atît a dat, profilul marelui actor a rămas incomplet și, prin însuși acest

fapt, promițător. Nu ni s-a oferit prilejul neplăcut de a ne astîmpăra o pasiune, n-avem motive să abordăm un aer doct, superior — care ne-ar face nesuferiți în fața semenilor noștri fără televizorul de miercuri seara, de cunoscători în J.G. și într-ale sale tribulații. Explorarea continuă. J.G. rămîne încă un generator de revelații și bine face sau bine facem chiar dacă, după cum ne-au dovedit-o cele două filme antebelice, n-avem de ce-l regreta tînar. Poate fiindcă fiecare avem o singură vîrstă a noastră cînd sîntem cu adevărat noi sau poate fiindcă filmele care n-au văzut războiul suferă de o imposibilă candoare; bunicele noastre la vremea ispititoarelor tîneretăți, cînd încă nu ne aveau părinții, și arogant-înțelepții noștri bunici în perspectivă sînt, ce-i drept, cam jenanți în înjghebările lor problematice. Cert este că J.G. trebuie să fie în puterea vîrstei ca să fie el, trebuie să aibă acea autoritate a părului cărunț și a masivității senioriale ca să se numească astfel. De aici încolo totul rămîne în sfera supozițiilor ispititoare, resuscitate, într-adevăr, de recent încheiatul recital actoricesc care are meritul, după cum spuneam, de a nu ne fi istovit o curiozitate. Să sperăm că și cu Ingrid Bergman se va petrece același lucru, că blazarea atotecunoscătorului nu ne va cotopti tocmai din direcția scandinavului ei farmec.

AXIOLOGIA ȘI CONDIȚIA UMANĂ

În analiza pe care o întreprinde asupra raporturilor om-cultură-societate, filosofia marxistă include atât o interpretare, cât și o perspectivă valorică. Așa cum prin descoperirea noului continent, Columb a făcut posibilă reprezentarea întregii Terra, Marx a descoperit continentul istoriei, realizând o reprezentare științifică asupra devenirii lumii, a omului însuși. În concepția marxistă omul nu mai apare izolat, ci ca esență a relațiilor sociale, evoluția omenirii este precizată în etapele ei socialmente și istorice determinate, la baza acestei evoluții stă „praxisul transformator”, perspectiva este a omului integral. Recunoaștem aici o axă valorică de la care trebuie să pornească orice cercetare asupra condiției umane. Valorile nu sînt nici dincoace, nici dincolo de noi, ele sînt relații și proiecții social-umane, în drumul omenirii de la real spre ideal (în accepția pe care o da acestui cuvînt Engels). „O civilizație fără valori ar înceta să mai fie o civilizație, transformîndu-se în ceva asemănător unei societăți de hime-noptere.” Disoluția unor valori în societatea capitalistă contemporană, fenomenele de „criză”, alienarea etc. sînt tot atîtea subiecte de meditație pe această temă. Dimpotrivă, dezideratele edificării societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră implică o înaltă concepție valorizatoare. Iată, aici, rezumate, cîteva din premisele de la care pornește Ludwig Grünberg în lucrarea **Axiologia și condiția umană** (Editura politică, 1972). Autorul este conștient de dificultățile unei asemenea întreprinderi într-un spațiu insuficient abordat. Lucrarea sa apare astfel ca o încercare filosofică marxistă, în axiologie, avînd meritul de a realiza prima analiză sistematică în acest sens. De altfel, L. Grünberg a întreprins printre primii la noi (alături de Al. Tănase, N. Kallos, Andrei Roth ș.a.) atari cercetări. Subliniind că „Marx marchează pasul cel mai important pe drumul anevoios al introducerii rigorilor interpretării științifice, deterministe și dialectice în axiologie” (pg. 65), autorul analizează cu pertinentsă conceptul de **valoare**, diferențele interpretări care i s-au dat, limitele, reflexele și exagerările lor, pentru a ajunge la o definiție valabilă. Un tablou sintetic ne facilitează înțelegerea, constituind o organizare a diferitelor accepții pe criteriul „naturii valorilor” și pe acela al „cunoașterii” lor. Se desprind astfel o abordare pozitivă, cât și abordarea negativă a valorilor, o delimitare netă a idealismului (obiectiv sau subiectiv) de materialismul dialectic și istoric etc. Relativismul nihilist (la Nietzsche) consideră astfel că valorile sînt exigențe interioare ale subiectului, fără suport, structurate de „voință de putere”. Valoarea este de sorginte subiectivă și din punctul de vedere al empirismului psihologist sau al celui logic. Pentru neokantienii școlii badice valorile sînt entități date o dată pentru totdeauna, aparținînd unei lumi ideale. Pentru fenomenologii valorile sînt calități apriorice și aistorice, constituind „obiecte ale intuițiilor emoționale”. Nu vom mai insista. Nici una din teoriile axiologice nemarxiste nu dă o explicație fertilă și cuprinzătoare asupra originii și cunoașterii valorilor. Deși unele in-

vestigări (școala psihologistă austriacă, școala antropologică americană ș.a.) aduc elemente interesante în analiza valorilor. Adevărata metodă și situație științifică o procură dialectica materialistă, în care valoarea provine din interacțiunea subiectului cu obiectul, valorile fiind „structuri preferențiale generate de praxis, prin care se exprimă ierarhia lucrurilor în experiența umană” (pg. 72). Ideea necesității unei perspective axiologice în explicarea condiției umane este urmărită de autor atît în planul teoretic cît și în cel practic. Dacă etica, sociologia sau teoria artelor s-au ocupat de valorile speciale, axiologia (ca teorie generală a valorilor) trebuie să elaboreze criteriile necesare delimitării valorilor fundamentale de cele derivate, să explice natura și ierarhia valorilor într-o societate, să ne orienteze în depistarea valorii de non-valoare, să ne indice sensul, direcționarea valorilor. Axiologia se justifică astfel ca o ramură a filosofiei, alături de ontologie (teoria existenței) și de gnoseologie (teoria cunoașterii), cu importante atribuții practice. Valorile sînt „modèle”, „călăuze” în acțiune, ele implică raporturi social-umane, generalizate la nivelul conștiinței unei colectivități. Valorizăm ca membri ai unui grup social determinat, din prisma unei comunități, ai unei apartenențe partinice. Societatea în care trăim, trăsăturile ei, cultura sînt prezente în valorizările noastre. De gradul de conștientizare a valorilor pe pe care ni le propune cadrul socio-cultural, timpul istoric în care trăim, depinde înfăptuirea dezideratelor societății, viabilitatea și perfecționarea însăși a valorilor. Iată de ce programul P.C.R. de ridicare a nivelului de conștiință și de cunoaștere a întregului popor, de așezare a relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste, include o înaltă concepție valorizatoare. Trăim într-o societate care promovează o democrație profund constructivă a valorilor, îndreptată spre mai mult și mai bine, într-un consens general. Acestei societăți îi corespunde o cultură umanist-socialistă, înțelegătoare astfel atît în spiritualitatea, cît și în materialitatea ei. Prin praxis omul creează și se creează prin valori, societatea noastră socialistă oferă cadrul fertil în care omul creează și se autoperfecționează continuu. „Ideea transformării idealului în real este **profundă**, foarte importantă pentru istorie” (Lenin). Prin această „transformare a idealului în material” valorile sînt integrate „într-un proces istoric cu o direcție definită.” De aici decurge „posibilitatea unor criterii obiective de valorizare”. Și: „Punînd în lumină rolul practicii sociale în geneza, funcționarea și transformarea valorilor, putem demonstra științific” că valorile au un rol **creator**, tocmai „pentru că sînt produse ale realității sociale, ale practicii” (pg. 157). Definind valoarea încă o dată ca o „coordonată a acțiunii umane”, L. Grünberg subliniază caracterul proiectiv al valorii. „Valoarea nu este un **dat**, ci un **act**, mai precis un **act prospectiv**” (pg. 166). Exemplificînd în planul concret al planificării economiei noastre socialiste, putem remarca o ierarhizare a valorilor, o intercondiționare a lor, o mobilitate a accentelor de la un grup de valori la altul, o concepție de perspectivă —

toate acestea pe baza unor criterii deduse din practică, din realitatea economico-socială înțelegătoare ca proces în desfășurare. Valorile includ astfel o anticipare a viitorului. Interesante ne apar, în continuare, disocierile pe care le formulează autorul în problema „judecării de valoare.” Se procedează la o eliminare a confuziilor posibile: „judecata de valoare nu este o judecată care constată o valoare”, ea recrează valoarea, de la particular la general; judecata de valoare nu poate fi nici o simplă exprimare a unei preferințe, ci „o atitudine a subiectului față de obiect în raport cu un ideal social”: valorile nu pot fi valorizate izolat, ci prin comparare, aceasta fiind o condiție sine-qua-non a oricărei judecări de valoare: este necesară, de asemenea, distincția dintre judecățile de existență și cele de valoare, dintre indicativul unora și imperativul (sau optativul) celorlalte etc. (v. pg. 180 și urm.). Prin natura sa axiocratică, omul nu este doar **homo faber** sau **homo cogitans**, ci și, în același timp, **homo aestimans**. Este ideea pe care o dezvoltă L. Grünberg în partea a IV-a a acestei lucrări. „Omul trăiește, muncește, simte, iubește, dorește, speră sau suferă. crede într-o multiplicitate de valori, le ierarhizează, le promovează în acțiune, dînd astfel un sens existenței sale prin opțiuni și proiecte” (pg. 302). Și: „Chiar atunci cînd știința tinde să înlocuiască omul ca sursă de erori (prin instrumente, formule sau modele abstracte), omul rămîne totuși centrul referențial, după cum el rămîne — într-o lume în care există semnificații și valori — singurul orizont al omului” (pg. 338). Bogată în sugestii, în nuanțe, ni se pare și încheierea acestei lucrări, „Mitul lui Orfeu și condiția umană”, un eseu de altfel, scris cu o expresivitate remarcabilă. Autorul ne propune semnificațiile fertile ale mitului **creator** al lui Orfeu, respingînd astfel natura dizolvantă a miturilor lui Sisif sau Narcis. Spațiul nu ne permite un comentariu mai larg al ideilor conținute în acest eseu. Întreaga lucrare credem, dincolo de unele ezitări, aproximări contestabile sau limitările incertare, se constituie ca o investigație laborioasă, interesantă în cîmpul ideilor contemporane.

OCTAVIAN GEORGESCU

Uliță

în sat

Multă vreme, Alexandru Claudian a cam fost ignorat. Dacă de la o vreme s-a început să se vorbească despre el, este semn că nu el a fost lipsit de valoare, ci că noi am greșit. Alexandru Claudian a trecut în tăcere examenul cu timpul. N-a fost, ce-i drept, un filosof și un sociolog prea constructiv în sens de sistematician, ca Florian sau ca Gusti, bunăoară. Dar a fost un filosof și un sociolog care a gîndit, ca să zic așa, singur. În tot ceea ce a întreprins Claudian a lăsat urme. A început cu istoria socială a ideilor filosofice și sociologice — domeniu nu prea umblat la noi — și a ajuns la sociologia literaturii, azi în oarecare vogă. A căutat, deci, noi zone de exercițiu și, ceea ce este mai important, n-a rămas la simpla opțiune, n-a urmărit senzaționalul, nici succesul facil al „deșchizătorului” cu orice preț.

Oricum, ea este un argument pentru Claudian. Evocare pasionată a omului și explicație aplicată a operei, cartea lui Vl. Krasnaseschi (al cărei titlu, în treacăt fie spus, nu prea este acoperit de ceea ce urmează, autorul nezăbovind, cum era normal, asupra „sociologiei erorii”) ne configurează un Claudian surprinzător. Descoperim un om neobișnuit, un cărturar de mare ființe, un gînditor cu adîncimi și subtilități tulburătoare. Vl. Krasnaseschi ne face să-l și iubim pe Claudian. Exagerează? Nu cred. Vl. Krasnaseschi ne îndeamnă să-l iubim pe Claudian, dar și să-l citim și în primul rînd să-l citim. Acum, cînd îl descoperim, să ne îndemnăm și mai mult a-l citi și a-l integra în structurile noastre, pentru că Alexandru Claudian însuși a căutat s-o facă. „În problema determinismului sociologic, observă

CRONICA FILOSOFICĂ

VL. KRASNASESCHI:

alexandru claudian și sociologia erorii

Alexandru Claudian a avut de comunicat ceva esențial și pentru aceea a și rezistat timpului. La destul de mulți ani de la apariție, **Colectivismul în filosofia lui Platon sau Originea socială a filosofiei lui Auguste Comte** (1936), de pildă, își păstrează nealterată valoarea. Sînt cărți care trăiesc, pentru că ne spun ceva, ne învață ceva. Reeditarea unora dintre ele, cu inerentele rezerve critice, apare ca necesară. Dintre inedite se impune, îndeosebi, **Miscarea social-politică și proza literară în Franța în secolul al XIX-lea de la Chateaubriand la Mau-pasant**. Apariția ei ar fi o datorie față de Claudian și o nevoie a noastră. Bănuiesc că Vl. Krasnaseschi și-a vrut cartea sa despre **Alexandru Claudian și sociologia erorii** (Editura științifică, 1972) și ca un argument pentru restituirea scrierilor filosofului și sociologului ieșean.

Vl. Krasnaseschi, Al. Claudian a avut o concepție de inspirație marxistă, uneori discret sugerată, alteori răspicat declarată...” (p. 32). Este foarte adevărat că, în anii antebelici ai activității sale, cel puțin, Claudian n-a atins, așa-zicînd, cota Pătrășcanu a marxismului. Claudian a înaintat neîntrerupt către conceptul autentic al marxismului printr-o întrebuintare a explicației și metodologiei marxiste în deslușirea mecanismului genezei și dezvoltării ideilor din ce în ce mai adecvată. El ilustrează perfect tipul de gînditor care tinzînd către adevăr ajunge, prin firea lucrurilor, la conștiința nevoii de marxism. Cînd vom avea la îndemînă opera sa faptul se va lămuri de la sine. Atunci abia vom putea urmări aventura superbă a unui căutător de comori.

G. VLĂDUȚESCU

Evenimente de seamă au marcat, la începutul acestei primăveri, viața politică internă și internațională. În ziua de 2 martie 1973, când secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reafirma în **Cuvîntarea** sa la încheierea lucrărilor **Plenarei C.C. al P.C.R.** un adevăr istoric esențial privind rolul României socialiste în evoluția momentului politic actual, arătînd că „Desfășurarea evenimentelor din ultimul timp confirmă justetea analizei făcute de Congresul al X-lea și de Conferința Națională cu privire la caracteristicile principale ale vieții internaționale, a aprecierilor partidului nostru față de tendințele și procesele dezvoltării contemporane”, la Paris avea loc ceremonia semnării actului final

oricărui probleme litigioase dintre state pe calea tratatelor”. Este tot mai evident că trăsătura fundamentală care caracterizează desfășurarea vieții politice mondiale o constituie intensificarea colaborării dintre state, dorința tuturor popoarelor de a-și asigura destinderea și pacea, prin promovarea tot mai largă a metodei tratatelor ca mijloc eficace de rezolvare a diferendelor de orice gen. Expresie directă a acestei politici stau eforturile fructuoase ale partidului nostru care prin cel mai înalt reprezentant al său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a realizat, numai în cursul anului trecut, întâlniri și convorbiri cu 18 șefi de state din Europa, Asia și Africa, a stabilit relații diplomatice cu încă 7 state, România avînd în prezent relații

forțele rațiunii și ale civilizației. Cu atît mai mult trebuie să îngrijoreze faptul că administrația saigoneză, așa cum arată șeful delegației militare a R.D. Vietnam în Comisia cvadripartită, nu înțelege să respecte clauzele Acordului de încetare a războiului, întreprinzînd încă acțiuni de provocare și de violare a păcii în Indochina. De asemenea, un purtător de cuvînt al Ministerului de Externe al R.D. Vietnam denunța, într-o declarație recentă, întîrzierea deliberată de către S.U.A. a operațiunilor de retragere, distrugere sau deactivare a minelor plantate în apele teritoriale ale R.D. Vietnam.

În ceea ce o privește, România își reafirmă și cu prilejul recentei Plenare prin conducătorul ei încercat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, hotărîrea nestrămutată de a acționa cu toate puterile sale în această direcție. Sărbătorind împlinirea a 125 de ani de la apariția „Manifestului comunist”, primul program științific al clasei muncitoare elaborat de Karl Marx și Friedrich Engels, secretarul general al partidului sublinia că „Partidul Comunist Român este hotărît să acționeze și de acum înainte în spiritul concepției revoluționare materialist-dialectice și istorice ale cărei baze au fost puse de Marx și Engels, să militeze în continuare cu toată fermitatea pentru timpul mărețelor idei ale comunismului pe pămîntul României, făcîndu-și totodată cu cîinste datoria de detașament activ al mișcării comuniste și muncitorești internaționale, acționînd neobosit pentru victoria cauzei socialismului în lume, pentru progres social, pentru pace și prietenie între toate națiunile planetei noastre.”

GEORGE NICHITA

CADRAN

al Conferinței internaționale asupra Vietnamului. Într-o atmosferă solemnă, miniștrii celor 12 guverne reprezentate la conferință și-au exprimat în unanimitate aprobarea față de Acordul de la Paris privind încetarea războiului și restabilirea păcii în Vietnam, semnat la 27 ianuarie anul curent. Apropierea acestor două evenimente își are semnificația ei implicită, legată de rolul activ al Partidului Comunist Român în frunte cu secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru promovarea unei politici internaționale de colaborare, de egalitate și respect între națiuni, de militare neobosită pentru securitate, destindere, pace și prietenie între popoare. Cu acest prilej, se subliniază în documentele recentei **Plenare**, „actul care a fost semnat astăzi de către toți participanții la conferință demonstrează, o dată în plus, că dacă se pornește de la respectarea independenței și suveranității statelor și de la interesele generale ale păcii se poate ajunge la soluționarea

diplomatice și consulare cu 109 state ale lumii. Iată un bilanț elocvent ce din clipă în clipă tinde să se îmbogățească, fiindcă în **Cuvîntarea la Plenară**, tovarășul Nicolae Ceaușescu a anunțat, ca plan de imediată perspectivă, o serie de vizite în Cehoslovacia, apoi în Olanda, Italia, Republica Federală a Germaniei, precum și acordarea unei atenții sporite în dezvoltarea relațiilor României cu țările Americii Latine și cu toate celelalte țări. Aceste strădanii în planul activității politice probează adevărul că raporturile de colaborare și consultările reciproce la masa tratatelor reprezintă modalitatea cea mai înțeleaptă de progres și înțelegere între popoare. Aceiași fapt îl demonstrează evenimentul semnării Actului final al conferinței de la Paris. Forța și violența, ca manifestări anacronice, apar din ce în ce mai mult drept fenomene izolate, sortite dispariției de către

● continuări ● continuări ● continuări ● continuări ● continuări

molière

(Urmare din pag. 11)

întors în Capitală, era un om cu multă experiență și marele său talent se gîsește în contact cu asprimea drumurilor, a lipsurilor și a nefericirilor intime. Regele Soare nu l-a ales întîmplător să aducă strălucire curții prin spectacolele sale. Molière ajunsese cea mai proeminentă figură a teatrului francez.

Dar culmea gloriei el n-a știut s-o folosească spre binele său. „Îmi iau bunul meu de-acolo de unde-l găseam”, mărturisea el atunci cînd se referea la subiectele pe care le împrumuta de la anticii Terențiu sau Plaut, de la farsele medievale. Dar ce mai însemna mitul medieval, față de capodopera sa „Don Juan” în care decadența unei clase inoculate de desfrîu se contura pe recunoașterea încă a virtuților cavaleresti, ce însemna „Aulularia”, cînd „Avarul” său lovea în cămătarii timpului explicînd mirșava modalitate în care Harpagon își făcuse averea. De la farsă la comedie de caracter, comediograful era necruțător față de viciile contemporanilor, de la micile probleme ale vieții de familie se avînta pînă la lăcomia cercurilor celor mai puternice din fruntea statului, de la bătrîni nevolnici înamorați de fete tinere, supunea oprobriului canalii în plinitudinea forței, neiertîndu-se nici pe el și autobiciuindu-se cu cinism pentru defectele pe care și le cunoștea destul de bine.

Cînd într-o seară, la o vîrstă

la care de obicei se spune că ești în plină maturitate, în plină vigoare creatoare, glasul său a încetat să se mai facă auzit, cîrdul nemulțumirilor a încercat să-i șteargă urma. Efortul era însă zadarnic. Cum să poți scoate din conștiința oamenilor o imagine ce s-a împlîntat atît de adînc?

Poate atunci cînd a intrat în nemurire, glasul său a început să sune și mai tunător. Și trupa sa a devenit trupa națională a Comediei franceze, teatrul său a devenit casa sa, iar chipul i-a rămas sculptat între ziduri. Și generațiile ce i-au urmat l-au venerat de-a pururi, publicul aplaudîndu-l, actorii interpretîndu-l, dramaturgii zugrăvindu-i zbuciumul vieții, așa cum au început de la Goldoni și pînă azi cînd îi comemorăm trei secole de cînd el nu mai este. Uneori, cu cît timpul se scurge, cu atît pietrifică mai mult lutul din care încercăm să modelăm chipul marilor genii ale omenirii.

îndîrjit

(Urmare din pag. 7)

— Ce să fac cu el?
— Cu cine, Georgică? Il întrebă nevasta, acum chiar cu o nuanță de grijă fraternă în glas. Uite, bea cafeaua și-o să-ți mai treacă durerea de cap, spuse ea. Totuși, pe tine nu te doare din senin. Ai avut vre-o neplăcere azi?
Căpitanul privi în ceașcă și o sorbi la început cu ochii. Il mai sîcîia acum și nevasta cu întrebările ei! Ca s-o liniștească, îi răspunse:
— Da' de unde... De două zile

un nătărău îmi scoate păr alb. Nu vrea să pună mîna pe pușcă. Nici mort. Nici picat cu ceară. E dintr-o sectă! Stau și mă chinui și mă gîndesc ce să-l spun, cum să-l mai iau! — Dacă ești mămăligă! Ia-l tare, îl muștră și-l sfătui nevasta, vădit familiarizată cu ce se mîncă milităria.

— Nu ține, am încercat... Nici cu frumosul nu se lasă. E ca un catîr. Am impresia că nu poate fi urnit din ale lui! Amîndoi tăcuseră, sorbind din cafea. Liniștea din casă se sparseră. O platformă pe care era instalată o namilă, o balenă de metal incapabilă să se deplaseze singură, ceva care avea, probabil, un nume teribil de tehnic și de complicat și despre care puțini știau în mod precis la ce servește, era trasă de un tractor, clănțănind în deplasarea lui din toate încheieturile. Cînd zgomotul se estompă, femeia spuse: „Mai gîndește-te!” Bărbatul îi răspunse cu mina feței sale, ceva nedefinit. Da, fără îndoială, dacă nu se răzgîndește, așa se va întîmplă. I-a și spus-o, dar ochii flăcăului, mari și frumoși, ca de bou, pentru că boii au ochi frumoși, l-au privit neclintîți în hotărîrea lor. Cum să-l urnească din locul în care s-a împotmolit? Își închipuie că hotărîrea e a lui, dar nu știe că voința e a mocirlei din care nu mai poate face un pas. Ce cuvînt îl poate scoate de acolo? Femeia și-a băut cafeaua. Din bucătărie vine miros de cartofi prăjiți. Fetița trebuie să vină din moment în moment de la școală. Învață după-amiaza. Iar căpitanul caută cuvîntul miraculos. Poate îl va găsi, poate...

POȘTA REDACȚIEI

N. MANOLESCU. — „Privind înainte” e o lungă cronică rimată a actualității literare, în care, prin năvala de truisme și generalități, era fatal să se strecoare și cîteva modeste adevăruri.

N. DUMITRIU. — Nivelul acelei viziuni pan-muzicale din „Vorbînd cu mine însumi” n-a mai fost atins; era deci vorba de o izbucnire întîmplătoare. Mai pot fi menționate — parțial — cîmînțile „Gînduri de toamnă” și „Neînțelegere”. Explicația succeselor e greșită, oricît de convenabilă ar fi. („Nu-i vina mea că scriu cum scriu, clasicii sînt de vină.”) Vă înșelați, nu „clasicismul” vi se reproșează, ci epigonismul, care merge uneori pînă la pasișă. Poeziile dv. duc cu gîndul mult îndărăt, la un mod de simțire vetust, neautentic și la o întreagă poezie minoră evoluînd în umbra lui Eminescu, dar a unui Eminescu înțeles ca autor de romonțe ieftine. Iată un mic și incomplet inventar de clișee definind nu numai o înțelegere greșită a poeziei, dar și o gîndire dependentă, și un nivel de cultură scăzut: mîndră lună, taine sfinte, clipe sfinte, tainice cuvinte, crăiasă argintie, farmec sfînt, tainice simțiri, tainice dorinți, calde-nfiorări, tainice palate, nesfîrșite spații, icoane dragi, neșterse amintiri, gînd rebel, tainic simțămînt, tainice vîpăi, dulce reverie, necuprinse căi, zările senine, un vis atît de sfînt, tainice cărări, zările albastre... (Am spus clișee, e inutil, prin urmare, să precizez că nici una, dar absolut nici una din aceste construcții nu vă aparține, că ele sînt luate de-a gata — deși nu aceasta e problema.)

Iată acum și pasișa directă:
„Mi-ai tras în inimă oricît ai vrut
Și m-a rănit cumplit și m-a durut...”
(Coșbuc: „Mi-ai pus pe umeri cît ai vrut
Și m-ai scuipat și m-ai bătut...”).

Sau:

„Privind în ochii tăi adînci...”

Asemeni unor mistice vîpăi”. (Cincinat Pavelescu: „Priviri din ochii tăi cei verzi Ca două mistice smaralde.”)

Poate ar fi bine să vă mulțumiți cu lectura de poezie și cel mult cu succesele locale, care nu par a fi negliabile. („Se citesc — poeziile dv., adică — în ședințe de cerc literar, se citește la ocazii festive, se transmit la stația de radioficare, le ascultă 7.000—8.000 de ascultători.”) Cifra e demnă de tot respectul, înțît încep să nu mai înțeleg bine ce nevoie aveți de niște biete reviste literare care apar în tiraje oricum mai mici.

G. VOILEANU. — „Echivoc” și „Înțelegere deplină” au o compoziție mai clară. Sugestii de poezie există și în altele, umbrite însă de pasaje terne sau confuze.

O. ARECARE. — „Vatița Baldir” nu are o construcție fermă, pe lîngă faptul că urmărește efecte de un gust îndoielnic, bazate pe aducerea în prim plan a unor tipuri ieșite din comun și pe studiul unor cazuri ușor senzaționale. (Și aceea filtrată prin înțelegerea deformantă a unui copil.) Mai clară, „Păpușa” e abia schițată și lipsită de tensiune. „Gîndurile, cîrduri” în schimb e o mică reușită în felul ei, prin concizie și recea cruzime a observației. Altele, însoțite de cîteva cuvinte despre autor.

CAION. — „Îmi veți imputa absența paralelismului global de desfășurare în timp cu fulgurația momentului psihic și chiar compatibilitatea structurală”. Nu, ferit-a sfîntul! Mă voi mărgini să reproduc această miniatură (care nu depășește însă semnificația unei vorbe de duh): „Ai putea să nu pleci sau chiar să rămîi uite acum se face o nouă zi sau poate chiar noapte deci ai putea să nu pleci sau chiar să rămîi oricum ușile sînt închise”. ...Ați putea să nu mai trimiteți sau chiar să mai trimiteți (oricum ușile nu sînt închise).

IOANICHIE OLTEANU

manuscrise

o salcie plîngătoare

*Privirile îmi curg încet peste ape șovăielnice:
fiorul naturii, încet, se scurge cu apa ce trece.
Un gînd sălbatic privirile scînteie încet, încet;
fiorul naturii domină reflectîndu-se-n priviri discret.*

*O luntre ușoară pe valul bătrîn spîrgea vremea
muritoare
ascunsă-n funduri tăcute de mîl, în tristă uitare!
O salcie plîngătoare lacrimi scutura de pe
chipuri vegetal!*

O trestie într-o-mbrățișare verde se lega de mal.

*Acolo, în acea depărtare ascunsă, voiam să
ajungă
îubirea nestinsă ce o purtam spre sufletul
necunoscut, rugă.
O trestie mîngiere cu o strînsă îmbrățișare
de brațe de trestie mă despărtea de dorita
depărtare.*

*Amintirile plîng! Ochii-n scînteieri tristețea
despoaie
de chinul tăcut ce-n singurătate-i durere în
lacrimi șuvoaie
Privirile-mi dezmiard cu imagini într-un
compozit banal:
Salcia plîngătoare lacrimi scutura de pe chipuri
vegetal!*

PETRE ANTONESCU

cîmp

*Sub brizele beznei cad mere domnești
Și ciuta se frînge-n tre vis și speranță.
Trec vinete turme de bouri cerești
Să-mi pască tristețea pe-un cîmp de faianță...*

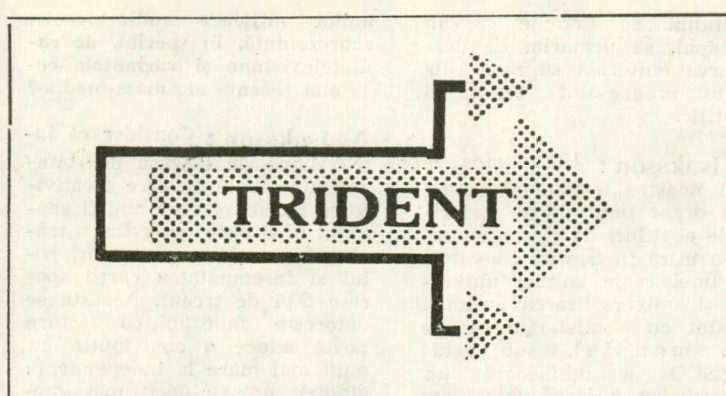
GAVRIL RUSU

DESCOPERIM în pagina I a revistei „Ateneu” o excepțională poezie semnată de Aurora Conțescu. Sentimentul patriotic este aici, mai mult ca în alte cazuri, unul care ține de destinul personal și, de aceea, poezia Aurei Conțescu, deși un autoportret — poetul e înfățișat ca unul din ctitorii zidirii românești contemporane — izbuteste să ne convingă, să ne oblige la un sentiment de participare: „Așa cum dreaptă stau, în nici o stemă / o pajură mai dreaptă nu a stat: / port, de la cel dintâi descălecat, / cameea șlefuită-n sare gemă... / Așa cum dreaptă stau, știu că nu-i rană / a neamului, să n-o port în coroană.”

DE-A SCRISUL

În derivă: poezia publicată de citva timp în revista „România literară”. Orientarea spre o poezie de album nu ni se pare „o soluție” în fața valului de condeie adesea prea insolite sau prea rafinate, ermetizante, care ne asaltează publicațiile. Nici una dintre extreme nu este de dorit să fie încurajată. Și în numele echilibrului și al bunului simț, răspunzătorii de litera tipărită greșesc și când dau aripi amatorismului. Un scriitor pe care îl știm înzestrat pentru alte genuri literare, **Al. Voitin**, își închipuie că se ilustrează și ca poet semnând versuri precum acestea (1 martie): „Prietenii mei pantofii / trăiesc bucurii și amaruri. / Simțindu-mi strînsoarea (!) din piept și frigul din oase, / li-e silă să sară peste noroaie / și vrind să fie cu mine la fel, / se lasă stropiți... / Adesea își cresc (!) greutatea... / și-n zilele mele senine, / ce veseli mai sînt... / Prietenii mei pantofii / mă simt și atunci când nu-i port”. etc. etc. (!) **(Sincron)**. O poezie strecurată, acolo într-un colț, nu ne-ar fi atras atenția, dar o **pagină întreagă** de asemenea „poezii” în prima revistă de literatură a țării e de natură să ne neliniștească. Pentru că nu ne putem juca **de-a scrisul** cum își intitulează una din compozițiile sale **Al. V.** Dacă avem în grijă gustul publicului, și-l avem, atunci să nu-l întoarcem cu un **ecol** în urmă, oferindu-i exerciții școlarești, improvizatii cum sînt acelea ale altor aspiranți la titlul de poet găzduiți tot de R.L.: „Am trecut prin piață / Să cumpăr căpșuni / și trandafiri. / Și mirosea a coș și a țărani strigînd marfa” (**Anca Socolescu**) etc.

În numărul trecut, la pag. 6, numele colaboratorului nostru **Ioan Micu** a fost eronat tipărit **Mincu**.

METAFORITA

Vorbeste undeva **Cornel Regman** despre o boală a stilului criticii de artă: metaforita. O cronică... dramatică din acest punct de vedere citim în numărul din 1 martie al „României literare” sub semnătura poetului **Dumitru M. Ion**. Autorul unei piese, **Pavel Bellu**, poet și el, ne este prezentat de la început într-un stil prețios metaforic. Rezultă o dublă imagine și stufoasă și confuză; pentru că P.B. este cînd un „stăpîn pe marile herghelii ale cuvintelor”, cînd un „scriitor senin și retras în înțelepciunea sa ca un melc în casa cuvintelor”. Și e evident că „hergheliile” și cu „casa” nu se pot împăca nicicum... În altă parte, aflăm lucruri nu mai puțin bombastic exprimate despre un personaj „care bate drumurile dramei (!) lui **Pavel Bellu**” și care (ei, ce credeți că face?) „răspindește cu generozitate a-burii dulci și sănătoși ai poeziei (!)” și (ei, ce credeți că mai... răspindește?) „elegantele judecăți de valoare asupra tragicului optimist, precum și pildele calme sau ironice ale imperecherii cuvintelor (!) într-o limbă în care (acum e acum...) aforismele bat ca inimile la tot pasul” (s.n.). Nu mai insistăm asupra „împerecherilor de cuvinte” de o dezinvoltură căzută, trădînd un gust foarte scăzut (cineva „are dibăcia de a ține nu sub **tremur și cutremure** spectatorul”; el, D.M.I., este „ca oricare ahtiat după filele de istorie”; cutare actor „a cîntărit cu destulă **indeminare și-a ascultat chemările profunde** ale fiecărei fraze” etc., s.n.).

SEMI

Aurel Baranga crede că limbajul poetic al lui **Ion Bănuță** este „realizat pe baza unui sistem” („Săptămîna” — 2 martie 1973). A.B. nu numește acest sistem, dar ne lasă să înțelegem că el este tot una cu metoda. În acest sens, după A.B., autorul „**Olimpului diavolului**” ar fi un semi-suprarealist, adică

că ar fi „inventatorul metodei scrisului semi-automat”. În ce constă metoda? — se întreabă A.B. Și răspunde textual: „Într-o strofă de **patru** versuri (nici mai mult, nici mai puțin — s.n.), primele două sînt elaborate **rațional**. Ultimele două însă se eliberează de orice control logic, în favoarea exclusivă a sonorității” (s.n.). Și A.B. continuă: „Iată exemplificat **sistemul** (se vede încă o dată că sistemul e tot una cu metoda — s.n.) nu în patru, ci în **trei** versuri (2 plus 2 nu fac întotdeauna patru... — s.n.): „Și streinul e neom / trupul călător neopne (nepom? — n.n.) / Și tot vidul metronom”. De ce-o fi conștind metoda dintr-o „strofă de patru versuri” și ne dă exemple de semi-strofe cu **trei** versuri, grăbit, A.B. nu ne spune. În schimb, și din strofa următoare (tot din... **trei** versuri) pomenită de A.B., ne dăm seama că „metoda descoperită” poate fi definită exact contrariu: „ochii care-a străbătut / dar, plantații și mamut (primele versuri sînt „eliberate de control logic”) / s-au deschis în neștiut” (ultimul vers: **riguros logic**). De unde se poate conchide că de necesară este **studierea atentă** a operei lui **Ion Bănuță**, cum bine zice A.B., dar nu pornind, în orice caz, de la semi-descoperirea sa.

„LINIA” LUI NEGOIȚĂ

Negoia **Irimie** este poetul cunoscut din dicționarul lui **Marian Popa** și sub numele de **Irimie Negoia**. Avînd el chef să treacă prin „noul spațiu expozițional” al Muzeului de artă clujean a constatat că s-a inaugurat „cu prezentarea unei vaste suite de portrete surprinse (chiar așa!) de creionul lui **Silvan**”. Și atunci și-a zis că n-ar strica să-i descopere „linia”. Aflăm, astfel, de la fața locului, că „**Silvan conduce dialogul liniei cu spațiile imaculate ale hirtiei**, reușind ca din această **aventură grafică** să noteze pe **suprafața colii de hirtie** chiar **cîteva repere... psiho-fizice**” (s.n.). Și ce mai aflăm? Că „asemenea unui **sensibil seismograf** (or fi și seismografe insensibile?), creionul lui **Silvan** surprinde (iar!) dintr-o singură (și sigură) **linie**

(ne închipuim că linia seismografică numai singură și sigură nu e...) trăsătură esențială...” etc. Care e „linia” lui **Silvan**, nu prea se înțelege (**Tribuna** din 22 febr.). Se înțelege, în schimb, care este „linia” (scrie repede și nu mai reciti...) lui **Negoia**...

ION FRUMOSU

Ion Frumosu (nume predestinat) este un țărăn care, uite așa, într-o zi a lăsat coasa și s-a apucat de scris. El s-a adresat cu primul op al său editurii **Facla** din Timișoara și, după cum ne relatează directorul acestei instituții, **Simion Dima** (Familia” din februarie) a fost primit cu înțelegere și încredere. După ce a lucrat cîteva zile la pregătirea manuscrisului pentru tipar, „după atîtea colanțări și îndreptări de fraze”, prozatorul țărăn a exclamat ușurat, frînt de oboseală: **uf, parc-aș fi tras la coasă**. Evident, **Ion Frumosu** a adus astfel, într-un chip foarte simplu, un omagiu muncii literare. Exclamația lui conține însă și un avertisment pentru cei care își închipuie că arta scrisului este comodă și ușoară...

INCEPĂTOR DE... PROFESIE

Abonatul de la poșta redacției — un soi aparte de neofit, în stare să prolifereze — este lipsit de demnitate și chiar de seriozitate, atunci cînd se adresează simultan și sistematic, ani de zile în șir, tuturor revistelor din țară. El se condamnă singur la un anonim fără termen, cît timp nu are încredere într-unul sau altul dintre „oficiantii” poștei, în majoritatea cazurilor scriitori de o indiscutabilă probitate profesională și morală, cît timp nu se străduiește să le câștige încrederea, pentru a ajunge să fie găzduit, treptat, la loc de cinste, în paginile publicației pentru care a optat. „Trădărea” se pedepsește. Și colindînd din revistă în revistă, aspirantul la glorie literară riscă să fie „luat” de fiecare dată ca începător, și încă unul de... profesie. Pripeala și nestatornicia sînt cu atît mai greu de înțeles cînd respectivul a și izbutit să deuteze în paginile uneia sau alteia dintre reviste, sau să-și scoată un volum, pe banii lui, la editura „Litera”. Am citit mai zilele trecute la rubrica „**Au debutat**”, în **Familia**, versuri semnate de **Vale-riu Bărgău** și am fost foarte mirați. De ce? Pentru că **V.B.**, din cîte ne aducem aminte, a mai „debutat” de cîteva ori, între altele, la „**România literară**” (**Index**) și „**Tomis**” (**Ioanichie Olteanu**). În afară de aceasta, chiar în săptămîna în care revista „**Familia**” îi făcea cîntecul să-și publice două poezii, **V.B.** primea un „răspuns” (al cîtelea? După **Ramuri**, **Cronica**, **Luceafărul** etc.), „încurajator” din partea Anei **Blandiana** (vineri, 2 martie 1973). Și acesta nu-i decît un exemplu...

LIVIU ERGAN

SPORT

noptile călușarilor cu „colțari”

Sînt noptile călușarilor cu „colțari” (un fel de patine din picioare de sobă inventate pe **Trotuș**), dar gîndul nostru alunecă, o, cum mai alunecă la zilele cu iarbă fiartă sub crampe. Acolo, pe gazon, nici una din traiectoriile mingii nu pot fi dinainte desenate cu var. Și nouă ne plac surprizele așa cum... ne place mai mult **Janet Lynn** cînd alunecă, decît **Trixi Schuba** cînd luneca, ne înmărmurește mai mult șurubul de **ciciorlie** al lui **Cetveruhin** decît filozofia lui **Nepela** enunțată juriului pe un vals de **Strauss**. Pînă și **Cristian Topescu** ne place mai mult în fața evenimentelor neprevăzute decît în fața textelor patetice care ne l-au făcut cîndva simpatici. Telespectatorul, domnule, s-a perfecționat și chiar atunci cînd nu vede, el simte unde a-nume ochii comentatorului alunecă pe hirtie și unde stau drept ațîntiți la realitate. Ca și celebra patinatoare austriacă, **Ondrej Nepela** se retrage academic, în plină glorie, consolidînd paradoxul că în patinajul artistic înnoirile nu se pot produce decît prin dispariția punctuală a senatorilor de drept. S-au dus, așadar, noptile călușarilor cu patine și cu libelule de polei, dar gîndul nostru alunecă, unde oare alunecă, dacă nu la treaba asta pe care o are de terminat **Rapid** cu **Leeds United**? Nu știu ce va fi mine sau poimîne la **Leeds** — **Rapid** nu vine chiar așa fericită din țările calde, cum s-ar părea —, dar bănuiesc că atît **Niki** cît și **Rică** știu esențialul: toată vrăjitoria stilistică a lui **Fănuș Neagu** se află în minile lor, ba chiar în picioarele saxonice ale **ălor** de la **Leeds**. În fine, vești frumoase despre elevii lui **Drăgușin** care, evoluînd la **Viareggio** sub insigna clubului **Steaua**, ne fac să ne gîndim cu nostalgie la distrusa jucărie de aur a fotbalului nostru, echipa lui **Mateianu** și **Rabab**, **Viitorul**... Nu cu toată liniștea mă duce gîndul la ziua cînd **Purima**, **Szabados** ori **Rădulescu**, acești ambițioși și hărăziți pui de jderi, se vor răspîndi iar, fiecare pe la casele lor... Nu de talent, nici de gabarit să ne plîngem, ci de faptul că **nu știm încă să construim pînă la capăt un destin de fotbalist**. Iată o temă de meditație pe care o propun, din imediata apropiere și cu toată seriozitatea, clubului **Farul**, ale cărui merite se exprimă și prin prezența în lotul de la **Viareggio** a lui **Rădulescu**. Ar fi păcat să aflăm peste ani, că din aceleași cauze, pe cît de „obscure” pe atît de „clare”, ce au făcut din promisiunile numite **Etem** sau **Biliboacă** niște anonimi, **Rădulescu** supraviețuiește pe la **I.T.C.** sau **I.M.U.M.**...

GOLGETER

CENACLU

În ședința de miercuri, 14 februarie, citesc: **Petre Antonescu** — versuri; **Radu Satcău** — proză.

Gh. Păduraru consideră că P.A. e un poet veritabil, al cărui talent se remarcă, mai ales, în poezia **Comparații**. Proza lui R.S., cu idei frumoase, muzicală, pare doar un joc. Autorul ar putea face lucruri mai serioase. **Metodiu Rădulescu** observă sinceritatea poeziilor lui P.A., ale căror imagini, simple clișee, estompează sensibilitatea. Autorul trebuie să manifeste mai multă exigență, mai multă rigoare cu lucrările sale. Proza lui R.S. șochează prin elementele poetice care vădesc o preocupare artizană pentru cizelarea formei, dovedind și îndrăzneală și maturitate. **Ion Dragomir** neagă valoarea poeziei **Comparații** și arată, cu exemple, că bucățile lui P.A. conțin o parte de poezie autentică, dar și mult prozaism. **Lucrările** lui R.S. au o notă vi-guroasă, plăcută. **A. Porumboiu** vede în P.A. un viitor poet autentic (citează poezia **Instabi-**

lități) care deocamdată se împiedică în rime. Proza lui R.S. i se pare nereușită, alcătuită din „panseuri” care n-au legătură cu arta. **D. Oprișan** caracterizează poeziile lui P.A. drept „o comunicare simplă, interesantă, inteligentă și demnă, cu ecouri din Eminescu, care nu umbresc nota personală”. **O. Dunăreanu** consideră ratate încercările lui R.S. de a realiza proză scurtă. **Bucățile** sînt artificiale. În **Descîntec**, stările halucinante și cele reale se suprapun într-o compoziție forțată. Autorul trebuie să lucreze serios, cu stăruință, să-și descopere un drum propriu. La fel, P.A. trebuie să fie mai exigent. Poezia e o stare de zvîcnet, de zbor, spre care P.A. tinde, dar se află încă în faza tatonărilor. **H. Agarici** e de părere că poezia lui P.A. ajunge la falsitate din cauza prea marii cizelări care n-o scutesc de elemente prozaice. **M. Roznoveanu** constată că la ce-

naclu vin tot mai mulți tineri talentați, cu un bagaj bogat de lecturi valoroase, bine asimilate. Autorii de azi au dovedit că au beneficiat de pe urma lec-turilor care i-au dus însă spre creații aluvionare. Poezia lui P. A. este încă amorfă. Este pozitiv că în cenacul au debutat tineri talentați, dintre care unii, ca **Luisa Stoica**, **Ovidiu Dunăreanu**, sînt în curs de afirmare, iar alții au strălucit o clipă și au dispărut ca niște meteori. **I. Anghel** se arată impresionat de poezia **Caii**, a cărei redusă originalitate însă îi diminuează valoarea. **R. Holban** propune ca în cenacul să se analizeze și poezii ale unor poeți consacrați, iar **M. Roznoveanu** își exprimă rezerva față de acest mod de lucru care ar introduce o notă prea didactică în desfășurarea ședințelor. **S. Gheorghiu** apreciază că lucrările citite „sînt scilpiri ale unor talente pentru afirmarea cărora

este încă de muncă”. **V. Botta** crede că poezia lui P.A. este uscată, cu un univers sărac, limitat. Citează o strofă care conține banalități. **Unde vă sînt caii** este interesantă, dar conține multe reminiscențe livrești. **I. Bădică** apreciază că amîndoi autorii sînt încă la începutul drumului. De aici, notele livrești, expresiile căznite, căutate și false. La P.A. se observă tendințe spre descriere spre confesiune și meditație, fără să se observe și semnele împlinirii. Lupta cu expresia observabilă la R.S. amplifică nota de forțat și de fals. Ambii autori dovedesc talent, dar trebuie să muncească pentru cristalizarea concepției și găsirea unei expresii proprii. Consideră că propunerea lui **R. Holban** se poate realiza prin înființarea unui curs de poezică în cadrul Universității populare.

În luna februarie, în programul de manifestări pentru **Luna cărții** la sate, cenacul **Ovidius** al revistei **Tomis**, în colaborare cu Biblioteca municipală, a organizat seri de poezie la **Poarta Albă**, **Mircea Vodă**, **Gîrlici**,

Oltina, **Alimanu** și **Hîrșova**. Au participat și au citit din operele lor toți redactorii revistei și unii din membrii cenacului: **Ion Anghel**, **Arthur Porumboiu**, **Ovidiu Dunăreanu**, **Ion Dragomir**, **Luisa Stoica**, **Dolores Oprișan**, **V. Botta** ș.a.

Asemenea manifestări, continuare a celor organizate în săptămîna **Pontica** — în octombrie — se vor organiza și în lunile următoare.

Joi, 22 februarie, **Ion Bădică**, redactorul-șef al revistei **Tomis**, a fost invitatul colectivului subredacției municipale **Constanța** a presei pionierești. A fost prezentat în-tregul proces de elaborare a revistei, de la faza de manuscris, pînă la difuzare.

Simbătă, 24 februarie, la Școala generală nr. 11 din **Constanța**, în cadrul unui schimb de experiență cu comandanții instructori de pionieri din municipiul, scriitorul **Octavian Georgescu**, redactor al revistei **Tomis**, a avut, cu un detașament de pionieri, un dialog despre literatura română clasică și contemporană. **RED.**

Integrarea marilor valori culturale în formația spirituală de bază a tinerii generații are o dialectică proprie de mare complexitate și subtilitate. Pun în discuție determinativele pe plan educațional ale acestei acțiuni de profundă importanță politică, solicitând răspunsuri paralele reprezentanților a două culturi europene situate la latitudini foarte diferite — în centrul și în extremitatea nordică a continentului — și având caracter specific foarte diferențiate. Primul interlocutor — **Wilhelm Weber**, profesor cu vechi state de serviciu al Universității din Viena, președinte al comisiei naționale pentru UNESCO din Austria, specialist recunoscut în istoria științelor și a culturii, eseist de mare finețe, laureat al Marelui Premiu Cardinal Innitzer pe anul 1972, considerat Premiul Nobel austriac pentru științele sociale.

Al doilea participant la convorbire — prof. **Andri Isaksson**, Islanda, reprezentant tipic al noului val de psihopedagogi și didacticieni, om cu mare mobilitate de idei în cultură, pasionat al unei docimologii științifice.

Discuția noastră se desfășoară în trei direcții principale:

1. Reconsiderarea de structură și de fond a dialogului între culturi și consecințele ei educaționale;
2. Ștafeta generațiilor și integrarea fondului culturii umane în formația tineretului;
3. Cultura vie, cultura scrisă, monumentele culturale, mass-media și rolul lor în educația tinerilor pentru lumea de mâine.

Prezentările fiind făcute, cadrul tematic schițat, discuția poate începe.

— În ultimul timp se pune un accent pregnant pe ideea unei duble direcționări a universalizării culturii. Ce înțeles concret acordați acestui concept?

W. Weber: Faptul că toate națiunile, sau aproape toate, participă în cadrul O.N.U. la viața politică internațională, că își afirmă prezența în dezbaterile marilor probleme de interes mondial, se împletește strâns cu recunoașterea egalei demnități a culturii lor. Un dialog între culturi este necesar pentru că favorizează aprecierea mutuală, dar nu este suficient. Evoluția accelerată a întregii lumi, procesul de industrializare, gestația valorilor universale care implică dezvoltarea multilaterală a relațiilor de comuniune internațională cheamă la elaborarea unui umanism reînnoit și mult amplificat. Astăzi, când un uriaș efort de extensiune a educației este înfăptuit în toate țările, se dezvoltă un spirit nou al culturii datorită căruia valorile culturale devin bunuri efective ale popoarelor. Nu este suficient ca oamenii de cultură să se înțeleagă și să se aprecieze; acum, națiunile, în întregul lor, trebuie să se comporte de aceeași manieră unele față de celelalte. Deci, pe de o parte, acces larg de pătrundere spre universalitate a culturilor defavorizate în trecut, pe de altă parte, difuziunea efectivă a valorilor culturale în sfera cea mai largă a beneficiarilor.

A. Isaksson: Epoca noastră de mari prefaceri a determinat „explozia” structurilor tradiționale nu numai în știință și educație, ci și în cultură și artă. Spunând aceasta nu mă refer numai la conținut și la forme ci, în primul rând, la extensiunea culturii. Iar aceasta în două sensuri: prin integrarea culturilor din noi arii teritoriale în cultura universală și prin universalizarea efectivă a difuziunii culturii, prin apropierea ei de

plină de popoarele din lumea întreagă.

Aceasta reprezintă o expresie a conștiinței tot mai puternice a oamenilor de cultură, a popoarelor, că nu se poate constitui o cultură universală reală doar din trunchiul cultural al citorva națiuni privilegiate, ci că o asemenea cultură universală trebuie să fie produsul valorilor acumulate și în curs de acumulare de către națiunile lumii. Cred că este în special misiunea marilor națiuni producătoare de cultură, care au fost favorizate de istorie, să sprijine acest act de reconsiderare, de justiție culturală, dând liber acces, pe baza unor judecăți certe de valoare, contribuțiilor reprezentative pe tărîmul culturii, artei, științei în perimetrul lor național și lingvistic.

— Care sînt căile și formele pentru universalizarea culturii în sensul ideilor la care ne refeream anterior și de integrare profundă a conștiinței și respectului valorilor culturale în viața popoarelor?

W. Weber: Așa cum a reieșit clar din ceea ce am discutat anterior, cultura universală este o concentrare de n forțe și are n suprafețe de reflectare. Ea trece printr-o redimensio-

spiritului. Se impune ca, în principal, să urmărim ca dezvoltarea culturală să revină la nivelul progresului tehnic și științific.

A. Isaksson: Umanitatea epocii noastre trebuie să considere drept unul dintre principalele ei titluri de glorie, cu care va intra în istorie, constituirea unei reale culturi universale și universalizarea culturii. Constat cu satisfacție că, pe plan mondial, sub egida UNESCO se desfășoară un program cu o largă deschidere pentru studierea culturilor. S-a pornit de la culturile orientale, concentrîndu-se eforturile în jurul unor teme majore cum sînt cele privind civilizațiile popoarelor Asiei Centrale, aportul Japoniei la arta contemporană, cultura arabă de astăzi. Au urmat culturi ale Americii Latine, privite atît prin prisma trecutului lor precolumbian, a aportului culturilor spaniolă și portugheză, a elementelor de cultură neagră și, în sfîrșit, prin prisma problematicei contemporane. În privința culturilor europene interesul s-a orientat către Peninsula Balcanică, sud-estul și nordul continentului, inclusiv Islanda. În sfîrșit, studiul culturilor africane, axat pe colec-

noilor mijloace audio-vizuale, reprezentată, în special, de radioteleviziune și variantele cele mai recente ale mass-media?

A. Isaksson: Consider că într-o lume de intensă dezvoltare intelectuală, în care creativitatea încetează de a mai fi apanaul unei elite și devine o trăsătură esențială a maselor, rolul și însemnătatea cărții sporesc față de trecut. Aceasta se datorește faptului că lectura poate aduce o contribuție cu mult mai mare la independența gândirii umane decît mass-media.

W. Weber: În multe zone ale lumii există încă o deosebită „foame” față de cuvîntul tipărit. Cartea se bucură de un imens respect dar, din păcate, se află încă, pentru foarte mulți, prea sus pentru a o ajunge. Popoare cu străvechi civilizații și-au redescoperit ființa națională și demnitatea, s-au impus atenției lumii datorită efortului cultural și educativ din ultimii ani concretizat, mai ales, în cîteva cărți fundamentale. Îmi vin în minte elogiile aduse de cei mai mari savanți ai omenirii unor opere precum „Istoria dezvoltării științifice și culturale a omenirii”, în șase

— Partizanii fermi ai tehnicii și tehnologiilor audio-vizuale în educație acordă un loc deosebit radioteleviziunii în procesul instructiv-educativ, mai ales în cazul țărilor în curs de dezvoltare, în care există o mare penurie de profesori și de baze pentru învățămînt. De aici o serie de teorii despre apropiata înlocuire a cărților ca și a profesorilor de către mass-media.

W. Weber: După părerea mea, a pune problema dacă, peste cîțiva ani, cartea va mai juca un rol activ sau dacă radio, televiziunea și mijloacele derivate vor deveni transmîțătorii aproape exclusivi ai culturii este pe de-a-ntregul fals și plin de riscuri. Știm însă foarte bine că tineretul este elementul cel mai dinamic pentru care cartea poate îndeplini un rol de extremă semnificație. Prin intermediul cărții ca și al mass-media, tînăra generație poate fi educată în spiritul idealurilor păcii sau poate căpăta o formație negativă, așa cum ne reamintesc dureros exemple din trecut, cînd o anume formă de cultură — deși cred cu fermitate că o cultură reală nu poate fi decît umanistă — a exercitat influențe nocive, catastrofale, asupra spiritelor. Ca profesor, ca om care lucrează în cîmpul educației, am fost frîmțat de această idee mai ales din anul marilor mișcări studențești care au avut loc în multe țări europene. Mi-am dat seama că, adulți fiind, uităm că tinerii cu care avem de-a face așteaptă răspunsuri.

— Ceea ce ar trebui să caracterizeze educația în epoca noastră este tocmai dialogul între interlocutori sinceri și care se înțeleg deplin, fie că are loc în spațiu — între oameni sau colectivități care trăiesc în zone teritoriale diferite —, fie că are loc în timp, între generații. Cum poate fi aprofundat acest caracter al educației în spiritul universalității și umanismului?

A. Isaksson: În mod evident, uriașul program de ridicare a formației culturale, acțiunea educării permanente constituie un conținut fundamental al civilizației zilelor noastre. Corelarea strînsă între formele de amplificare a culturii universale cuprinzătoare și difuzarea culturii prin instituțiile educative constituie baza succesului. Evident, într-o lume dominată de contradicții și inegalități pe multiple planuri, numai prin educație nu se pot determina prefaceri fundamentale; sînt necesare, în acest scop, măsuri economice, politice și sociale. Educația tineretului poate constitui însă un mijloc eficient pentru ridicarea conștiinței popoarelor cu privire la rolul lor în hotărîrea destinului omenirii, la stabilirea unui climat de pace și înțelegere.

W. Weber: Puternica afirmare a tineretului în anii din urmă, în forme și modalități diferite, în funcție de condițiile social-istorice, impune reconsiderarea și perfecționarea tipurilor de structuri sociale în care acesta se integrează. „Presiunea” socială și demografică exercitată de tineret în lumea contemporană face, totodată, necesară nu numai multiplicarea și amplificarea organismelor instituționale specializate în problemele tineretului, ci și realizarea unei tot mai accentuate participări a tinerilor înșși la soluționarea propriilor lor probleme. Rezolvarea pozitivă a cerințelor legitime ale contemporaneității față de instituțiile educative va face ca ideile umaniste, de înțelegere internațională să rodească amply pe terenul fertil al credinței în idealuri care animă imensa majoritate a tineretului lumii.

MIRCEA HERIVAN

O ȘTAFETĂ A IDEILOR DESPRE: permanențele culturii mondiale și educația tineretului

Cu prof.
**WILHELM
WEBER**
(Austria)

și prof.
**ANDRI
ISAKSSON**
(Islanda)

nare la scară mondială — se află în faza efervescenței noilor „descoperiri geografice”. La ea se adaugă protecția patrimoniului cultural. Căci, evident, în egală măsură cu reflecția asupra trecutului, prezentului și viitorului culturii, contemplarea mărturiilor pe care acesta ni le-a lăsat, a operelor de artă, a monumentelor păstrate, constituie factorii prin intermediul cărora înțelegem mai bine ceea ce am devenit și ceea ce sîntem.

Salvarea monumentelor nubiene — clădiri, inscripții, reliefuri rupestre de excepțională bogăție situate în zona barajului de la Assuan — rămîne un simbol spectaculos al acțiunilor conjugate ale statelor, pentru salvarea tezaurelor de cultură materială.

Cultura este, totodată, un fenomen viu, în plină evoluție, trecînd în prezent prin profunde transformări. Într-o civilizație dominată de tehnică, culturii i se cere, pe plan mondial, să exercite o acțiune de însemnătate crescîndă: ea trebuie să completeze vectorii educaționali în așa fel încît să le acorde o finalitate și să-i pună în slujba

țării și înregistrarea sistematică a tradiției orale ca și pe salvarea manuscriselor — bază indispensabilă pentru elaborarea unei istorii generale a Africii la care, după cîte știu, colaborează instituții și experți de înaltă calificare din întreaga lume și a cărei realizare deplină este prevăzută pentru anul 1975.

W. Weber: Ceea ce se impune, ca linie de forță a dezvoltării și raporturilor culturale pe plan mondial, este depășirea unei simple aprecieri a patrimoniului istoric al culturilor și realizarea unei cunoașteri ample a realității lor prezente, sesizarea raporturilor lor mutuale. Se relevă, totodată, în ce măsură studiul culturilor cîștigă în eficacitate de îndată ce se bazează pe calibrarea internațională. Semnificativ, în acest domeniu, este faptul că, în cursul ultimilor ani, dualitatea Orient-Occident s-a nuanțat, integrînd manifestarea puternică a diversităților regionale.

— Se poate vorbi oare de o contradicție, de un antagonism între civilizația cărții și civilizația

volume, al cărei scop era caracterizat astfel de René Maheu, directorul general al UNESCO: „Istoria aceasta are drept principal obiectiv prezentarea, în manifestările ei cele mai expresive, a conștiințării universalului omenesc”.

— Totuși, mass-media îndeplinește un rol important în promovarea culturii...

A. Isaksson: Universalizarea culturii se înfăptuiește astăzi datorită mass-media, în primul rînd datorită televiziunii și radioului, la nivelul fiecăruia cămin familial, care are astăzi perspectiva lumii întregi. Copiii, tineretul resimt, în primul rînd, influența acestui proces cu totul nou. De la vîrsta cea mai fragedă, noile generații intră în contact cu realitățile culturii de pe vaste arii teritoriale. Valoarea acestor cunoștințe, universalitatea lor reală depind însă de cei care le prezintă, de ținuta științifică și artistică a prezentatorilor, de colaborarea sinceră între oamenii de cultură, între organizațiile guvernamentale și neguvernamentale.